T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Damla İŞLER

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2025

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ SOSYAL BİLGİLER ANA BİLİM DALI

ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

DAMLA İŞLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

PROF.DR. YÜKSEL KAŞTAN

ANTALYA, 2025

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezim olarak sunduğum “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Görüşleri” adlı bu çalışmayı bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımda alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Haziran, 2025

Damla İŞLER

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Damla İŞLER 'in bu çalışması **14/07/2025** tarihinde jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Ana Bilim Dalı **Sosyal Bilgiler Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan **:** Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü)

Üye **:** Doç. Dr. Feride ERSOY
(Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü)

Üye (Danışman**)** **:** Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Görüşleri

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun 14.07.2025 tarihli ve …..……. sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimde tanıdığım, tez çalışma sürecimde sıklıkla görüş ve önerilerini aldığım, desteğini ve bilgisini asla esirgemeyen hem yaşam biçimiyle hem de akademik yönüyle yol gösteren tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN 'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde yer alan Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA ve Doç. Dr. Feride ERSOY' a yapıcı eleştirileri ve değerli görüşleriyle tezimi daha da geliştirmeme yardımcı oldukları için çok teşekkür ederim.

Doğduğum ilk günden itibaren sevgi ve desteklerini asla esirgemeyen, verdiğim her kararın arkasında duran, her zaman olduğu gibi bu süreçte de en büyük desteğim olan Annem Muazzez ÇEVİK ve babam Veysel ÇEVİK' e minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Sevgili eşim, hayat arkadaşım Ahmet Eyüp İŞLER ve canım oğlum Han Harun İŞLER' e bu süreçteki desteklerinden ve varlıklarından dolayı çok teşekkür ederim.

Bebekliğimden itibaren yanımda olan , bu süreçte en çok beni destekleyenlerden biri olan, iyi ki hayatımdasın dediğim kardeşten öte dostum olan Selma TEMEL 'e çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitimi süresince, yardımını eksik etmeyen iyi ve kötü her anımda yanımda olan Akdeniz'in bana kazandırdığı canım arkadaşım Esra SAĞLAMER 'e çok teşekkür ederim.

Damla İŞLER

Haziran, 2025

ÖZET

ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

İŞLER, Damla
Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN

Haziran 2025, 130 Sayfa

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerini belirlemek ve geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma türünde tasarlanmış olup, araştırmanın örneklemi, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı ilçelerindeki devlet ve özel okullar da öğrenime devam eden 7. Sınıf seviyesindeki 45 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak "Kişisel Bilgi Formu (KBF)" ve ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumlarını belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen "Dijital Okuryazarlık Düzeyleri Görüşme Formu" isimli yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin dijital okur-yazarlık kavramını net olarak ifade edemedikleri belirlenmiş ancak öğrencilerin teknolojik iletişim araçlarını yaygın olarak kullandıkları görülmüş, öğrencilerin çoğunluğunun dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun sosyal ağ üyeliğinin olduğu, sosyal ağlarda yaşadıkları sorunların genellikle yabancılardan mesaj gelmesi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin dijital okuryazarlık hakkında okullarda daha fazla bilgilendirilmesi ve bunun için seminerler düzenlenmesini istedikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin genel olarak internet güvenliği ve dijital okuryazarlık bilgilerini ailelerinden aldıklarını ve almak istediklerini ifade etikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin bilgi çağında başarılı olmaları, ayrıca nitel bir çalışma olarak alan yazına önemli bir katkıda bulunacağı ve araştırmacıların konuyla ilgili yeni çalışmalarına ışık tutacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler, Okuryazarlık, Dijital Okuryazarlık, İnternet, Sosyal Ağ*

ABSTRACT

SECONDARY SCHOOL 7TH GRADE STUDENTS' VİWES ON DIGITAL LITERACY SKILLS

İŞLER, Damla

Master Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Supervisor: Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN

June, 2025, 130 pages

This study was conducted to identify and improve the digital literacy skills of middle school students. The research was designed within the scope of qualitative methodology, using a basic qualitative research design. The sample consisted of 45 seventh-grade students enrolled in public and private schools located in the Muratpaşa, Kepez, and Konyaaltı districts of Antalya during the 2023–2024 academic year. As data collection tools, the "Personal Information Form (PIF)" and a semi-structured interview form titled "Digital Literacy Levels Interview Form," developed by the researcher, were used. The collected data were analyzed using content analysis and descriptive analysis techniques. According to the findings, students had difficulty clearly defining the concept of digital literacy; however, it was observed that they made extensive use of technological communication tools. It was found that the majority of the students had high levels of digital literacy. Furthermore, most students were members of social media platforms, and the most common problem they encountered on these platforms was receiving messages from strangers. Students stated that they wanted to receive more information about digital literacy in schools and emphasized the need for seminars to be organized for this purpose. It was also concluded that students generally acquired and preferred to acquire information about internet safety and digital literacy from their families. This study is expected to contribute to the development of middle school students' digital literacy skills, support their success in the information age, and serve as a valuable qualitative contribution to the literature while guiding future research on the subject.

Keywords: *Social Studies, Literacy, Digital Literacy, Internet, Social Network*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR i
ÖZET ii
ABSTRACT iii
İÇİNDEKİLER iv
TABLOLAR LİSTESİ viii
KISALTMALAR LİSTESİ ix

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.2.1. Alt Problemler 4
1.3. Araştırmanın Önemi 5
1.4. Sayıltılar (Varsayımlar) 6
1.5. Sınırlılıklar 6
1.6. Tanımlar 6

BÖLÜM II
KURUMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. İnternet ve İnternetin Gelişimi 8
2.2.Sosyal Ağ 9
2.2.1. Facebook 10
2.2.2. Instagram 10
2.2.3. Youtube 10
2.2.4. Tiktok 11
2.2.5. Whatsapp 11
2.2.6.Snapchat Inc. (Snap Inc.) 11
2.2.7.Twitter (X) 12
2.3. Sosyal Ağlarda Gizlilik ve Güvenlik 12
2.4. Okuryazarlık 13
2.5 Dijital Okuryazarlık 16

2.5.1. Dijital Okuryazarlığın Önemi 18
2.5.2. Dijital Okuryazarlığın Hedefleri 19
2.5.3 Dijital Okuryazarlığın Aşamaları 20
2.5.4. Dijital Okuryazar Bireyin Nitelikleri 20
2.5.5. Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Çerçevesi 21
2.6. Sosyal Bilgiler 22
2.6.1 Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi ve Amaçları 24
2.6.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler 24
2.6.3 Sosyal Bilgilerle Okuryazarlığın İlişkilendirilmesi 26
2.6.4. Dijital Okuryazarlık ve Sosyal Bilgilerin İlişkilendirilmesi 27
2.7.Yurt İçi Literatür 28
2.8 Yurt Dışı Literatür 34

BÖLÜM III
YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli 36
3.2 Çalışma Grubu 36
3.3.Veri Toplama Aracı 38
3.4. Veri Toplama Süreci 38
3.5. Verilerin Analizi 39

BÖLÜM IV
BULGULAR

4.1. Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Kavramsal Bilgileri 40
4.1.1. Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Bilgisi Edinme Yolları Hakkındaki Görüşleri 48
4.1.2. Öğrencilerinin Güvenilir İnternet Kullanımı Hakkındaki Görüşleri 51
4.1.3. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Aldığı Kişi veya Kurumlar 57
4.1.4. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Almak İstediği Kişi veya Kurumlar 60
4.2. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Durumları 63
4.2.1. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerindeki Arkadaş (Takipçi) Durumları 67

4.3. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlar....70
4.3.1. Öğrencilerin Sosyal Ağda Kullanırken Karşılaştıkları Sorunları Çözme Durumları....73
4.3.2. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaştıkları Sorunu Paylaştıkları Kişiler....76
4.3.3. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaşacakları Sorunları Çözme Durumları....78
4.3.4. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunları Paylaşmak İstedikleri Kişiler81

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç ve Tartışmalar....84
5.1.1.Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Kavram Bilgilerine Yönelik Sonuç ve Tartışma....84
5.1.1.1.Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Bilgisi Edinme Yolları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma....85
5.1.1.2. Öğrencilerin Güvenilir İnternet Kullanımı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma....86
5.1.1.3. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Aldığı Kişi veya Kurumlara Yönelik Sonuç ve Tartışmalar....86
5.1.1.4. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Almak İstediği Kişi veya Kurumlara Yönelik Sonuç ve Tartışmalar....87
5.1.2. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanım Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışma....87
5.1.2.1. Öğrencilerin Sosyal Ağ Sitelerindeki Arkadaş (Takipçi) Durumları……...88
5.1.3. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Sonuç ve Tartışma....88
5.1.3.1. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunları Çözme Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışmalar....89
5.1.3.2. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaştıkları Sorunu Paylaştıkları Kişilere Yönelik Sonuç ve Tartışmalar....89
5.1.3.3. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaşacakları Sorunları Çözme Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışmalar....90
5.1.3.4. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunları Paylaşmak İstedikleri Kişilere Yönelik Sonuç ve Tartışmalar....91

5.2. Öneriler 92
KAYNAKÇA 93
EKLER 101
EK-1 Etik Kurul Kararı 101
EK-2 Araştırma Uygulama İzni 102
EK-3 Bildirim Sayfası 103
EK-4 Veri Toplama Formu 104
ÖZ GEÇMİŞ 108
İNTİHAL RAPORU 109

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Okuryazarlık Türleri…….....15

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler……..25

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Bilgiler……..…….37

Tablo 4. İnternet ve Sosyal Ağ Kullanım Süreci…….……...38

Tablo 5. Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Kavramsal Bilgileri…..…...40

Tablo 6. Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Bilgisi Edinme Yolları Hakkındaki Görüşleri….48

Tablo 7. Öğrencilerin Güvenilir İnternet Kullanımı Hakkındaki Görüşleri……51

Tablo 8. Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Alınan Kişi veya Kurumlar…...……57

Tablo 9. Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Almak İstenilen Kişi veya Kurumlar……..60

Tablo 10. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanım Durumları……..63

Tablo 11. Öğrencilerin Sosyal Ağ Sitelerindeki Arkadaş (Takipçi) Durumları……..67

Tablo 12. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlar…..……...70

Tablo 13. Öğrencilerin Sosyal Ağda Karşılaştıkları Sorunları Çözme Durumları…….....73

Tablo 14. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaştıkları Sorunu Paylaştıkları Kişiler……..76

Tablo 15. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunları Çözme Durumları…..…..79

Tablo 16. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunu Paylaştıkları Kişiler……81

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt : Aktaran

ALA: Amerikan Kütüphane Derneği

ARPANET: İleri Araştırma Projeleri Ajansı Bilgisayar Ağı

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

F : Frekans

IOS: iPhone Operating System

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

TDK : Türk Dil Kurumu

TCP/IP: İletim Kontrol Protokolü / İnternet Protokolü (Transmission Control Protocol/Internet Protocol)

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlu yapısı gereği merak eden ve öğrenmeye açık bir varlıktır. Toplum içerisinde yaşamanın getirdiği ihtiyaçlar vardır ve bu ihtiyaçların ortaya çıkardığı gelişmeler vardır. Yazı ilk kez ekonomik nedenlerle ortaya çıksa da zamanla birçok alanda kullanılmış ve kullanılarak günümüze ulaşmıştır. Belirli seslerin sembollere dönüştürülerek bir kayıt sistemi oluşturulması ve bu sembollerin anlamlandırılması harf sistemini doğurmuştur. Okuryazarlık okuma ve yazma becerisinin tam anlamda yapılabilmesidir. Gelişen teknoloji ile yazı kil tabletlerden kağıtlara, projeksiyonlardan dijital ekranlara kadar geçirilen bir serüven yaşamıştır. Bilgisayarların, tabletlerin ve cep telefonların günümüzde kullanılır olması yazının icadından bu yana teknolojinin ne denli değiştiğinin açık bir göstergesi olmuştur. Bu durum okuryazarlığın sadece okuma yazma becerisi ile sınırlı kalmamasına doğan olarak anlamının genişlemesine neden olmuştur. Tam da bu nedenle okuryazarlık insan hayatında çok önemli bir yer almaktadır (Öztürk, 2020).

Okuryazarlık kavramı, geniş çerçevede ele alındığında mevcut materyalleri okuyarak anlamlandırma ve basılı materyalleri üretme becerisi olarak nitelendirilmektedir. Bu alandaki çalışmaların çoğalması, okuryazarlığın tanımı da genişletmiş; yalnızca okuma ve yazma becerilerini değil, aynı zamanda bireyin faydalı, gerekli ve değerli olanı seçebilme ile var olanı belirli ölçütler doğrultusunda değerlendirme yetilerini de içerecek şekilde gelişmiştir (Belshaw, 2012). Çakmak (2013) bir bireyin okuryazar sayılabilmesi için yazılı harf sembollerini anlayabilmesi ve bu sembolleri seslere dönüştürebilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Ancak 21. yüzyıla ait yeni okuryazarlık becerileri, geleneksel okuryazarlık tanımının ötesinde, çok daha kapsamlı bir anlam taşımaktadır. Yeni okuryazarlık kavramı, bireyin hayatında karşılaştığı sembolleri, nesneleri, olayları ve toplumsal ilişkileri anlamlandırma becerilerini de kapsamaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010).

Teknolojik gelişmelerin çoğalmasıyla birlikte 20. yüzyılın son çeyreğinde bilgisayar ve internet kullanımı, yaşamımızın her alanında etkin bir şekilde yerini almıştır. İnternet kullanımı dünyadaki gelişme ve değişimleri izleme ve bu yönde çağa ayak uydurma, kendini geliştirme, eğlence, eğitim ve iş dünyasındaki gelişmeleri takip etme ve daha birçok alandan haberdar olmayı hızlı ve kolay hale getirmiştir. Bunun yanı sıra, bireylerin sosyal çevre edinme, sosyal

gruplara katılma ve çevreleriyle iletişim kurma konularında hızlı ve anında erişim sağlayabilmeleri, günümüzde vazgeçilmez bir ihtiyaç hâline gelmiştir (Karademir, 2017).

Güzel (2006) interneti, tarım ve sanayi inkılaplarından sonra gelen büyük bir inkılap olarak nitelendirmektedir. Bilgisayar ağları veya internet öncelikle 1960'larda eğitim, araştırma ve savunma amaçlarıyla geliştirilmiş, günümüzde bilgi alışverişini ortaya çıkaran evrensel bir araç hâline gelmiş ve aynı zamanda ticari alanlarda da yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'nin internetle tanışması ise 1990'lı yıllara dayanmaktadır. Bu teknoloji, yalnızca sosyal iletişimi dönüştürmekle kalmamış; aynı zamanda gelişmiş ülkelerle Türkiye arasındaki farkı azaltacağı, kırsal ve kentsel alanlar ile sosyoekonomik düzeyler arasında eşitliği sağlayacağı ve enformasyon toplumu oluşumunu destekleyeceği yönünde umutlarla sunulmuştur (Öztürk, 2020).

Son yıllarda yaş farkı gözetmeksizin birçok bireyin yaşamının merkezine yerleşen dijital teknolojiler ve dijital medya vazgeçilmezimiz olmuştur. Gerek gençler gerek yetişkinler tarafından sıklıkla kullanılan cep telefonları, bilgisayar ve tabletler günümüzde çok yaygınlaşmıştır. Google, YouTube gibi web siteleri, bilgi arayan birçok kişi için ilgi alanlarına göre başlıca başvuru kaynaklarından biri hâline gelmiştir. Müzikler, resimler , videolar ve filmler, bilgisayarlarda, çevrim içi depolama alanlarında ya da harici belleklerde depolanmakta ve istenilen zamanlarda kolaylıkla ulaşılabilmektedir. E-posta hizmetleri, dünyanın farklı noktalarındaki bireyler arasında anlık iletişim imkânı sunmaktadır. Alışveriş ve bankacılık işlemlerinin yanı sıra, artık devlet hizmetleri de büyük ölçüde internet üzerinden sunulmaktadır. Ayrıca, çevrimiçi ya da çevrimdışı oyunlar da pek çok insanın günlük yaşamında önemli bir yer kaplamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020).

İnternet, bilgisayar ve telefon gibi dijital teknolojilerin gelişmesi, okuma ve yazma alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Bu değişimle birlikte dijital okuryazarlık, herkesin edinmesi gereken temel becerilerden biri hâline gelmiştir (Karabacak ve Sezgin, 2019; Maden vd., 2018). Günümüzde teknolojiyi ne şekilde, hangi amaçla ve ne ölçüde kullanmamız gerektiğini bilmek büyük bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Dijital okuryazarlık ise bu konuda rehberlik sunduğu için, günlük yaşamı etkileyen önemli bir yetkinlik olarak öne çıkmaktadır (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018).

Amerikan Kütüphane Derneği [ALA] (2025)' ne göre dijital okuryazarlık, dijital ortamda bilgiye ulaşmak, onu değerlendirmek, üretmek ve paylaşmak için hem düşünsel hem de teknik becerilere sahip olmayı gerektiren bir yeterliliktir. Dijital okuryazarlık, bireyin çeşitli dijital olarak yaratılmış ortamlarda yazma eylemi ve diğer medya platformları sayesinde

bilgileri edinme, kullanma, yorumlama ve açık bir şekilde iletme yeteneğini ifade etmektedir (Metin, 2022).

Günümüzde dijital okuryazarlık farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Ribble (2011), dijital okuryazarlığı teknolojiyi kullanma ve teknolojiyle ilgili öğrenme ve öğretme süreci olarak açıklamaktadır. Martin'e (2005) göre dijital okuryazarlık; bireylerin dijital araçları kullanabilmek için farkındalıklarını, tutumlarını ve becerilerini geliştirmesi, dijital kaynaklara ulaşarak bunları değerlendirmesi, analiz edip sentezlemesi, yeni bilgiler üretmesi, başkalarıyla iletişim kurması ve tüm bu süreci sosyal yaşamına olumlu şekilde yansıtmasıdır. Özerbaş ve Kuralbayeva' ya (2018) göre dijital okuryazarlık, interneti etkili ve bilinçli bir şekilde kullanarak araştırma yapmak, elde edilen bilgileri değerlendirmek ve dijital teknolojiler aracılığıyla bilgiye ulaşmaktır. Bu tanımlara dayanarak dijital okuryazarlık kavramı, dijital araçlar sayesinde doğru bilgiye erişme, bu bilgileri işleyip ve analiz ederek etkili bir şekilde kullanabilme durumu olarak açıklanabilmektedir.

Günümüzde dijital bilgi ve iletişimin baskın olduğu bir çağda, iş yerleri ile üretim ve uygulama alanları giderek çoğunlukla sanal ortamlara taşınmaktadır. Ağ bağlantılı teknolojilere dayalı bu yeni sistemde dijital ortamda çalışmak, yönetmek ve alışveriş yapmak dijital okuryazarlığın ekonomik açıdan da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İletişim açısından bakıldığında ise dijital okuryazarlık, dijital uygulamalar aracılığıyla etkileşim kurma, paylaşımda bulunma ve sosyal etkinliklere katılma gibi süreçlerde bilinçli hareket etmeyi ve doğru iletişim yolları geliştirmeyi sağlar. Üstelik siyasal anlamda dahi dijital okuryazarlığın faydasını dijital kimliğini yönetmek, itibarını korumak veya iş birliği yapmak için kullanıldığını görüyoruz. Eğitim ve öğretim alanındaki teknolojinin giderek daha fazla artması ve internet kullanımının çok küçük yaşlara inmesiyle birlikte eğitim-öğretimde dijital okuryazar olmanın zorunluluğunu idrak etmekteyiz (Çelik, 2021).

Öğrenme süreçlerinin giderek teknolojiye bağımlı hale geldiği ve teknoloji tarafından yeniden tanımlandığı günümüzde, eğitim başta olmak üzere çeşitli alanlarda ilerlemek için dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmak büyük önem taşımaktadır (Littlejohn vd., 2012). İnternetin ön plana çıktığı bu zamanda öğrenciler, dijital ortamlarda daha fazla yer almaya başlamışlardır (Bozkurt ve Çoşkun, 2018). Stripling, bu nedenle, eğitimde yaşanan dijital dönüşümle birlikte dijital okuryazarlık becerisi, öğrencilerin mutlaka edinmesi gereken temel yetkinliklerden biri olduğunu ifade etmiştir. Dijital teknoloji ve eğitim konuları üzerine yapılan tartışmalar; insanların teknolojiyi doğru ve eleştirel bir şekilde kullanabilmek için ihtiyaç duydukları beceri ve bilgileri, yani dijital okuryazarlığı ele almaktadır (Buckingham, 2010).

Eğitim, kişinin hayatında bilinçli olarak istenen değişiklikleri gerçekleştirebilme sürecidir. Genelde eğitim, iyi alışkanlıklar kazandırmak anlamına gelirken, bazen de planlı ve düzenli öğretim anlamında kullanılır (Güven, 2015). Eğitimin en önemli özelliği, hayat boyunca her yerde devam etmesidir. Öğretim ise genellikle planlı ve programlı olur, belirli bir yerde yapılır ve sonunda resmi bir belge verilmesidir (Güven, 2015). Modern bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, eğitim ve öğrenme süreçlerine yeni bir çerçeve oluşturmuştur. Eğitim alanında geleneksel eğitim araçlarına ek olarak tablet, akıllı telefon ve akıllı tahta gibi dijital araçlar da yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Dijital araçların doğru ve güvenilir şekilde kullanılmasını kapsayan dijital okuryazarlık becerisi, Türk eğitim sistemi içerisindeki sosyal bilgiler dersi öğretim programı içerisinde ele alınmaktadır. Dolayısıyla, dijital okuryazarlığın kazandırılmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin üzerine büyük bir sorumluluk düşmektedir (Aydoğdu, 2022).

Günümüz insanının elinden düşmeyen telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital araçların kullanımında 7 ‘den 70’e herkesin aktif olduğu bir çağda bu dijital araçların ne kadar doğru kullanıldığı merak konusu olabilir. Özellikle çocuk yaşlardan itibaren internet kullanımının başladığı düşünüldüğünde faydalı olduğu kadar yanlış kullanımda zararlı olabileceği görülmektedir. Bu nedenle ülkemizde ortaokul öğrencilerine sosyal bilgiler dersi müfredatı kapsamında dijital okuryazarlık konularında eğitim verilmektedir. Öğrencilerin dijital okuryazarlık hakkındaki bilgilerinin ne durumda olduğu, dijital ortamlarda yaşadıkları sorunların neler olduğu, bu sorunları nasıl çözümledikleri, dijital okuryazarlık farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmalıdır. Bu çalışmada “7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerine ilişkin bilgi durumları ” problemine yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışmada, Antalya ilinde bulunan özel ve devlet okullarında öğrenim gören ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerine ilişkin bilgi durumlarının görüşmeler yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

1. Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerine ilişkin bilgi durumu nasıldır?

2. Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerini kullanma alanları nelerdir?

3. Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerine ilişkin sorunlar ve çözüm yolları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgisayar, telefon, tablet… gibi dijital araçların kullanımının artması ve buna bağlı olarak bu araçları kullananların küçük yaşlara inmesi dünyamıza yeni bir kavramı getirdi. Dijital okuryazarlık; bireylerin teknoloji sayesinde bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme, düzenleme ve üretme yetkinliklerinin yanı sıra, bu yetkinlikleri teknolojiyle donatılmış ortamlarda sorun çözme amacıyla etkili biçimde kullanabilme yeterliliği olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2020). Ayrıca eğitim alanındaki dijitalleşmeyle birlikte okulların öğretim programlarına getirilen dijital okuryazarlık becerisi, günümüzde öğrencilerin kazanmaları gereken temel yeterliliklerden biri olarak kabul edilmektedir. Sosyal Bilgiler dersi içerisinde 27 becerinin bulunduğu öğretim programında, bu becerilerden birisinin de dijital okuryazarlık becerisi olduğu görülmektedir. Dijital okuryazarlık becerisi akıllı tahta, telefon, bilgisayar, tablet vb. gibi dijital araçlarında çok kullanıldığı özellikle Covid-19 salgını döneminde önemi daha fazla artan bir beceri haline gelmiştir. Bu süreçte öğrenciler yüz yüze eğitim fırsatından mahrum kalarak, uzaktan eğitim yoluyla eğitim-öğretime devam edebilmişlerdir. Bu nedenledir ki bu çalışma da öğrencilerin dijital okuryazarlık durumun incelenmesi gerekli görülmüştür (MEB, 2023)

Dijital okuryazarlık üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle öğretmenler ve öğretmen adayları üzerinde ağırlıklı olarak durulduğu, öğrenciler üzerine yapılan araştırmaların da çoğunlukla nicel çalışmalar olduğu görülmektedir. İnternet ve dijital araç gereçlerin kullanımının küçük yaşlara indiği, hayatın her yerine intikal ettiği, dijital okuryazarlık öğretiminin eğitim programlarına indirildiği bu dönemde çocukların ne kadar dijital okuryazar olduğunun araştırılması gerekmektedir. Dijital okuryazarlık becerisi**,** Türkiye'de sosyal bilgiler dersi müfredatında özellikle 5. , 6. ve 7. sınıflarda çeşitli kazanımlar çerçevesinde verilmektedir. Bu beceri, doğrudan bir ünite adıyla değil, "bilişim teknolojilerinin kullanımı", "bilgiye ulaşma yolları", "kaynakları eleştirel değerlendirme", "medya okuryazarlığı", "etkili iletişim" gibi temalarla bütünleştirilmiş olarak sunulur (MEB, 2018). Dijital okuryazarlık becerisi, 7. sınıf ders kitabının "Ekonomi ve Sosyal Hayat" ünitesi içerisindeki öğrenme alanındaki beceriler kısmında açıkça yer aldığı görülmektedir. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında öğrencilerin dijital okuryazarlık durumlarının ne olduğu tespit edilmesi gerekli görülmüştür. Yapılan bu çalışma ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık

durumlarının belirlenmesini inceleyen nitel bir çalışma olması bakımından önem taşımaktadır. Öğrencilerin dijital okuryazarlık konusundaki eksiklerinin tespit edilip, doğru şekilde tamamlanması adına, daha önceki çalışmalarla karşılaştırılıp tespit edilmesi açısından da araştırmacılara ve eğitimcilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıltılar (Varsayımlar)

Bu araştırmada;

Çalışma grubunda yer alan ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin, araştırma için yeterli sayıda olduğu,

Araştırmacı tarafından hazırlanan ölçme aracı hakkında ortaokul 7. sınıf öğrencilerine soruları nasıl cevaplamaları gerektiği bilgisi verilmiş, öğrencilerin veri toplama formlarına içtenlikle ve doğru yanıtlar verdiği, varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

Araştırmanın gerçekleştirildiği 2023-2024 eğitim-öğretim yılı,

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan "dijital okuryazarlık" becerisi ile,

Araştırmanın gerçekleştirildiği Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı ilçeleri,

Çalışma grubundaki özel okullarda ve devlet okullarında eğitim gören ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin araştırmacının hazırladığı ölçme aracına verdiği yanıtlar,

Araştırmacının tarafından ulaşılan kaynaklar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal bir varlık olarak gelişimine katkı sağlamak amacıyla, psikoloji, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi, felsefe, coğrafya, tarih ve hukuk gibi sosyal bilimlerin yanında vatandaşlıkla ilgili konuları da kapsayan bir ilköğretim dersidir. Bu ders; söz konusu disiplinleri ortak bir yapı altında birleştiren, bireyin sosyal ve fiziksel çevresiyle olan etkileşimini geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında ele alan ve toplu öğretim yaklaşımına dayalı olarak tasarlanmış bir öğretim alanıdır (MEB, 2005).

Okuryazarlık: Okuryazarlık, bireyin toplum tarafından kabul gören ve anlam yüklenen sembolleri anlayarak, yorumlayarak ve uygun bağlamlarda etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir. Bireyin yalnızca yazılı metinleri okuyup yazması değil, aynı zamanda eleştirel düşünmesi, bilgiyi anlamlandırması, yorumlaması ve yaşantısına aktarabilmesidir (Kellner, 2001).

Dijital Okuryazarlık: Dijital okuryazarlık; bireylerin teknolojiyle güvenli, yasal ve etik biçimde etkileşim kurabilmesini, bu etkileşim yoluyla günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri çözebilmesini ve toplumsal yaşama aktif şekilde katılım sağlayabilmesini mümkün kılan bilgi, beceri ve tutumları ifade eder. Bu yetkinlikler, yalnızca teknolojiyi kullanmayı değil, aynı zamanda dijital ortamlarda bilinçli kararlar almayı ve sorumlu davranmayı da kapsar. (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018).

İnternet: Dünya genelinde yaygın olarak kullanılan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı olup, çok sayıda bilgisayar sisteminin internet protokolü aracılığıyla birbirine bağlanmasıyla oluşmaktadır (Gençer, 2011).

Sosyal Ağ: Kullanıcıların kişisel bilgilerini tamamen ya da kısmen diğer kullanıcılarla paylaşabildiği, aynı platformu kullanan bireylerin birbirlerini görebildiği ve içerik paylaşımında bulunabildiği web tabanlı hizmetlerdir. (Boyd ve Ellison, 2007).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölüm içerisinde internet ve internetin gelişimi, sosyal ağlarda gizlilik ve güvenlik, okuryazarlık, dijital okuryazarlık, sosyal bilgiler, sosyal bilgiler ve dijital okuryazarlık ilişkisi konuları, yurt içi ve yurt dışı literatür incelenmiştir.

2.1. İnternet ve İnternetin Gelişimi

İnternet ilk kez , 1969'da Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı tarafından başlatılan "Advanced Research Projects Agency Network [ARPANET)" adlı projesi kapsamında ortaya çıkmıştır. ARPANET projesi, askeri ve akademik kurumlar arasında veri paylaşımını sağlamak amacıyla geliştirilmiş olup, günümüz internetinin temelini oluşturan ilk ağ yapısını ortaya koymuştur (Glowniak, 1995). Hem silahlı kuvvetleri güvenli bir ağ ile birbirine bağlamak hem de bazı üniversiteler ile kamu kuruluşları arasındaki bilgi alışverişini hızlı ,ucuz ve güvenli bir yoldan sağlamak istenmiştir (Toplu, 2009). Söz konusu projenin gelişmeyle birlikte Amerika kıtasındaki bilgisayar sistemlerini birbirine bağlamaya yönelik önemli bir adım atılmıştır. Bu süreçte ARPANET' in yerini, Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Bilim Vakfı (National Science Foundation [NSF]) tarafından işletilen NSFNET ağı almıştır. İnternetin temel iletişim protokollerini oluşturan Transmission Control Protocol / Internet Protocol [TCP / IP] protokol kümesi kullanılmaya devam ederken ve zamanla daha da geliştirilerek günümüz internetinin temelini oluşturmuştur. İnternete bağlanmak isteyen her bilgisayarın bu protokolü kullanması zorunlu hale getirilmiş ve böylece dünya genelindeki kullanıcılar ortak bir ağ altyapısı üzerinden birbirine bağlanabilmiştir. İnternet teriminin ilk ortaya çıkışı ise 1982 'de birbirine bağlı ağların oluşturduğu bu yapıyı tanımlamak için kullanılmıştır. (Gençer, 2011; Kahn, 1999).

Gençer (2011) İnterneti, İnternet, küresel ölçekteki bilgisayar sistemlerinin Internet Protocol (IP) aracılığıyla birbirine bağlantı oluşturduğu, dünya genelinde yoğun olarak kullanılan ve sürekli genişlemeye devam eden bir iletişim ağı olarak tanımlamaktadır. İnternetin Türkiye'ye gelişi, 12 Nisan 1993 tarihinde Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) iş birliğinde, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) projesi kapsamında gerçekleşmiştir. Üniversiteler arasında başlayan internet

ağı sonraları, devlet kurumları, özel şirketler ve nihayet evlere kadar gelmiştir (Gençer, 2011; Karaduman, 2003).

Önceleri sınırlı içerik sunan internet, Web 2.0 teknolojisinin gelişimiyle birlikte farklı bir düzeye evrilmişti, tüm kullanıcıların erişimine açık olan ve bireylerin kendi içeriklerini oluşturup paylaşabildiği bir dinamik haline geldi. Web 2.0 , kullanıcıların ses, yazı, video ve resim gibi çeşitli medya türlerini yükleyip etkileşimde bulunabildikleri web sitelerini kapsamaktadır (Brown, 2009). Bu bağlamda Web 2.0'nin gelişmesiyle Facebook, Youtube, Twitter ve Instagram gibi platformlar, kullanıcı sayıları ve etkileşim hacimleri bakımından en popüler sosyal medya araçları olarak ön plana çıkmaktadır (Ogur, 2016). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2024 verilerine göre, çocuklarda internet kullanım oranı 2021 yılında %82,7 iken, 2024 yılında %91,3 olarak açıklamıştır.

2.2.Sosyal Ağ

Sosyal ağ siteleri, kullanıcı bilgilerini belirli bir çerçevede diğer kullanıcılara tamamen veya kısmen erişilebilir kılan, sistemdeki bağlantılı kullanıcıların listelendiği ve bu kullanıcılar arasında içerik paylaşımının sağlandığı web tabanlı platformlardır (Boyd ve Ellison, 2007). Web 2.0 tabanlı sosyal ağ platformları hızlı bir şekilde çok sayıda kullanıcıya ulaşmıştır. Sosyal ağlar, kullanıcıların arkadaşlarıyla iletişim kurma, fotoğraf ve video paylaşma yeni arkadaşlar edinme, ilgi duydukları sayfa veya gruplara üye olma ve etkinliklere katılma gibi farklı ihtiyaçlara cevap vermektedir. Web teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle birlikte, sosyal medya uygulamaları çeşitlenerek gelişim göstermiştir (Üçüncü, 2019)

Genellikle mikroblogların, blogların, sosyal ağların, ses, fotoğraf ve video paylaşım platformlarının, coğrafi konum işaretleme sitelerinin tamamı sosyal medya kavramı altında toplanmaktadır. Sosyal ağ sitelerinden en yaygınları, Facebook, Instagram, LinkedIn, Whatsapp vb. gibi akıllı telefonlarda da kullanılan mobil kullanıcılar için her an ulaşılan sitelerdir. Bu nedenle sosyal ağ kullanıcıları bu sitelerde daha çok vakit geçirmektedir. Bu sitelerde kimlik bilgileri, meslek, yaşanılan yer, hobiler, resimler ve videolar gibi paylaşımlarda bulunulmaktadır. TÜİK' in (2024) yayınladığı haber bültenine göre, sosyal medya kullanan çocukların oranı 2024 yılında %66,1 olduğu açıklanmıştır. Yaş gruplarına bakarak sosyal medya kullanımı değerlendirildiğinde; bu oran 6-10 yaş grubunda %53,5 iken, 11-15 yaş grubundaki çocukların %79,0 olduğunu göstermektedir.

2.2.1. Facebook

Harvard Üniversitesi'nde öğrenim gören Mark Zuckerberg, 2004 yılında Facebook adlı sosyal ağ platformunu hayata geçirmiştir. İlk etapta sadece Harvard öğrencilerinin kullanımına açılan site, bir ay içinde öğrenci nüfusunun yarısına erişmiştir. Platformun artan popülaritesi nedeniyle Zuckerberg, kısa süre içerisinde Facebook'u tüm Ivy League üniversitelerine ve ardından iş dünyasına da açacak biçimde yaygınlaştırmıştır. Facebook, 26 Eylül 2006 yılından bu yana 13 yaş ve üzerindeki tüm bireylerin kullanımına açık hale gelmiştir (Brown, 2009).

Facebook, ileti paylaşma, kullanıcılarına arkadaşları ile sohbet etme, çeşitli konularda bilgi paylaşımı, fotoğraf, video ve kamera aracılığı ile görüntülü konuşma gibi birçok olanağı sağlamaktadır. Facebook üzerinde oluşturulan sayfalar, benzer özelliklere sahip bireylerin kendi gruplarını kurarak toplu sohbet ve etkileşim ortamları oluşturmasına olanak sağlamaktadır. Facebook ortamı kullanıcılara sanal dünyadan eski arkadaşlarını bulabilme ve yeni insanlarla tanışabilme olanağı sağlamaktadır. TÜİK (2024)'in araştırma raporlarına göre; 6-15 yaş kategorisindeki çocukların %9,5' i facebook kullanıcısıdır.

2.2.2. Instagram

2010 yılının Ekim ayında, Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından öncelikle iOS (iPhone ve iPad) platformları için geliştirilen, sosyal ağlarda ücretsiz popüler fotoğraf paylaşım uygulamasıdır. Uygulamanın çok fazla kullanıcısının olmasındaki en büyük etki kullanıcıların çektikleri fotoğraflar üzerinde filtreler kullanarak profesyonel fotoğraflar ortaya çıkarmasıdır. Son zamanlarda sosyal ağ kullanıcıları tarafından yoğun ilgi gören Instagram, başlangıçta sadece fotoğraf paylaşımı amacıyla kurulmuş olsa da günümüzde kısa videoların paylaşılabildiği kapsamlı bir içerik paylaşım platformu haline gelmiştir (Karademir, 2017). TÜİK (2024)' in araştırma raporlarına göre; 11-15 yaş kategorisindeki çocukların %63,0' nün Instagram kullandığı belirtilmektedir.

2.2.3. Youtube

Youtube, kullanıcıların video içeriklerini paylaşmasına olanak tanıyan bir dijital medya platformudur. 15 Şubat 2005 tarihinde, daha önce PayPal bünyesinde görev yapmış üç kişi tarafından kurulmuş ve Ekim 2006' da Google şirketi tarafından satın alınmıştır. Platform, kullanıcıların mevcut video içeriklerini izlemesinin yanı sıra kendi videolarını da sisteme yüklemelerine imkân sağlamaktadır. Youtube' da yer alan kullanıcı üretimli içerikler, çeşitli video türlerini kapsamaktadır. Platformda, kullanım ilkelerine aykırı nitelikte olduğu bildirilen

videolar, kullanıcı şikayetleri doğrultusunda Youtube yetkilileri tarafından değerlendirilmekte ve gerektiğinde kaldırılmaktadır (Ogur, 2016). TÜİK (2024)'in araştırma raporlarına göre, 6-15 yaş kategorisindeki çocukların %96,3' ü YouTube' u en çok tercih ettikleri sosyal ağ olarak belirtmiştir.

2.2.4. Tiktok

Tiktok, Çin merkezli teknoloji şirketi Byte Dance tarafından 2016 yılında geliştirilen ve ülke içi pazarda Douyin adıyla bilinen uygulamanın, uluslararası pazara yönelik versiyonudur. Şirket, Amerika Birleşik Devletleri'nde genç kullanıcıları hedefleyen Musical.ly adlı uygulamayı satın almış; ardından 2018 yılında bu platform ile Tiktok 'u birleştirerek küresel çapta faaliyet gösteren tek bir marka oluşturmuştur (Polat, 2016; Temizel, 2023). Kullanıcıların 15 ila 60 saniyelik kısa video içerikleri üretip paylaşabildiği Tiktok, 2020 ve 2021 yıllarında Google Play Store ve App Store üzerinden toplam iki milyardan fazla indirilerek, dünya genelinde en çok indirilen mobil uygulamalar arasında yer almıştır (Kızılkaya, 2022). TÜİK (2024)'in araştırma raporlarına göre, 6-15 yaş kategorisindeki çocukların %21,4' ü Tiktok kullandığını ifade etmiştir.

2.2.5. Whatsapp

Whatsapp, kullanıcıların internet bağlantısı aracılığıyla diğer kullanıcılarla mesajlaşmalarına ve sesli iletişim kurmalarına imkân tanıyan, çoklu platform desteğine sahip bir mobil mesajlaşma uygulamasıdır. Günümüzde yalnızca bireysel iletişimi kolaylaştırmakla kalmayıp; anlık mesajlaşma, görsel medya paylaşımı ve grup oluşturma gibi özellikleriyle geniş kullanıcı kitlesi tarafından tercih edilmektedir. Özellikle öğrenciler tarafından kurulan whatsapp grupları, ödev ve bilgi alışverişi açısından etkili bir iletişim aracı işlevi görmektedir. Benzer şekilde, çalışan bireyler arasında bilgi paylaşımını hızlandırması ve kolaylaştırması açısından da önemli bir araç hâline gelmiştir. Günümüzde ev hanımları da bu uygulamayı aktif şekilde kullanmakta olup, whatsapp farklı sosyal kesimler arasında yaygın olarak benimsenen bir iletişim ağına dönüşmüştür (Karademir, 2017).

2.2.6.Snapchat Inc. (Snap Inc.)

Snapchat, 2011 yılında Stanford Üniversitesi öğrencileri Evan Spiegel, Bobby Murphy ve Reggie Brown tarafından geliştirilen, gizlilik odaklı bir mobil medya paylaşım platformudur (Snapchat, 2016). 2016 yılında "Memories" (kaydedilen içerikler) ve "Bitmoji" entegre edildi.

Şirket bu dönemde Snap Inc. olarak yeniden adlandırıldı (Snapchat, 2025). 2017 yılından itibaren platformun günlük ya da aylık aktif kullanıcı sayısında ciddi artış sağladı.

Uygulamanın benzerlerinden ayrışan temel özelliği, kullanıcıların gönderdikleri video ya da fotoğrafların "snap" olarak adlandırılan içeriklerin alıcı tarafından ne kadar süreyle görüntülenebileceğini belirleyebilmesidir. Maksimum 10 saniyelik görüntüleme süresi sunan uygulama, bu sürenin ardından içerikleri otomatik olarak silmekte; ayrıca alıcı tarafından ekran görüntüsü alınması durumunda içerik sahibine bildirim göndererek güvenlik düzeyini artırmaktadır (Kara, 2016). TÜİK (2024)'in araştırma raporlarına göre, 6-15 yaş kategorisindeki çocukların %13,6'sı Snapchat kullanıcısıdır.

2.2.7.Twitter (X)

Twitter (günümüzdeki adıyla X), kullanıcıların kısa metin içerikleri (önceden "tweet", şu anda ise "gönderi" olarak adlandırılan), görsel, video ve bağlantı paylaşımında bulunabildiği çevrim içi bir sosyal ağdır. 2006 Senesinde Jack Dorsey, Noah Glass, Biz Stone ve Evan Williams'ın öncülüğünde kurulan platform, başlangıçta 140 karakterle sınırlı metin paylaşımıyla dikkat çekmiş; bu sınır daha sonra 280 karaktere yükseltilmiştir. 2022 yılında Elon Musk tarafından satın alınmasının ardından, 2023 yılında "X" adıyla yeniden markalaşmış; bu süreçte platformun logosu ve bazı temel kavramları da değiştirilmiştir. Statista' nın 2025 şubat ayına ait verilerine göre, X platformunun aylık yaklaşık 586 milyon aktif kullanıcısı bulunmaktadır. Bu sayı, platformu dünya genelinde en çok aylık aktif kullanıcıya sahip 14. sosyal medya ağı konumuna getirmektedir. TÜİK (2024)' in araştırma raporlarına göre, 6-15 yaş kategorisindeki çocukların %4,9'u X platformunu kullanmaktadır.

2.3. Sosyal Ağlarda Gizlilik ve Güvenlik

Sosyal ağlarda paylaşılan kişisel bilgiler ve içerikler, çeşitli gizlilik ve güvenlik risklerini beraberinde getirebilmektedir. Bu riskler arasında siber zorbalık ,siber taciz ve kimlik hırsızlığı gibi dijital tehdit unsurları yer almaktadır (Williams, vd., 2009). Kötü niyetli kişilerin kişisel bilgilere ulaşmak amacıyla kullanıcı profillerinden yararlanabilmesi, dijital ortamda kişisel gizliliği en çok tartışılan konulardan biri haline getirmiştir (Saçar, 2010). Sosyal ağ sitelerinde kişinin kendinin yönettiği bir sayfası bulunmaktadır. Kullanıcı profilindeki içeriklerin kimlerle paylaşılacağı, gizli veya açık olması kişinin kendi kontrolündedir. Fakat kişiler kişisel bilgilerin paylaşımında gizlilik ayarlarını değiştirmediği veya güncelleme yapmadığı zaman, kişinin profilinde bulunan paylaşımlar ve bilgiler harici erişime açık

olabilmektedir. Bazı sosyal ağlar, kayıtlı kullanıcılarının platforma olan bağlılıklarını artırmak ve eğlence odaklı hizmetler sunmak amacıyla üçüncü taraf yazılımlardan yararlanmaktadır. Bu tür yazılımlar, sosyal ağ üzerinde genellikle Flash ya da Java tabanlı arayüzler aracılığıyla çalışan, ancak sosyal ağın resmi olarak desteklemediği ve gizlilik politikalarının kapsamı dışında kalan uygulamalardır (Yavanoğlu vd., 2012). Bu durumda, kullanıcı üçüncü taraf yazılımı platforma entegre ettiğinde, bazı kişisel bilgilerini farkında olmadan söz konusu yazılımın geliştiricisinin erişimine açmış olmaktadır.

Sosyal ağ siteleriyle ilgili bir diğer önemli konu da güvenlik meselesidir. Bu platformlardaki güvenlik açıklarının başlıca nedenleri arasında; mahremiyet ilkelerine yeterince riayet edilmemesi, sosyal ağların yapısal özellikleri, kullanıcıların bu ortamların yönetim ve denetim süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ya da bu süreçleri doğru biçimde kavrayamamaları yer almaktadır. Ancak belki de en kritik unsur, kullanıcıların bilgi eksikliği nedeniyle kişisel verilerini bu mecralarda paylaşmaları ve dolayısıyla güvenlik ihlallerine maruz kalmalarıdır (Yavanoğlu vd., 2012). Sosyal ağ ortamlarında güvenliğin uygulanabilmesi için uygunluk, , veri bütünlüğü, iletişim gizliliği ve mahremiyet gibi unsurlara özen gösterilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Erdoğan ve Bahtiyar, 2014; Üçüncü, 2019).

2.4. Okuryazarlık

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde "okuryazar olma durumu" ifadesiyle tanımlanan okuryazarlık, İngilizce "literacy" teriminin Türkçe karşılığıdır. Sözlük anlamına göre, okuryazarlık, okuma ve yazma yeteneğine sahip birey anlamına gelmektedir. Okuma-yazma, yazı sisteminin içerisindeki kodları oluşturma ve bu kodları anlamlandırma şeklinde oluşturulmuştur. Okuma-yazma becerisini gerçekleştirmek için kodları tanımak önemlidir. Her bir harf ya da sembolün karşılığı vardır ve bu karşılığın anlamı aynıdır. Okuryazarlık kavramı incelendiğinde birçok tanımlamalar görülmektedir (Aydoğdu, 2022).

İçinde bulunduğumuz dünyada, yalnızca yazılı semboller değil, aynı zamanda binlerce sembolik ifade de yer almaktadır. Bu sembollerin anlamlandırılması süreci, bir tür okuma biçimi olarak kabul edilmektedir. Birey, çevresinde gerçekleşen olayları, kendisini ve çevresini bilinçli ya da bilinçsiz şekilde okumaktadır. Zaman zaman ise kendimizi ifade etmek amacıyla semboller aracılığıyla yazılı iletişim kurarız. Bu bakımdan okuryazarlık, yazılı karakterleri ayırt etme, seslendirme ve anlamadır. Bu becerinin etkin kullanımına sahip bireyler olayları ve gerçekleri daha detaylı anlar ve anladıklarına kendi sözlerini eklerler. Okuryazarlık aynı zamanda başka bir boyutla etkileşimdir. Toplumdaki bilgi, beceri ve kuralları anlayabilir,

yorumlayabilir ve bunlarla etkileşim kurabilir. Okuryazarlık, bilgi paylaşımı ve gelecek kuşaklara aktarım aracı olarak görülmektedir (Altun, 2005). Bunun yanı sıra okuryazarlık, birey ve toplum tarafından anlamlandırılan iletişim sembollerini etkili şekilde uygulama yeteneği olarak nitelendirilmektedir (Kellner, 2001). Okuryazarlık, bireyin hayatını, çevresindeki nesneleri ve olayları kavrayıp sosyal ilişkileri okuma ve yazma becerileri doğrultusunda yorumlamasıyla ilgili bir terimdir (Aşıcı, 2009).

Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010), okuryazarlık kavramının geleneksel okuma ve yazma becerilerinden farklı, çok daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, okuma ve yazma temel olarak kod çözme sürecine dayanırken; okuryazarlık, bireyin metni anlamlandırma ve yorumlama süreçlerini içeren daha kapsamlı bir beceridir. Okuma ve yazma belirli bir kategori olarak değerlendirilirken, okuryazarlık bireylerin farklı düzeylerde sahip olabileceği bir yeterlilik alanı olarak görülmektedir. Ayrıca, okuma ve yazma genellikle basılı ortamdaki harflere dayalı simgelerle ilişkilendirilirken; okuryazarlık çoklu anlamlar taşıyan ve bağlama göre değişebilen simgesel öğeleri, yani "şeyleri" temel almaktadır. Son olarak, okuma ve yazma geleneksel ve sabit bir tanıma sahipken, okuryazarlık kavramı dinamik bir yapıya sahiptir ve toplumsal, teknolojik ve kültürel dönüşümler doğrultusunda sürekli olarak gelişmekte ve yeniden tanımlanmaktadır (Aydoğdu, 2022).

Okuryazarlıkla ilgili yapılan tanımların incelenmesi, kavramın gelişen teknoloji ve değişen yaşam koşulları doğrultusunda zamanla evrildiğini göstermektedir. İlk etapta sadece okuma ve yazma becerisi olarak ifade edilen okuryazarlık, zaman içerisinde anlamlandırma, sentezleme, yorumlama ve değerlendirme gibi süreçleri de içine alan daha geniş kapsamlı bir terim haline gelmiş ve böylece temel okuma-yazma yeteneğinden farklılaşmıştır. Temel okuma-yazma becerisi anlamına gelen okur yazarlık teknolojinin ilerlemesi ile gelişen dünya şartlarının değişmesiyle daha geniş bir anlam kazanmış ve okuryazarlığın türleri çeşitlenmiştir. Okuryazarlık kavramı, ilk kez kullanılmaya başlandığı zamandan itibaren, birçok farklı okuryazarlık türünün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Aydoğdu, 2022).

Tablo 1

Okuryazarlık Türleri

1.Finanssal okuryazarlık (Ekonomi okuryazarlığı)	18.Hukuk okuryazarlığı
2. Dijital okuryazarlık (Bilişim / Bilgisayar okuryazarlığı)	19.Program okuryazarlığı
3. Bilgi okuryazarlığı (Bilimsel okuryazarlık)	20.Beslenme okuryazarlığı
4.Medya okuryazarlığı	21.Müzik okuryazarlığı
5.Sağlık okuryazarlığı	22.Aile okuryazarlığı
6.Fen okuryazarlığı (Biyoteknoloji / Kimya / Biyoloji / Enerji okuryazarlığı)	23.Yeni okuryazarlık
7. Görsel okuryazarlığı	24.Pedogojik okuryazarlık
8.Erken okuryazarlık (gelişen okuryazarlık / ön okuryazarlık)	25.Genetik okuryazarlığı
9.Çevre okuryazarlığı	26.Tarihsel okuryazarlık
10.Sayısal okuryazarlığı (matematik okuryazarlığı)	27.Eko-okuryazarlığı
11. Ölçme değerlendirme okuryazarlığı	28.Siyaset okuryazarlığı
12.Duygusal okuryazarlık	29.Din okuryazarlığı
13.İstatiksel okuryazarlık	30.Edebi okuryazarlığı (etkileşimci okuryazarlığı)
14.İşlevsel okuryazarlık	31.Ruh sağlığı okuryazarlığı
15.Sosyal okuryazarlığı (coğrafya okuryazarlığı / harita okuryazarlığı / alan okuryazarlığı)	32.Reklam okuryazarlığı
16.Eleştirel okuryazarlık	33.Film okuryazarlığı
17.Grafik okuryazarlığı	34.Çoklu okuryazarlık

(Mete, 2020)

Mete' nin (2020) yaptığı çalışmaya göre Türkiye'de okuryazarlıkla ilgili yazılan tezler incelenmiş ve 47 okuryazarlık türü tespit edilmiştir. Okuryazarlık konusunda incelenen tezlerdeki okuryazarlık türleri sınıflandırılırken, aynı konu alanı veya disiplin kapsamında bulunan tezler aynı kategoride toplanmıştır, bu şekilde sınıflandırıldığında temel olarak 34 okuryazarlık türü tespit edilmiştir. Söz konusu tabloda, ilgili alana ait diğer okuryazarlık türleri parantez içinde belirtilmiştir (Mete, 2020).

Keskin (2020), okuryazarlık türleri farklılık gösterse de bunların beş temel ortak özellik taşıdığını belirtmektedir. Bu özellikler şu şekilde özetlenebilir:

1.Bilginin değerini kavrama: Bireyin bilgiye sahip olması, doğru ve yanlış bilgiyi ayırt edebilmesi ve bilgiye gerekli önemi vermesi gerekmektedir.

2.Bilginin yorumlanması: Kişinin kendi deneyimleri ve kültürel bağlamı doğrultusunda edindiği bilgiyi anlamlandırması zorunludur.

3.Bilgiyi yorumlama: Bir kişi, edindiği bilgiyi ne zaman, nerede, nasıl ve hangi koşullarda kullanabileceğini ve bu tür kullanımın avantaj ve dezavantajlı durumlarını ayırt edebilmelidir.

4. Bilginin etkili bir biçimde kullanımı: Bireyin sahip olduğu bilgiyi hem kendi yararına hem de toplumun faydasına olacak şekilde çeşitli ortam ve durumlarda uygulayabilmesi gerekmektedir.

5.Değişim ve gelişime uyum sağlama: Kişi, zamanın gerekliliklerine uygun beceriler edinerek kendini sürekli yenilemeli ve değişen koşullara uyum göstermelidir.

Temel anlamıyla ortaya çıkan okuryazarlık kavramı değişen dünya ve değişen kitlelerle birlikte yeni anlamlar kazanma ve genişlemeye başlamıştır. Okuryazarlığın, gelişen teknoloji içerisinde farklı kitlelere ve farklı ihtiyaçlara da cevap verme ihtiyacıyla çeşitlendiğini görüyoruz.

2.5 Dijital Okuryazarlık

Zamanın getirdiği yeniliklerle gelişen teknoloji insanların yaşamlarında birçok yaşam şeklinin de değişmesine yol açtı. Yaşam tarzının değişmesine neden olan en büyük değişim bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerdir. İnsanlar her alanda teknolojik ürünleri kullanmaya başlamasıyla birlikte yeni davranış kalıpları da oluşmuştur. Özellikle bilgisayar ve telefon aracılığı ile günümüzde birçok işlemi mekân ve zaman engeli olmadan yapabilmektedirler. Eğitim, hizmet, sağlık gibi birçok sektörde de sistematikleşen ve yaygınlaşan dijital gelişmeler, dijital okuryazarlık kavramını doğurmuştur (Çelik, 2021).

Dijital okuryazarlık kavramı literatürde ilk kez Paul Gilster tarafından 1997 yılında kullanılmıştır. Gilster' e (1997) göre dijital okuryazarlık, yalnızca teknolojik araçları kullanmakla sınırlı olmayıp, düşünsel becerilerle doğrudan ilişkili özel bir düşünme biçimini ifade etmektedir. Dijital okuryazarlık, bireylerin toplumsal katılımını ve üretkenliğini artıracak şekilde, teknolojiyi güvenli, yasal ve etik sınırlar içerisinde, yaşamın her alanındaki sorunlara çözüm üretecek biçimde kullanma yeterliliklerini kapsamaktadır (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018). Corbel ve Gruba (2004) dijital okuryazarlığın iki temel unsur üzerine yapılandığını ifade etmektedir. Bunlardan ilki, bireyin temel düzeyde bilgisayar donanımına sahip olabilme yeterliliğidir; ikincisi ise bilgisayarı, üst düzey bilişsel becerileri geliştirmek amacıyla etkin bir şekilde kullanabilmesidir. Çubukçu ve Bayzan (2013) dijital okuryazarlığın; belirli teknolojileri tanıyabilme, bu teknolojileri etkili bir biçimde kullanabilme, dijital ortamlarda güvenilir bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi üretme, ayrıca doğru ile yanlış bilgiyi ayırt etme gibi becerileri kapsadığını

ifade etmektedir. Son yıllarda dijital okuryazarlık, bilgiye ulaşmanın ve iletişimin önemli bir değer olduğunu görmemizi sağlarken; yenilenen internet ağlarını, sosyal medya kullanımlarını ve mobil cihazları yaşam için zorunlu hale getirmiştir (Metin, 2022).

Dijital okuryazarlık; bireyin dijital toplumun bir parçası olabilmesi, dijital yaşamda aktif rol alabilmesi, bilgiye ulaşabilmesi ve dijital ortamlarda etkin çalışabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların bütününü ifade eder. Dijital ortamda bilgiye erişim sağlamak isteyen bireylerin, dijital okuryazarlık yeterliklerine sahip olmalarının yanı sıra, internet ve bilgisayar aracılığıyla bilgi arama, bulma ve yorumlama stratejileri geliştirmeleri de büyük önem taşımaktadır (MEB, 2024).

Ng (2012) dijital okuryazarlığın üç temel boyuttan oluştuğunu belirtmektedir: teknik, bilişsel ve sosyal-duygusal. Teknik boyut, dijital ortamları kullanmak için gerekli olan teknik bilgi ve işlemsel becerileri kapsamaktadır. Bilişsel boyut ise araştırma yapma, bilgiyi değerlendirme ve eleştirel düşünme becerileriyle ilişkilidir. Sosyal-duygusal boyut, bireyin dijital ortamda ahlaki ve yasal sorumluluklarının farkında olması ve bu doğrultuda bilinçli davranabilmesini gerektirir. Lankshear ve Knobel (2006) dijital okuryazarlığa ilişkin tanımların temel özelliklerini üç ana eksen etrafında gruplandırmaktadır. İlk grup tanımlar, dijital okuryazarlığın bilgiye ilişkin temel işlevlerine odaklanmaktadır. İkinci grup, bilginin dijital ve teknolojik ortamlarda kullanımıyla ilgili olmakla beraber, üçüncü ve son gruptaki tanımlar ise dijital okuryazarlığı yalnızca bir beceri ya da temel yeterlilik olarak değil, öğrenilen bilgilerin pratikte uygulanması bağlamında değerlendirmektedir (Öztürk, 2020).

Martin (2005), dijital okuryazarlığı; bireyin dijital araçlara yönelik farkındalık ve tutumlarının yanı sıra bu araçları uygun biçimde kullanma yeterliliğiyle ilişkilendirmektedir. Tanımlama, değerlendirme, yönetme, birleştirme ve analiz etme gibi bilişsel süreçlerin yanı sıra; dijital kaynakları sentezleme, yeni bilgi üretme, etkili iletişim kurma ve tüm bu süreçleri yapıcı davranışlarla sosyal yaşama yansıtabilme becerileri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Acar'a (2015) göre dijital okuryazarlık; bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini yalnızca etkin öğrenme amacıyla değil, aynı zamanda kişisel gelişimine katkı sunacak, yaşamın çeşitli alanlarındaki sorunlara çözüm üretecek ve toplumsal katılımını artıracak biçimde güvenli, yasal ve etik bir yaklaşımla kullanabilme yeterliklerinin bütününü kapsayan çok boyutlu bir kavramdır (Aydoğdu, 2022).

Dijital okuryazarlık üzerine yapılan bu tanımlamalar da görüldüğü gibi "dijital araçların okuryazarlığı" gibi bir açıklamanın yetersiz kalacağı görülmektedir. Sadece dijital araçların tanınarak kullanılması dijital okuryazarlık için yeterli değildir. Yapılan tanımlamalardan

hareketle dijital okuryazarlık; dijital ürünlerin doğru kullanılması için gereken bilgi ve bu bilginin doğru sentezlenerek eleştirel bir düşünce ile kullanılabilmesidir. Ayrıca dijital okuryazarlığın sosyolojik ve duygusal boyutunun olması bu kavramın bir yaşam biçimi olduğunu göstermektedir. Dijital okuryazar bireyler, internet ve diğer dijital araçlar aracılığıyla etkili ve doğru bilgi arayışı yapabilmekte; bilgi kirliliği içerisinden güvenilir ve geçerli içerikleri seçebilmekte; dijital ortamda uyulması gereken etik kurallara riayet etmekte; ayrıca yazılı ve görsel metinler arasında ikna edici olanları ayırt edebilme yetkinliğine sahiptir (Çelik ve Kılıçoğlu, 2022).

2.5.1. Dijital Okuryazarlığın Önemi

İçinde bulunduğumuz teknoloji çağının gereklerinden biri olarak dijital araçların kullanımı son derece yaygındır. Tüm bireylerin ve çocukların özellikle internet ve sosyal ağ kullanımı son derece fazladır. İnternet ortamında edinilen bilgilerin çoğunluğu eksik ve hatalı bilgiler içermektedir. Bu durum bilgi kirliliğine neden olmaktadır. Doğru bilgi ile yanlış bilgiyi ayırt etmek büyük önem taşımaktadır. Çocukların televizyon ve benzeri medya araçlarından edindikleri bilgiler, yemek yeme alışkanlıkları, tekelleşmiş ürünlerin tüketimi, cinsel yönelimleri ile öfke ve şiddetle başa çıkma yöntemleri üzerinde kayda değer etkiler yaratmaktadır. Dijital araçların bilinçli ve etkili kullanımı, yalnızca yüzeysel bilgiye ulaşmamızı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda medya içeriklerinin derin anlamlarının da analiz edilmesine olanak tanımaktadır. Dijital okuryazarlık, bireylere araştırma yapma ve problem çözme becerileri kazandırmaktadır (Gillen, vd., 2018).

Gençlerin çoğunluğu içinde bulunulan çağın getirdiği teknolojiyle büyüdüklerini düşünerek birçok bilgiyi ve yazılımı öğrendiklerini ve kullandıklarını düşünebilir. Fakat bu durum yanıltıcı olabilir. Öğrencilerin çoğunluğu birçok bilgiye herhangi bir web sitesinden doğruluğunu ve güvenirliliğini sorgulamadan ulaşmaktadır. Bu nedenle gençlerin dijital teknolojilerin kullanımı ve dijital okuryazarlık konusunda bilinçlendirmek son derece önem arz etmektedir. Büyük bilgi çağında yaşadığımız günümüzde, gençlerin yalnızca etkili arama becerilerine sahip olmaları yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda, elde ettikleri bilgileri sentezleyebilme, belirli konularla ilişkilendirebilme ve bu bilgilerin yanı sıra kaynaklarının güvenilirliğini sorgulayabilme yetkinliğine sahip olmaları gerekmektedir. Bu durum, gençlerin üst düzey eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır (MEB, 2024).

Çocukların medyayı bilinçli tüketen bireyler olarak yetiştirilmeleri ve medyanın olumsuz etkilerinden korunmaları konusunda öğretmenler ve eğitim kurumları önemli

sorumluluklar üstlenmektedir. Erken çocukluk çağındaki çocuklar, dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek ve bu becerilerin akademik başarılarını olumlu yönde desteklemesi için rehberlik edecek deneyimli bir öğretmene gereksinim duymaktadırlar. Çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek amacıyla, öğretmenin dijital okuryazarlık becerilerine sahip olması, dijital araçları eğitim programına entegre etmesi ve bunları sınıf ortamında aktif olarak kullanması büyük önem taşımaktadır (Gillen ve Kucirkova, 2017).

2.5.2. Dijital Okuryazarlığın Hedefleri

Sağıroğlu ve arkadaşları (2020) dijital okuryazarlığı çok boyutlu bir kavram olarak ele almış ve bu doğrultuda dijital okuryazarlığın temel hedeflerini kapsamlı şekilde tanımlamıştır. Buna göre dijital okuryazarlığın ilk amacı, dijital ortamları bireylerin günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline getirerek, bu ortamlarda üretilen dijital içerikleri doğru, bilinçli ve etik biçimde kullanmak, üretmek ve paylaşmaktır. Bu süreçte aynı zamanda dijital değer yaratmak ve sürdürülebilir dijital ekosistemler oluşturmak önem arz etmektedir. İkinci olarak, bireylerin dijital platformlarda yer alan öğrenme süreçlerine aktif biçimde katılım sağlamaları, bu platformları etkin ve amacına uygun şekilde kullanmaları, gerekli dijital becerileri edinmeleri ve öğrenen bireyler olarak bu süreçte etkin rol almaları hedeflenmektedir. Üçüncü hedef, elektronik ortamların yapısını bilinçli bir şekilde kavrayarak bu ortamlarda araştırma yapmak, içerik üretmek, dijital süreçleri yönetmek ve çeşitli bilgileri paylaşmak olarak tanımlanmıştır. Böylece bireylerin sadece kullanıcı değil, aynı zamanda üretici ve yönlendirici bireyler olmaları öngörülmektedir.

Ayrıca dijital tehditler ve riskler karşısında bireylerin bilinçli ve koruyucu bir tutum geliştirmeleri, bu tehditlerden korunurken dijital dünyanın sunduğu fırsatları da en verimli şekilde değerlendirmeleri önemli bir diğer amaçtır. Bunun yanı sıra bireylerin dijital ortamlarda yer alırken kişisel, ulusal ve evrensel değerleri göz önünde bulundurmaları, etik ilkeler doğrultusunda hareket etmeleri gerekmektedir. Dijital okuryazarlığın nihai hedeflerinden biri de bireylerin elektronik ortamları yüksek farkındalıkla, verimli, etkili ve bilinçli biçimde kullanmalarını sağlamaktır. Son olarak dijital okuryazarlık, bireylerin dijital ortamlarda yalnızca tüketici değil; aynı zamanda okuyan, öğrenen, üreten, paylaşan ve bu süreçte sağlıklı, mutlu bireyler olarak gelişmelerini hedefleyen bütüncül bir yaklaşımı ifade etmektedir (Aydoğdu, 2022).

2.5.3 Dijital Okuryazarlığın Aşamaları

Martin ve Grudziecki (2006) dijital okuryazarlığı; bireylerin başkalarıyla etkili iletişim kurabilmesi, dijital bilgiyi üretip yönetebilmesi, erişebilmesi, değerlendirebilmesi, entegre edip analiz ve sentezleyebilmesi, medya içerikleri oluşturabilmesi ile dijital kaynakları tanımlayabilmesi amacıyla medya ve dijital araçları bilinçli ve uygun şekilde kullanma farkındalığı olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, dijital okuryazarlığın üç seviyeden oluşan bir modelini önermektedirler.

Birinci aşama, beceriler, kavramlar ve yaklaşımlardan oluşan dijital yeterliliklerdir. Bu aşama, terimler ve teknik becerilerin yanı sıra dijital araçlara karşı tutum ve farkındalığı da kapsamaktadır. İkinci aşama ise profesyonel disiplin uygulamalarını içeren dijital kullanım seviyesidir; burada bireyler, birinci aşamada edindikleri bilgi ve becerileri pratikte uygulamaktadır. Üçüncü ve son aşama ise inovasyon ve yaratıcılığı içeren dijital dönüşüm aşamasıdır. Bu aşamada, mevcut bilgi sadece kullanılmakla kalmaz, aynı zamanda değiştirilir ve geliştirilir.

Dijital okuryazarlık aşamaları incelendiğinde, sistemin temelinin dijital yeterliliklere dayandığı görülmektedir. Bu aşama, görsel tanıma gibi temel becerilerden, el becerileri ve daha eleştirel, değerlendirme ve kavramsal yaklaşımlara kadar geniş bir beceri yelpazesini; ayrıca bireylerin dijital araçlara yönelik tutum ve farkındalıklarını içermektedir. İkinci aşama olan dijital kullanım düzeyi, belirli bir profesyonel bağlamda veya konu alanında dijital bilginin uygulanmasını gerektirmektedir. Son aşama ise gelişmiş dijital kullanım ve yaratıcılığın yoğun olarak yer aldığı dijital dönüşüm aşamasıdır. Bu aşama, profesyonel veya uzmanlık gerektiren alanlarda önemli değişimleri tetikleyerek yenilikçiliği mümkün kılar (Aydoğdu, 2022).

2.5.4. Dijital Okuryazar Bireyin Nitelikleri

Ng (2012), dijital okuryazarlığın yalnızca teknik becerilerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda bilgiye erişim, eleştirel değerlendirme ve çevrim içi etik davranışları da kapsayan çok boyutlu bir yetkinlik alanı olduğunu vurgulamaktadır. Buna göre dijital okuryazar bireyler; temel bilgisayar işlemlerini gerçekleştirebilme, günlük yaşamda dijital kaynaklara etkili biçimde erişim sağlama, araştırma ve öğrenme süreçlerinde bilgiyi arama, tanımlama ve karşılaştırma becerilerini sergileme ve dijital ortamda uygun davranışlar göstererek çevrim içi tehditlere karşı gerekli önlemleri alma yeterliliklerine sahip olmalıdır (Aydoğdu, 2022).

Sağıroğlu ve arkadaşları (2020), dijital okuryazarlığın yalnızca mevcut dijital becerilerin edinilmesiyle sınırlı olmadığını; aynı zamanda geleceğe yönelik öngörüler geliştirebilme, bu öngörüleri uygulamaya dönüştürebilme ve olayları bilimsel, veri temelli ve istatistiksel bakış açılarıyla analiz edebilme yeterliliğini de kapsadığını belirtmektedir. Bu kapsamda bireylerin dijital dünyayı doğru biçimde kavrayarak sunduğu fırsatları etkili şekilde değerlendirmeleri, olası risk ve tehditlere karşı bilinçli hareket etmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca dijital araç, uygulama ve yazılımların bilinçli, güvenli ve verimli şekilde kullanılması; bilgiye erişim yollarının etkin biçimde kullanılması ve olayların eleştirel, bütüncül yaklaşımlarla analiz edilmesi gerekmektedir. Bireylerin dijital dünyayı bir kültür olarak benimsemeleri, bu kültürün gelişimine katkı sunmaları ve sanal ortamları öğretme-öğrenme süreçlerinde etkili biçimde kullanmaları da dijital yetkinliğin önemli boyutları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, dijital ortamlarda gizliliğe ve etik kurallara dikkat ederek içerik üretmek ve paylaşmak; sağlık risklerinin farkında olmak ve önlem almak; paylaşım kültürünü yaygınlaştırmak da dijital sorumluluğun birer uzantısıdır. Son olarak, dijital okuryazarlığın ötesine geçerek dijital ortamlarda üretim, yönetim, paylaşım, pazarlama ve satış gibi alanlarda da aktif ve yetkin bireyler olunması gerektiği vurgulanmaktadır (Aydoğdu, 2022).

2.5.5Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Çerçevesi

MEB tarafından hazırlanan Dijital Okuryazarlık Öğretmen Kılavuzu'na (2020) göre dijital okuryazarlık yeterlilik çerçevesi yedi temel başlık altında toplanmaktadır. "Temel teknoloji okuryazarlığı" kapsamında bireylerin dijital araçları (bilgisayar, fare, klavye, internet tarayıcıları vb.) etkin ve bilinçli biçimde kullanabilmesi; dosya işlemleri, uygulama kullanımı ve basit teknolojik sorunları çözebilmesi beklenmektedir. "Bilgi ve veri okuryazarlığı", dijital içeriklere erişim, içeriklerin değerlendirilmesi, filtrelenmesi, depolanması ve kişisel gelişim amacıyla kullanılması gibi becerileri kapsamaktadır.

"İletişim ve iş birliği" boyutu; bireylerin dijital ortamda etkili etkileşim kurabilmesi, içerik paylaşabilmesi, iş birliği içinde çalışabilmesi ve dijital kimliğini bilinçli bir şekilde yönetebilmesini içermektedir. Bu süreçte sanal ortamlarda sosyal görgü kurallarına uygun davranma ve kültürel çeşitliliğe duyarlılık da vurgulanmaktadır. "İnternet okuryazarlığı becerileri" ise güvenilir bağlantıların seçilmesi, problem çözme amacıyla dijital teknolojilerin bütüncül kullanımı ve web ortamının eleştirel değerlendirilmesini içermektedir (MEB, 2020).

"Dijital içerik oluşturma" boyutunda özgün içerik üretme, bilgileri bütünleştirme, dijital sistemlere doğru yönergeler verme ve telif hakları konusunda farkındalık geliştirme ön plana

çıkmaktadır. “Güvenlik” yeterlilik alanı ise dijital ortamlarda kişisel veri, içerik ve cihaz güvenliğinin sağlanması; fiziksel ve psikolojik sağlığın korunması ile çevresel etkiler konusunda bilinç geliştirilmesini içermektedir. Son olarak, “problem çözme” yeterliliği; bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları sorunları tanımlayıp çözebilmeleri, yenilikçi teknolojik çözümler üretebilmeleri ve dijital dönüşüme uyum sağlayabilmeleri ile ilişkilidir (Aydoğdu, 2022).

2.6. Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)’ nin sosyal bilgiler tanımı, vatandaşlık becerilerinin kazandırılması amacıyla sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşım çerçevesinde birleştirilmesiyle oluşan bir bilim dalıdır. Okul programları kapsamında sosyal bilgiler; arkeoloji, antropoloji, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, tarih, coğrafya, din, hukuk, felsefe, siyasal bilimler ile sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden seçilen uygun ve ilgili içeriklerin sistematik ve koordineli biçimde işlenmesini mümkün kılar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirine bağımlı küresel bir dünyada, kültürel farklılıklara sahip demokratik toplumların bireyleri olarak gençlere, kamu yararına yönelik bilgiye dayalı ve mantıklı karar verme becerisi kazandırmaktır (NCSS, 1993; Akt., Öztürk, 2012).

Sosyal Bilgiler, etkili ve demokratik bireyler yetiştirmeyi hedefleyen; sosyal ve beşerî bilimlerin yöntem ve içeriklerini disiplinler arası bir perspektifle ele alan akademik bir disiplindir (Doğanay, 2002). Sosyal bilgiler; psikoloji, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi, tarih ve coğrafya gibi birçok bilim dalından beslenen demokratik toplumda yaşamak için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrenciler tarafından özümsenmesini sağlamak amacıyla geçmişten günümüze ve geleceğe yönelik insan deneyimlerini öğretmeyi amaçlayan bir ders olarak tanımlanmaktadır (Harmon ve Jones, 2005).

Sosyal bilimlerin temel bilgilerine dayanan Sosyal Bilgiler, demokratik ve etkin bireyler yetiştirmeyi hedefleyen; öğrencilerin yerel, ulusal ve küresel toplum içinde kendilerine yer edinmeleri için gerekli olan değerleri, bilgileri ve becerileri kazandırmayı amaçlayan disiplinler arası bir ders olarak tanımlanmaktadır (Gürkan, 2009). Sosyal Bilgiler dersini alan öğrenciler, çevrelerinde yaşanan çeşitli sosyolojik olayları farklı disiplinlerin perspektiflerinden değerlendirebilme yetisine sahip olmaktadırlar (Faiz, 2016). Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlere dayanan; öğrencileri aktif vatandaşlık bilinciyle hayata hazırlayan, eleştirel düşünceyi geliştiren ve sosyal bilimlerin çeşitli alanlarını pratikte uygulamaya yönlendiren; problem çözme

becerileri, bilgi, değer ve tutumların geliştirilmesine katkı sağlayan, ilkokul ve ortaokul müfredatının en önemli derslerindendir (Dündar, 2018).

Sosyal bilgiler, ülkesine yararlı bir insan olarak yaşamını şekillendiren yurttaşlar yetiştirme hedefiyle oluşturulan bir derstir. Öğrencilerin bu ders sayesinde öğrenmiş oldukları bilgileri daima işleyebilen, yaşamlarınca karşılaşabilecekleri sorunlara yeni öğrendikleri bilgiler doğrultusunda çözüm yolları üretebilen, çeşitli yönlerden olayları yorumlayabilen ve kendisini toplumun bir üyesi olarak kabullenen küresel yurttaşlar olarak yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır (Aday ve Meydan, 2023).

Sosyal bilgilerin içeriği dikkate alındığında öğrencilere toplumun sorunlarına duyarlı olmaktan başlanarak hak ve sorumluluklarının farkında olmayı, kültürel mirasın korunmasına dikkat etmeyi, teknolojinin etkin bir şekilde kullanılmasının bilincinde olmayı, ekonomik konulardan çevre eğitimine kadar pek çok konuyla alakalı bilgi, beceri ve davranışı kazandırmayı hedeflediği söylenebilir (Azrak, 2022). Toplumsal hayatın içerisinde bulunan hemen hemen her alanda yer alan bilgi ve becerilerin sosyal bilgiler dersinin kapsamında bulunması nedeniyle bu derste okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının günbegün öneminin artmasını sağlamaktadır. Bireyler yaşamlarının ilerleyen safhasında sosyalleşmek amacıyla etkin biçimde yer bulabilmeleri için bu ortamların önemi büyüktür (Koçer, 2023).

Sosyal bilgiler dersinin öğrenimiyle, başka fikirlere bağlı ezbere bir anlayışla hareket etmek yerine dünyayı anlamlandırmaya, yeni bir şeyleri öğrenmek istenildiğinde nasıl davranılması gerektiği hakkında özgün ve anlamlı anlayışlar oluşturulur (Sarılarhamamı ve Demirkaya, 2021).

Genel olarak bu tanımları esas alarak sosyal bilgiler; psikoloji, sosyoloji, ekonomi, tarih, coğrafya, felsefe, hukuk gibi sosyal ve beşeri bilimlerin metot ve konularını ele alan, gerekli bilgi ve becerileri kazandırarak etkili ve demokratik bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir. 1960 yıllarından itibaren geçerli olarak Türk Eğitim sisteminin içerisinde yer alan sosyal bilgiler dersi, ilkokul seviyelerinde vatandaşlık bilinci ve temel sosyal konuları içermekteydi. Günümüzde ise daha kapsamlı konuları müfredata dahil edilerek uygulanmaktadır. Bu ders sayesinde öğrenciler çevrelerini öğrenirken geçmişi, bugünü ve yarını tanıyarak sorumluluklarını ve haklarını bilen bireyler olarak yetiştirilmek istenmektedir.

2.6.1 Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi ve Amaçları

Bireylere demokratik bir toplumda yaşamanın gerekliliklerinden olan temel becerilerini kazandırmayı amaçlayan sosyal bilgiler dersi birçok alanla iş birliği içerisinde olarak, bilgi temelli ve rasyonel karar verme kapasitesini geliştirmeyi amaçlayan temel derslerden biridir. Bu ders, çok farklı disiplinlerin bir araya gelmesinden kaynaklı, içerisinde çok fazla kavram, ilke ve genelleme barındırmaktadır (Çelikkaya vd., 2018).

Sosyal Bilgiler, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi, tarih ve coğrafya gibi çeşitli bilim dallarından edindiği bilgi ve birikimi temel alan; bu bilgi ve birikimi sosyal bilgiler öğretmenleri vasıtasıyla öğrencinin anlayabileceği seviyede aktaran ve öğrencinin akademik, sosyal ve duyuşsal açıdan gelişimini desteklemeyi amaçlayan bir ders olarak tanımlanmaktadır (Aydoğdu, 2022).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBÖP) Kılavuzu'nda, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun şekilde; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılması istenen amaçlar belirtilmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda dijital okuryazarlık becerisini doğrudan ilişkilendirebileceğimiz; 7., 11. Ve 12. maddeleri gösterebiliriz.

7. Madde: doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

11. Madde: bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,

12. Madde: bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,

Sosyal bilgiler dersi bilim ve teknolojik gelişmeleri takip ederek bilgiyi doğru kullanan, iletişim ve bilgi teknolojilerini farkındalıkla kullanabilen, bilgi üretiminde ahlaki ilkeleri benimseyen, toplumsal ve evrensel sorunlara karşı sorumluluk hissederek eleştirel düşünen bireyler yetiştirmeyi kendine hedef edinmiştir.(MEB,2018)

2.6.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler

Düzensiz yaşam koşulları, sosyo-ekonomik yetersizlikler, siyasi değişimler gibi birçok nedenle donanımsız insan sayısı artmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde iyi yetişmiş, çok sayıda beceriye sahip bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. İletişim alanındaki ilerlemeler ve farklı

teknolojiler aracılığıyla bilginin erişilebilirliğinin artması, bilgi okuryazarlığına ilişkin bazı beceri ve donanımların gelişmesine yol açmıştır. Bununla birlikte, demokratik toplumlarda bireylerin demokratik hak ve sorumluluklarını kullanmaya yönelik artan ilgisi; üretkenlik, eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi üst düzey becerilerin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda değer kazanan söz konusu beceriler, çağın gerekliliklerine uygun olarak modern eğitim programlarında yer bulmuştur (Aydoğdu, 2022).

Tablo 2

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler

1.Araştırma	15.Kanıt kullanma
2.Çevre okuryazarlığı	16.Karar verme
3.Değişim ve sürekliliği algılama	17.Konum analizi
4.Dijital okuryazarlık	18.Medya okuryazarlığı
5.Eleştirel düşünme	19.Mekânı algılama
6.Empati	20.Öz denetim
7.Finansal okuryazarlık	21.Politik okuryazarlık
8.Girişimcilik	22.Problem çözme
9.Gözlem	23.Sosyal katılım
10.Harita okuryazarlığı	24.Tablo, grafik, diyagram çizme ve yorumlama
11.Hukuk okuryazarlığı	25.Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
12.İletişim	26. Yenilikçi düşünme
13.İş birliği	27.Zaman ve kronolojiyi algılama
14.Kalıp yargıyı ve ön yargıyı fark etme	

(MEB, 2018).

Beceri**,** öğrencilerin öğrenme süreci boyunca kazanmaları, geliştirmeleri ve günlük yaşamda uygulamaları amacıyla yapılandırılmış yetkinliklerdir (MEB, 2005). SBÖP çerçevesinde, öğrencilerin toplamda 27 ayrı beceriyi edinmeleri beklenmektedir. SBÖP' de yer alan bu beceriler yukarıdaki tabloda sıralanmıştır (MEB, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenen Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), eğitim sisteminin temel hedefini bilgi, beceri ve davranışları bütüncül biçimde kazandırarak yetkin bireyler yetiştirmek olarak tanımlamaktadır. TYÇ kapsamında sekiz temel yetkinlik öne çıkmaktadır (MEB, 2018).

Birincisi, "anadilde iletişim" yetkinliği; bireyin sözlü ve yazılı olarak kavram, duygu ve düşünceleri ifade edip yorumlayabilmesini, eğitim ve sosyal bağlamlarda dili etkili ve yaratıcı biçimde kullanabilmesini içerir. İkincisi, "yabancı dillerde iletişim" yetkinliği, benzer becerileri farklı dil ve kültür bağlamlarında gerçekleştirebilme kapasitesidir. Üçüncü yetkinlik,

“matematiksel”, “bilimsel ve teknolojik yeterlikler” olarak yer alır. Bireyin günlük yaşam sorunlarına bilimsel ve matematiksel düşünme yoluyla çözüm üretebilmesi, doğal dünyayı bilimsel yöntemlerle anlayabilmesi ve teknolojiyi bilinçli olarak kullanabilmesidir. Dördüncü olarak, “dijital yetkinlik”, bilgi ve iletişim teknolojilerini güvenli, etkili ve eleştirel şekilde kullanmayı; bilgiye erişim, içerik üretimi ve dijital iletişim becerilerini kapsamaktadır. Beşinci yetkinlik olan “öğrenmeyi öğrenme”, bireyin kendi öğrenme sürecini yönetme, kaynakları etkin kullanma ve öğrenme engellerini aşma becerisidir. Altıncı yetkinlik, “sosyal ve vatandaşlıkla ilgili beceriler” olup bireylerin toplumsal yaşama yapıcı katılımını, kültürlerarası iletişimi ve demokratik değerlerle uyumlu vatandaşlık davranışlarını içerir. Yedinci olarak, “inisiyatif alma ve girişimcilik”, bireyin yaratıcılık ve yenilikçilikle düşüncesini eyleme dönüştürmesi, planlama ve risk alma gibi becerileri kullanarak toplumsal ve iş yaşamına aktif katkı sunmasını ifade eder. Son olarak, “kültürel farkındalık” ve ifade yetkinliği, bireylerin sanat ve kültürel araçlar yoluyla duygu ve düşüncelerini yaratıcı biçimde ifade etmelerini kapsamaktadır (MEB, 2018).

2.6.3 Sosyal Bilgilerle Okuryazarlığın İlişkilendirilmesi

Okuryazarlık, bilinçteki değişim ve gelişimle paralel olarak edebiyat yapısının şekillenmesi, büyümesi ve çeşitlenmesi sürecinde yeni okuryazarlık biçimlerinin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır (Metin, 2022).

Okuryazarlık kavramı, sosyal bilimler eğitiminin temel amaçlarından biri olan etkin vatandaş yetiştirmenin olmazsa olmaz koşullarından biridir. Sürekli gelişen ve değişen dünya, kavramların anlamlarını da dönüştürmekte ve farklılaştırmaktadır. Bireylere bilgi çağında gerekli olan okuryazarlık becerilerini kazandırmada sosyal bilgiler öğretim programı aktif bir rol üstlenmektedir. Sosyal bilgiler dersi, birçok okuryazarlık türünü ve çeşitli becerileri içeriğinde barındırmakta ve bu becerileri öğrencilere kazandırma açısından önemli bir disiplin olarak kabul edilmektedir (Aydoğdu, 2022).

Okuryazar olma durumu eğitim ve öğretimin temel yapı taşını oluşturmaktadır. Bir ülkenin eğitim düzeyini öncelikle okuryazarlık oranı belirlemektedir. Okuryazarlıktan sonra eğitim seviyesine bakılmaktadır. Tüm öğretim programlarında okuryazarlık temel hedef olmakla beraber sonrasında okullarda kademe atlatılmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin de temel hedeflerinden biri öncelikle okuryazar olunması durumudur. Günümüze geldikçe okuryazarlık kavramının genişlediğini ve yeni anlamlar kazandığını görmekteyiz. Ayrıca okuryazarlık türlerine bakıldığında çok fazla çeşitliliği olduğunu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi

müfredatı içerisinde birçok okuryazarlık türlerini kazandırmak istediği beceriler içerinde vermektedir.

2.6.4. Dijital Okuryazarlık ve Sosyal Bilgilerin İlişkilendirilmesi

Dijital okuryazarlık, bireylerin dijital kaynakları tanıyabilme, erişebilme, yönetebilme, anlama, analiz etme, filtreleme, bilgi üretme, içerik oluşturma, farkındalık geliştirme, tutum kazanma ve algılama becerileri olarak tanımlanmaktadır (Metin, 2022).Değişen dünya şartları ve teknolojideki yeniliklerle beraber dijital okuryazarlık becerisi ekonomi, siyasal, iletişim ve eğitim gibi birçok alanı içine alan bir gereklilik haline gelmiştir.

2020'de yaşanan Covid-19 salgın süreciyle birlikte uzaktan eğitim faaliyetlerinin hız kazanması eğitim sürecinde dijital okuryazarlığın önemini bir kez daha ortaya koydu. Dijital okuryazarlık becerisinin sosyal bilgiler dersi içerinde kazandırılması amaçlanan beceriler arasında olması Sosyal bilgiler dersinin dijital okuryazarlık becerisini öğretici bir rol oynadığını göstermektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (SBÖP) incelendiğinde, öğrenme alanları arasında birey ve toplum, kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevreler, üretim, dağıtım ve tüketim ile bilim, teknoloji ve toplumun dijital okuryazarlık becerileriyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Aydoğdu, 2022).

MEB 2023 vizyonunda "Öğrenme Süreçlerinde Dijital İçerik ve Beceri Destekli Dönüşüm" başlığı altında ülke çapında içerik geliştirme ekosistemi oluşturarak dijital içerik çeşitliliğini destekleyeceğini ve öğretmenlerin dijital içerikleri aktif şekilde kullanma ve geliştirme alışkanlığı kazanmış olarak yetiştirileceğini ve bu alışkanlığın okullarda yaygınlaşmasını sağlayacağını belirterek, aynı zamanda "Hayat Boyu Öğrenme" başlığı altında da 21. yüzyıl becerileri arasında bulunan çoklu okuryazarlıklar (dijital, sosyal medya, sağlık, finansal, ve ekoloji gibi) konusunda farkındalık ve yetkinlik kazandırmaya yönelik eğitimler düzenleyerek, çağın gereksinimlerine uygun dijital okuryazar bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır (MEB, 2024).

2018'de uygulamaya giren öğretim programı incelendiğinde okuryazarlıklara doğrudan yer verildiği görülmektedir. Bu bağlam da programda dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, hukuk okuryazarlığı, harita okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve politik okuryazarlık olmak üzere yedi okuryazarlık türüne yer verilmiştir (Çelik, 2021). Her bir okuryazarlık öğrenme alanları içerisinde yer alırken "hukuk okuryazarlığı" programda yer almasına rağmen hiçbir öğrenme alanı içerisinde yer

verilmemiştir. Dijital okuryazarlık becerisi ise 5. sınıf "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanında doğrudan verilen beceridir (MEB, 2018).

2024'te yayınlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 7. sınıf modülüne bakıldığında "Birlikte Yaşamak", "Evimiz Dünya", "Ortak Mirasımız", "Yaşayan Demokrasimiz", "Hayatımızdaki Ekonomi", "Teknoloji ve Sosyal Bilimler", başlığı altında yer verilen okuryazarlık becerileri OB1. Bilgi okuryazarlığı, OB2. Dijital okuryazarlık ve OB3. Görsel okuryazarlığı olmak üzere 3 beceri kesin olarak verilmektedir. Ayrıca OB6. Vatandaşlık okuryazarlığı, OB7.Veri okuryazarlığı gibi okuryazarlık türleri de ek olarak verilmektedir (MEB, 2024).

2.7.Yurt İçi Literatür

Görmez ve Şen (2021) tarafından yapılan ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerisi hakkındaki görüşleri adlı çalışmasında sosyal bilgiler dersini almış ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerisi ile ilgili görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Van ilinde bulunan üç farklı ortaokulda öğrenim gören 12 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veriler yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun bilgiye ulaşmak için bilgisayar ve cep telefonu kullandıkları; bilgiye erişmek için güvenli siteleri tercih ettikleri; edilen bilgilerin güvenilirliğini farklı sitelerle karşılaştırma yaparak teyit ettikleri; ziyaret ettikleri sitelerin güvenlik onayına sahip olup olmadığına dikkat ettikleri; dijital teknolojiyi kullanarak yaptıkları en yaygın etkinliğin power point (ppt) oluşturmak olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak sosyal bilgiler dersini almış olan ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerisini oluşturan yeterlilikler konusunda bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

Görmez (2014) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri tespit edilmeye çalışılmış ve öğrencilerin karşılaştıkları kitle iletişim araçlarını nasıl yorumladıkları incelenmiştir. Ayrıca, bu çalışmayla, okulda medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasındaki farklar da ortaya konulmuştur. Araştırmada, medya okuryazarlığı dersini alan 10 ve almayan 10 sekizinci sınıf öğrencisi ile velileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak görüşülmüştür. Araştırma sonucunda dersi almış öğrencilerin, dersi almayan öğrencilere göre medya okuryazarlığı ders içi kazanımları daha fazla içselleştirdiği, sadece internet ünitesindeki kazanımlarda iki grubun arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Her iki

öğrenci grubunun velileriyle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin evde en çok zaman geçirdikleri kitle iletişim aracının televizyon olduğu belirlenmiştir. Televizyon programlarını seçerken belirli kriterlere (akıllı işaretler, yaş uygunluğu, çocuk psikolojisi, ödevlerin tamamlanmasından sonra izleme vb.) uyma konusunda medya okuryazarlığı dersi almış öğrencilerin bir nebze daha bilinçli davrandıkları görülmüştür. Ayrıca, aile içi iletişim bağlamında da bu öğrencilerin daha duyarlı oldukları ifade edilmiştir. Ancak internet kullanımına ilişkin değerlendirildiğinde, her iki grubun da yeterli donanıma ve bilinç düzeyine sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aydoğdu (2022) tarafından yürütülen bu araştırmada, çeşitli değişkenler açısından ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba mesleği, ebeveynlerin eğitim durumu, evde internet ve bilgisayar bulunup bulunmaması, internete bağlanma sıklığı ve yaşanılan ilçe gibi değişkenlerin dijital okuryazarlık üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, örneklem uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve Kastamonu ilinde öğrenim gören 268 ortaokul öğrencisi araştırma grubunu oluşturmuştur. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri tüm alt boyutlarda orta düzeyin üzerinde bulunmuştur. Ayrıca, kardeş sayısındaki artışın dijital okuryazarlık düzeyini düşürdüğü; annesi çalışan (meslek sahibi) olan öğrencilerin, internete daha sık erişim sağlayanların ve merkez ilçede yaşayanların dijital okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Metin (2022) tarafından gerçekleştirilen bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel yöntem ve ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Aydın ili Efeler ilçesinde yer alan Gazipaşa Ortaokulu ile Umurlu Mahallesi'ndeki Şehit Rıfat Tunçbilek Ortaokulu'nun 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Çalışma kapsamında, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik durum, yerleşim yeri, kardeş sayısı, anne-baba eğitim durumu ve mesleği, fen bilimleri dersi karne notu, evde kitle iletişim araçlarının bulunması, internet bağlantısı olup olmaması ve bağlantı sıklığı gibi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre, ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile görsel ve dokunsal öğrenme stilleri arasında pozitif yönde zayıf; işitsel ve kinestetik öğrenme stilleri ile ise pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Üstündağ (2021) tarafından gerçekleştirilen *"Covid-19 Pandemi Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi"* adlı çalışmada, pandemi döneminde 12-15 yaş aralığındaki öğrencilerin dijital medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, belirtilen yaş aralığında yer alan 237 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, dijital okuryazarlık ölçeği ve kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre: katılımcıların dijital okuryazarlık puanları orta düzeydedir. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek dijital okuryazarlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Dijital okuryazarlık puanlarının, öğrencilerin sınıf düzeyine ve yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Öztürk (2015) tarafından yürütülen bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeylerinin belirlenmesi ve dijital vatandaşlık kavramının öğrenme-öğretme sürecine yansımalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada karma araştırma modeli tercih edilmiştir. Araştırma, 2014–2015 öğretim yılı bahar döneminde**,** Kastamonu ili Merkez ilçesinde yer alan yedi ortaokulda öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre: öğrencilerin teknolojik iletişim araçlarını yaygın şekilde kullandıkları tespit edilmiştir. Ancak bu öğrencilerin, dijital ortamlardaki hak ve sorumluluklarına dair yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk (2020) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlığa dair hem kendilerine hem de anne-babalarına yönelik algılarını belirlemeyi ve bu algıları çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, ilişkisel tarama modeli doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini**,** 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale ilinde öğrenim görmekte olan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre: Öğrencilerin anne ve babalarına yönelik dijital okuryazarlık değerlendirmeleri; öğrencilerin yaşı, okul türü ve aile gelir düzeyi ile anne-babanın cinsiyeti, yaşı, çalışma durumu ve eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir. Buna karşılık, öğrencilerin kendi cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca, öğrencilerin kendilerine yönelik dijital okuryazarlık değerlendirmeleri, anne-babalarına kıyasla daha olumlu olmuştur. Buda, öğrencilerin dijital okuryazarlık konusunda kendilerini ebeveynlerinden daha yeterli gördüklerini ortaya koymaktadır.

Öztürk ve Yıldırım (2023) tarafından yapılan "*Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlığı Üzerine Karma Yöntemli Bir Araştırma*" adlı bu araştırmanın amacı, ortaokul

öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve dijital okuryazarlığa yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında öğrencilerin dijital teknolojileri ne ölçüde ve nasıl kullandıkları, dijital içeriklere karşı farkındalık düzeyleri ile bu konudaki düşünce ve tutumları incelenmiştir. Araştırmada amaç ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini ve dijital okuryazarlığa ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada karma yöntem kullanılmış; nicel bölümde anket, nitel bölümde ise vaka çalışması modeli yer almaktadır. Çalışma Kırşehir ilinde bir devlet okulunda yürütülmüştür. Öğrencilerin dijital okuryazarlık ölçeğinden aldıkları puanlar yüksek olmasına rağmen derinlemesine nitel analizler, dijital okuryazarlık kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermiştir. Ayrıca nicel sonuçlar, dijital teknolojileri araştırma amaçlı kullanan öğrencilerin, ders çalışmak için kullanan öğrencilere göre dijital okuryazarlık ölçeğinin güvenlik boyutundan daha yüksek puanlar aldıklarını göstermiştir. Nitel sonuçlar, öğrencilerin dijital teknolojileri en çok eğlence amaçlı kullandıklarını ortaya koymuştur. Öğrencilerin dijital okuryazarlıklarının cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, kitap okuma sürelerine ve internet kullanım sürelerine göre önemli ölçüde farklı olduğu, ancak dijital teknolojileri kullanma amaçlarına göre önemli ölçüde farklı olmadığı görülmektedir. Ayrıca, nitel sonuçlara dayanarak, öğrenciler sosyal bilgiler dersinin dijital okuryazarlıklarına katkıda bulunduğunu kabul etmektedirler.

Çelik ve Kılıçoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerileri çeşitli demografik ve teknolojik değişkenler açısından incelenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak yürütülen çalışmanın örneklemini, Gaziantep ili merkez ilçelerinde 5, 6 ve 7. sınıflarda öğrenim gören 632 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin dijital okuryazarlık ölçeği puanları; cinsiyet**,** sınıf düzeyi**,** evde internet bağlantısı olup olmaması**,** evde bilgisayar veya tablet bulunup bulunmaması ve internete bağlanma sıklığı gibi değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Bu sonuç, dijital okuryazarlık becerilerinin bireysel ve çevresel faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Erdoğan (2021) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı, ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İç Anadolu Bölgesi'nde bir ilde öğrenim gören 255 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre: Dijital okuryazarlık puanları, öğrencilerin kişisel bilgisayar sahibi olup olmamalarına, günlük internet kullanım sürelerine ve anne-baba eğitim durumlarına göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Ancak cinsiyet

değişkenine göre dijital okuryazarlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Siber zorbalık puanları, yalnızca anne ve baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte; cinsiyet, kişisel bilgisayar sahipliği ve internet kullanım süresi değişkenleri açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Ayrıca, dijital okuryazarlık ile siber zorbalık arasında negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, dijital okuryazarlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin siber zorbalık davranışlarında bulunma olasılığının daha düşük olduğunu göstermektedir.

Boyraz ve Altınsoy (2024) tarafından yürütülen bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin dijital ortamlar bağlamında ahlaki değerler ve dijital okuryazarlık algılarını değerlendirmektir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden anket kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek, dijital ortamlardaki ahlaki değerleri orta düzeydedir. Sosyal medyayı kullananların dijital okuryazarlık düzeyleri anlamlı şekilde yüksekken, öğrencilerinin dijital ortamlardaki ahlaki değerlerdeki fark aynı değişken açısında anlamlı değildir. Günlük çevrimiçi süre, dijital okuryazarlıkta önemli bir farkla ilişkili değildir; ancak, günde üç saatten fazla çevrimiçi olanlar, daha az çevrimiçi zamana sahip olanlardan önemli ölçüde daha düşük dijital ortamlardaki ahlaki değerlere sahiptir.

Mihvanlı Akdoğan ve Öner'in (2023) gerçekleştirdiği "*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Becerisine İlişkin Görüşleri*" başlıklı çalışma, dijital okuryazarlık becerilerinin öğretimi amacıyla sosyal bilgiler öğretmenleri ve 7. sınıf öğrencileri arasında dijital okuryazarlığın mevcut durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma grubunu, 2020-2021 yılları arasında Erzurum ilinde bulunan 13 sosyal bilgiler öğretmeni ve 13 tane 7. sınıf ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Fenomenolojik yöntemin kullanıldığı bu çalışmada, veriler iki farklı görüşme formu kullanılarak toplanmış ve içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın Covid-19 döneminde yürütülmesi nedeniyle hem öğretmen hem de öğrenciler sosyal medyayı ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformunu eğitim amacıyla kullandıklarını beyan etmişlerdir. Çalışma sonucunda hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin dijital okuryazarlığı; dijital ortamda bilgiye erişme, bilgiyi paylaşma ve üretme becerisi olarak tanımladıkları görülmüştür. Dijital güvenlik açısından, uygun parola kullanımı, antivirüs yazılımlarının etkin şekilde kullanılması ve kişisel ile başkalarının bilgilerinin paylaşılmaması gibi uygulamalarda ortak bir bilinç mevcut olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin dijital okuryazarlık bağlamında en az bir etik kurala dair farkındalığa sahip oldukları saptanmıştır. Öğretmen katılımcılar ise, sosyal bilgiler ders müfredatında dijital okuryazarlık becerilerinin daha kapsamlı ve genişletilmiş bir biçimde yer

alması gerektiğini vurgulamış; mevcut eğitimlerin ise yetersiz ve eksik olduğunu ifade etmişlerdir.

Bitir ve Duran (2024) ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile yazma yetenekleri arasındaki bağ incelenmektedir. Çalışmada hem tarama modeli hem de vaka çalışması desenleri kullanıldığından çalışma , sıralı açıklayıcı, karma model olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Aydın ilinde bulunan bir ilkokulda eğitim gören 115 öğrenci ve bu öğrencilerin sınıf öğretmenleri olan 5 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Üç farklı veri toplama aracı kullanılmış bu araçlar; dijital okuryazarlık ölçeği, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yazma değerlendirme formudur. Defterlerin içerik analizi yöntemi ile incelenmesi sonucunda öğrencilerinin yazılarının dördüncü sınıf yazma kurallarına uygun olup olmadığı belirlenmiştir. Dijital okuryazarlık ölçeği verilerinin sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri düşük, orta, yüksek olarak belirlenmiştir. İncelenen defterlerle karşılaştırıldığında düşük dijital okuryazarlık seviyesinde olan öğrencilerin yazım kurallarına uygun yazdıkları, yüksek dijital okuryazarlık seviyelerinde olan öğrencilerin yazım kurallarına uygun yazmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda da öğretmenlerin görüşleri verileri destekleyen niteliktedir.

Banaz (2024) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmada, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın dijital okuryazarlık açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, MEB tarafından hazırlanan 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır. Programın her başlığı ayrı ayrı incelenmiş; dijital okuryazarlıkla ilgili olduğu düşünülen "dijital", "yapay zekâ", "teknoloji", "genel ağ", "sosyal medya", "film", "video", "infografik", "e-posta", "vlog", "çoklu ortam", "web", "kitle iletişim", "elektronik", "sanal", "reklam" ve "ekran" gibi anahtar kelimelerin sıklıklarına bakılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda özellikle "dijital", "teknoloji" ve "çoklu ortamlar" kavramlarına sıkça yer verildiği görülmüştür. Ayrıca programda yeni kavramlar olarak "infografik", "yapay zekâ" ve "vlog" gibi ifadelerin de kullanıldığı gözlenmiştir. Bu bağlamda, programın dijital okuma ve yazma becerilerini, teknolojiyi ve çağın gereksinimlerini dikkate alarak hazırlandığı söylenebilir.

2.8 Yurt Dışı Literatür

Rambousek, vd. (2016) tarafından yapılan "*Öğretmen ve Öğrencilerin Bakış Açısından Dijital Okuryazarlığın İçeriği*" adlı çalışmada öğretmenler ve öğrenciler açısından ilkokul ve ortaokullardaki dijital okuryazarlık eğitiminin içeriğini ele almışlardır. Araştırma, Çek Cumhuriyeti'ndeki binden fazla okulda gerçekleşmiştir. Çalışmanın amacı, ilkokul ile ortaokullarda dijital okuryazarlık gelişiminin mevcut durumunu, yapısını ve yönelimini belirlemektir. Öğrenciler bilişim derslerinde bilgisayar grafikleri, ses ve video ile ilgili konuların ilgi çekici bulduğunu fakat bilişim öğretmenlerinin kendilerini dijital yetersizliği olduğunu ifade ettiklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin dijital yeterlilik düzeyindeki azalma, tüm tematik konulara yönelik genel bir düşüş anlamına gelmemekte; sadece bazı belirli alanlarda (grafik ve multimedya) olduğu ifade edilmektedir.

Colwell, vd. (2013) çalışmalarında, ortaokul fen derslerinde dijital okuryazarlığı artırmayı hedefleyen İnternet Üzerinde Karşılıklı Öğretim (Internet Reciprocal Teaching [IRT]) yaklaşımının uygulandığı iki sınıfta karşılaşılan engelleri ve bu engellere yönelik öğretimsel tepkileri incelemektedir. Nitel veriler öğrencilerin rehberlik altında, uygun bilgi arama ve değerlendirme stratejilerini açıklayabildiklerini ancak bu stratejileri bağımsız ya da grup çalışmaları sırasında tutarlı biçimde kullanamadıklarını göstermiştir. Bulgular, öğrencilerin bağımsız strateji kullanımını engelleyen üç temel etken olduğunu ortaya koymuştur: öğretmenin rehberlik rolü, proje yapılandırması ve öğrencilerin daha önce geliştirdikleri alışkanlıklar. Araştırma, ortaokul düzeyinde dijital okuryazarlık becerilerini kalıcı ve bağımsız hale getirmeye yönelik öğretimin önemli zorluklar içerdiğini göstermektedir. Bu durum öğretmenler, eğitim politikası yapıcıları ve araştırmacılar için önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Alakrash ve Razak (2021) "*Teknoloji Tabanlı Dil Öğrenimi: Dijital Teknoloji ve Dijital Okuryazarlığın İncelenmesi*" adlı çalışmalarında öncelikle dijital teknolojinin İngilizce öğrenim ve öğretimindeki uygulamalarını ve dijital okuryazarlık düzeyini araştırmayı amaçlamaktadır. İki anket 150 öğrenci ve 40 öğretmene dağıtılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucuna göre; öğrencilerin dijital teknolojiyi en çok kelime öğreniminde, en az ise okuma becerilerinde kullandığını; öğretmenlerin ise en çok genel öğretim uygulamalarında, en az ise okuma becerilerinde kullandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Park, vd. (2021) "*Dijital Okuryazarlık, BİT Okuryazarlığı, Bilgi Okuryazarlığı ve Medya Okuryazarlığı Üzerine Bir Bilimmetrik Çalışma*" adlı çalışmalarında, 2000 yılından itibaren dijital okuryazarlık ve ilgili kavramların araştırma trendlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bilimmetrik yöntem kullanarak dijital okuryazarlık alanındaki anahtar kelimeler, ortak yazarlık ve atıf yapılan yayınları analiz etmektedir. Araştırma sonucuna göre, farklı yaş gruplarındaki öğrenicilerin öğrenme amaçlarına uygun olarak dijital okuryazarlıklarını geliştirmeleri için kişiselleştirilmiş dijital okuryazarlık müfredatları ve teknolojinin kullanımı kritik önemde olduğu vurgulanmaktadır. Öğrencilerin, teknolojiyi sadece kullanmakla kalmayıp aynı zamanda onun sosyal ve etik boyutlarını da anlamaları gerektiği savunulmaktadır.

Kasriyat, vd. (2024) "*Öğrencilerin Algısı: Lisede Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerisi*" adlı çalışmalarında öğrencilerin dijital okuryazarlığa yönelik algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Veriler, Google Form platformu üzerinden uygulanan anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin dijital okuryazarlık algılarının 2,94 puan ile orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Ek olarak, internetin öğrenciler için özellikle bilgi arama ve okul ödevlerini yapma açısından çok önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Masyhura ve Ramadan (2021) tarafından yapılan bu çalışmada dijital okuryazarlığın uygulanmasının nasıl analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma grubunu 1 müdür, 6 öğretmen ve 6 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, gözlem kağıtları ve görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma sonucuna göre ilkokullarda dijital okuryazarlığın uygulanmasının hala optimum olmadığını göstermektedir. Ayrıca öğrenme sürecinin öğretmen merkezli olduğu, öğrencilerin materyali anlamakta zorluk çekmesi ve sınırlı internet kotası yer almaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, 'Yöntem' başlığı altında çalışmanın bilimsel temellerini oluşturan araştırma modeli, çalışma grubunun özellikleri, veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığına ilişkin süreç ve toplanan verilerin analizinde izlenen yöntemlere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu araştırma olayın olguların derinlemesine anlaşılmasını amaçladığı için nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar bireyin deneyimlerini, algılarını ve anlamlandırmalarını doğal ortamlarında incelemeye olanak tanır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bu bağlamda araştırma katılımcıların belirli bir olguya ilişkin algılarını , deneyimlerini ve bakış açılarını derinlemesine anlamayı amaçladığından temel nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Temel nitel araştırmalar, herhangi bir kuramsal yapı ya da belirli bir nitel araştırma türü (olgubilim, etnografi, kuram oluşturma vb.) altında sınıflandırılmaksızın , araştırma konusuna dair anlamlı ve ayrıntılı bilgi elde etmeye yönelik çalışmalardır (Merriam, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunda, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı ilçelerindeki devlet ve özel okullarda öğrenime devam eden 7. sınıf seviyesindeki 45 öğrenci yer almaktadır. Çalışma grubu incelendiğinde, araştırmayı oluşturan öğrencilerin 27'sinin kız, 18'inin erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin 9'u özel okullarda, 36'sı ise devlet okullarında eğitime devam etmektedir. Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı ilçelerinin her birinden 1'i özel okul, 4'ü devlet okulu olmakla birlikte 5 okul,

toplamda 15 okulda çalışma yapılmıştır. Her okuldan 3 öğrenci ile görüşme sağlanmıştır. Araştırmada yer alan katılımcılara ilişkin veriler Tablo 3'te yer verilmiştir.

Bu araştırmada çalışma grubu, olasılıklı örnekleme türlerinden basit rastgele örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Genellikle nicel çalışmalarda tercih edilen bir örnekleme türü olmakla birlikte farklı demografik alt gruplardan katılımcıların dengeli bir şekilde seçilmesi ve güvenilirliğini arttırmak amacıyla nitel araştırmalarda da tercih edilebilmektedir. Bu doğrultuda, il genelinde yer alan ortaokullarda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri arasından rastgele seçim yapılarak örnekleme dâhil edilecek öğrenciler belirlenmiştir (Büyüköztürk, vd. 2022).

Bunların yanı sıra çalışma grubunun belirlenmesinde gönüllülük ilkesi esas alınmıştır.

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Öğrenciler ile İlgili Bilgiler

Katılan Öğrenciler	Cinsiyet	Okul Türü	İlçe
Ö4, Ö5, Ö6, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15	Kız	Devlet	Muratpaşa
Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13,	Erkek	Devlet	Muratpaşa
Ö1, Ö2	Kız	Özel	Muratpaşa
Ö3	Erkek	Özel	Muratpaşa
Ö19, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30	Kız	Devlet	Kepez
Ö20, Ö25, Ö26	Erkek	Devlet	Kepez
Ö16, Ö17, Ö18	Erkek	Özel	Kepez
Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö43	Kız	Devlet	Konyaaltı
Ö42, Ö44, Ö45	Erkek	Devlet	Konyaaltı
Ö31, Ö32, Ö33,	Erkek	Özel	Konyaaltı

Bu çalışmaya katılım gösteren öğrencilerin günlük internet ve sosyal ağ kullanım süreleri yer almaktadır. Çalışma grubundaki öğrencilerden sadece Ö6 kodlu öğrenci, *"hiç"*" cevabını vermiştir ve internet kullanmadığını ifade etmektedir. 3 öğrenci ise soruya cevap vermemiştir. 41 Öğrenci internette zaman geçirdiğini belirtmektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun günlük internet ve sosyal medya kullanım sürelerinin 31dakika- 1 saat arasında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 4' de yer verilmiştir.

Tablo 4

İnternet ve Sosyal Ağ Kullanım Süreleri

Kullanma Durumu	Kullanım Süreleri	Frekans
1.Kullanıyorum	1.1. 10-20 Dakika	4
	1.2. 21-30 Dakika	6
	1.3. 31 Dakika-1 Saat	12
	1.4. 1-1 Buçuk Saat	2
	1.5. 1 Buçuk-2 Saat	3
	1.6. 1 Saatten Fazla	9
	1.7. 3 Saatten Fazla	3
	1.8. Hafta Sonu Kullanım	2
2.Kullanmıyorum		1
TOPLAM		42

3.3.Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu ile kişisel bilgi formundan yararlanılmıştır. Kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili bilgilerin yer alması açısından kullanılmıştır. Öncelikle, belirlenen konu çerçevesinde kapsamlı bir literatür incelemesi gerçekleştirilmiş; hazırlanan formlar alan Akdeniz Üniversitesi Dil ve Türkçe Eğitimi uzmanları, Eğitim Bilimleri ve Ölçme-Değerlendirme uzmanlarına sorularak görüşleri alınmış bu doğrultuda sorularda düzenlemeye gidilmiştir. Bu inceleme doğrultusunda görüşme formundaki ve kişisel bilgi formundaki sorular, araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Sorular, araştırmanın amacı ve alt hedefleri dikkate alınarak geliştirilmiş, veri toplama sürecine yön verecek şekilde düzenlenmiştir. Görüşme formuna ve kişisel bilgi formuna Ek 4'te yer verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın başlamasından önce, araştırmacı tarafından eğitim gördüğü üniversitenin etik kurulundan gerekli izin alınmıştır. Etik kurul iznine, Ek 1'de yer verilmiştir. Bu izin onaylandıktan sonra, MEB'e bağlı ortaokullarda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileriyle çalışma yapılması nedeniyle, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne araştırma izni için başvurulmuş ve

izin verildikten sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir. Araştırma iznine Ek 2'de yer verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların yanıtlanabilmesi için öğrenci velilerine ait onay belgeleri öğretmenlere teslim edilerek öğrencilere ulaştırılması sağlanmıştır. Velilerden izin alınan öğrencilerle birebir görüşmeler yapılmış olup, bu görüşmeler yaklaşık 30-35 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında alınan cevaplar, görüşme formu ve kişisel bilgi formuna yazılı olarak kaydedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan görüşme formundaki sorular betimsel analize ve içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde esas hedef, daha önceden toplanılmış verileri açıklayabilmek için gerekli kavramlara ve ilişkilere erişmektir. Bu hedef doğrultusunda toplanılmış verilerin ilk aşamada kavramsallaştırılması, sonraki aşamada ise açığa çıkan kavramlar doğrultusunda uygun bir şekilde düzenlenmesi ve temaların belirlenmesi gerekmektedir. Nitel araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yoluyla 4 aşamada analize tabi tutulur. Bunlar; toplanılmış verileri kodlamak, kodlamalara uygun temaları tespit etmek, kodlanan verileri ve tespit edilen temaları düzenlenmek, en son olarak da bulguları tanımlamak ve yorumlamak şeklinde son bulur. İçerik analizinde , genellikle nitel araştırmalarda çoklu yorumlama olanağı sunması ve verileri anlamlı yapılar halinde sunabilmesi bakımından tercih edilen güçlü bir yöntemdir. (Metin ve Ünal, 2022; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Betimsel analiz verilerin önceden belirlenen temalar doğrultusunda özetlenmesini ve anlamlı bir şekilde sunulmasını amaçlayan bir analiz yaklaşımıdır. Bu yöntemde katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanır ve araştırma sorularına dayalı tematik bir çerçeve içerisinde sunulur (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bu aşamalara uygun olarak, öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ulaşılan tüm veriler kodlanmış, kodlara uygun olacak şekilde tema ve alt temalara ayrılmıştır. Bu tema ve alt temalar bulgular bölümünde araştırmacılar ve okuyucular tarafından daha anlaşılır olması için tablolar halinde sunulmuştur. Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğrencileri temsil etmek için "Ö" harfi kullanılmıştır. Görüşmeler 45 öğrenciyle gerçekleştirilmesine rağmen öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtların fazla olmasından veya yanıt vermemelerinden kaynaklı tabloların altındaki frekans sayıları değişiklik göstermektedir. Ayrıca gerçekleştirilen görüşmeler sonucu ulaşılan verilere yorum yapılmadan direkt alıntılama yapılarak güvenirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumları araştırılmış ve bu araştırma sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

4.1. Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Kavramsal Bilgileri

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğinde aklınıza ne geliyor, kısaca açıklar mısınız? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te ifade edilmiştir.

Tablo 5

Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Kavramsal Bilgileri

Tema	**Alt Tema**	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1.Dijital Araçlarda Okuma-Yazma	1.1. Kitap Okuma	1.1.1. İnternetten Kitap Okuma	5
		1.1.2.Sanal Kitap okuma	2
		1.1.3. E- Kitap Okuma	2
		Ara Toplam	**9**
	1.2. Yazı Yazma	1.2.1. İnternetten Kitap Yazma	3
		1.2.2. Dijitalde Kitap Yazma	2
		1.2.3. İnternette Yazı Yazma	2
		1.2.4. Dijitalde Yazı Yazma	1
		Ara Toplam	**8**
2.Dijital Araçların Kullanımı	2.1.Dijital Araçları Kullanma	2.1.1. Doğru Kullanma	4
		2.1.2. Kişi	1
		Ara Toplam	**5**
	2.2. Teknolojik Faaliyetler		4
	2.3. Sosyal Faaliyetler		3
	2.4.E-Güvenlik		1
3. Dijital Araçlar	3.1.Bilgi	2.1.1.Bilgi Alma	4
		2.1.2.Bilgi Paylaşma	2
		2.1.3.Bilgi Bulma	2
		2.1.4. Bilgi Sunma	1
		Ara Toplam	**9**
	3.2.İletişim	2.2.1.İletişim	1
		2.2.2.Mesajlaşma	1
		Ara Toplam	**2**
	3.3. Dijital Araçlar		1
4.Araştırma-İnceleme	4.1.Araştıma Yapma		5
	4.2. Sorunlara Çözüm Bulma		2
	4.3.Bilim		1
5.Eğitim-Öğretim	5.1.Eğitim		2
	5.2.Ödev		2
	5.3. İnternet Kullanımının Öğretimi		1
	5.4.İnternet Üzerine Eğitim		1
TOPLAM			56

Tablo 5'e göre dijital okuryazarlık kavramına öğrencilerin verdiği cevaplar: dijital araçlarda okuma – yazma (17), dijital araçların kullanımı (13), dijital araçlar (12), araştırma – inceleme (8) ve eğitim – öğretim (6) olarak 5 tema altında toplandığı görülmektedir.

1.tema olan dijital araçlarda okuma – yazma teması kendi içerisinde; 1.1. Kitap okuma ve 1.2. Yazı yazma olarak 2 alt temaya ayrılmıştır.1.1. Kitap okuma teması ise kendi içerisinde; 1.1.1. İnternetten kitap okuma (5), 1.1.2. Sanal kitap okuma (2), 1.1.3. E-kitap okuma (2) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır. 1.1.Kitap okuma temasının 1. Alt teması internetten kitap okuma ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"İnternetten kitap okuma gibi şeyler geliyor."*

Ö11: *"(...) bir kitabı internetteki kitap okuma sitelerinden okumak geliyor."*

Ö14: *"İnternetten ya kitap okumak (...)"*

Ö29: *"İnternet üzerinden kitap okuyan (...)"*

Ö42: *"İnternetten okunan bazı şeyler mesela kitap gazete gibi"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 5'i dijital okuryazarlık kavramını internetten kitap okuma olarak ifade etmiştir.

1.1.Kitap okuma temasının 2. alt teması olan sanal kitap okuma ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö2: *"Sanaldan kitap okumak (...)*

Ö31: *"Sanal ağlar üzerinden kitap okuma."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si dijital okuryazarlık kavramını sanaldan kitap okuma olarak ifade etmiştir.

1.1.Kitap okuma temasının 3. alt teması olan e- kitap okuma ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *"E-kitap okuma geliyor."*

Ö2: *"Sanaldan kitap okumak, mesela e-kitap."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 9'unun dijital okuryazarlık kavramını kitap okuma olarak ifade ettiği görülmektedir. Öğrencilerden 5'i internetten kitap okuma, 2'si sanal ağlar üzerinden kitap okuma ve 2'si ise e- kitap okuma olarak ifade etmiştir.

1.Tema olan dijital araçlarda okuma-yazma temasının alt teması olan 1.2. Yazı yazma teması kendi içerisinde; 1.2.1. İnternette kitap yazmak (3), 1.2.2. Dijitalde kitap yazmak (2), 1.2.3. İnternette yazı yazmak (2), 1.2.4. Dijitalde yazı yazmak (1) olmak üzere 4 alt temada toplanmıştır. 1.2. Yazı yazmak temasının 1. alt teması olan internette kitap yazmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö9: *"İnternetten kitap yazabilen kişi."*

Ö14: *"İnternetten ya kitap okumak ya da bazı hikayeler yazmak(...)"*

Ö29: *"İnternet üzerinden kitap okuyan ve yazanlara denir(...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü dijital okuryazarlık kavramını internette kitap yazmak olarak ifade etmiştir.

1.2.Yazı yazmak temasının 2. alt teması olan dijitalde kitap yazmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö28: *"Bir kitabı dijital üzerinden yazmak"*

Ö30: *"Dijital platformlardan kitap yazanlar (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'i dijital okuryazarlık kavramını dijitalde kitap yazmak olarak ifade etmiştir.

1.2. Yazı yazmak temasının 3. alt teması olan internette yazı yazmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö7: *"İnternette yazı yazmak (...)"*

Ö24: *"Dijital aletlerle ilgili bilgi okuyup öğrenmek ve bunları yazı yazarak açıklamak."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'i dijital okuryazarlık kavramını internette yazı yazmak olarak ifade etmiştir.

1.2.Yazı yazmak temasının 4. alt teması olan dijitalde yazı yazmak ile ilgili öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö36: *"Dijital ortamda aktif olarak yazma."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını dijitalde yazı yazmak olarak ifade etmiştir. Öğrencilerden 8'inin dijital okuryazarlık kavramını yazı yazmak olarak ifade ettiği görülmektedir. Öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğinde aklınıza ne

geliyor, kısaca açıklar mısınız? sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşlerinin dijital araçlarda okuma ve yazma olarak yoğunlaştığı görülmektedir. Okuryazarlık kavramından hareketle internet ortamındaki okuma ve yazma olarak belirttikleri görülmektedir.

2. Tema olan dijital araçların kullanımı teması kendi içerisinde; dijital araçları kullanma (5), teknolojik faaliyetler (4), sosyal faaliyetler (3) ve e-güvenlik (1) olarak 4 alt temaya ayrılmıştır. 2. Tema olan dijital araçların kullanımı temasının 1. alt teması dijital araçları kullanma teması ise kendi içerisinde 2.1.1. Doğru kullanma ve 2.1.2. Kişi teması olmak üzere 2 alt temaya ayrılmıştır. 2.1. Dijital araçları kullanma temasının 1. alt teması doğru kullanma ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö19: *"Bir bilgisayar, telefon vb. araçları etkili bir şekilde kullanmaya denir."*

Ö27: *"Teknolojiyi doğru kullanmak."*

Ö37: *"Telefon, tablet ve bilgisayarları bilgi bulmak, anlamak (...)"*

Ö44: "*Dijital ortamı güzel kullanma geliyor."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 4'ü dijital okuryazarlık kavramını dijital araçları doğru kullanma olarak ifade etmiştir.

2.1. Dijital araçları kullanma temasının 2. alt teması kişi ile ilgili öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö26: *"Evden çıkmak isteyip de çıkamayan insanlar aklıma geliyor."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden sadece 1'i dijital okuryazarlık kavramını evden çıkmak istemeyen kişi olarak ifade etmiştir. Öğrenciler dijital okuryazarlık denildiğinde dijital araçları doğru kullanma olarak görüşlerini belirtmişlerdir.

2. Tema olan dijital araçların kullanımı temasının 2. alt teması olan teknolojik faaliyetler ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö16: *"Dijital, teknolojik (...)"*

Ö17 *"Sorunlara internet ve teknolojiden çözüm üretmek."*

Ö18: *"Teknoloji (...)"*

Ö27: *"Teknolojiyi doğru kullanmak."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 4'ü dijital okuryazarlık kavramını dijital araçların kullanımında teknolojik faaliyetler olarak ifade etmiştir.

2. Tema olan dijital araçların kullanımı temasının 3. alt teması olan sosyal faaliyetler ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"Sosyal medyayı nasıl kullanacağını ve nasıl konuşacağını bilmesi."*

Ö13 *"Sosyal medyadan bilgi alma."*

Ö16: *"Dijital, teknolojik, sosyal faaliyetler, (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü dijital okuryazarlık kavramını dijital araçların kullanımında sosyal faaliyetler olarak ifade etmiştir.

2. Tema olan dijital araçların kullanımı temasının 4. alt teması olan e-güvenlik ile ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ö18*: "(...)e-güvenlik."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını dijital araçların kullanımında e-güvenlik olarak ifade etmiştir. Öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğinde aklınıza ne geliyor, kısaca açıklar mısınız? sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin verdiği cevaplar incelendiğinde 13 öğrencinin dijital okuryazarlık kavramını, dijital araç kullanımının doğru şekilde olması gerektiği, teknolojik, sosyal faaliyetlerin olduğu ve e-güvenlik olarak ifade ettikleri görülmektedir.

3. Tema olan dijital araçlar teması kendi içerisinde; 3.1. Bilgi, 3.2. İletişim, 3.3. Dijital araçlar olmak üzere 3 alt temaya ayrılmıştır. 3.1. Bilgi teması kendi içerisinde; bilgi almak (4), bilgi paylaşmak (2), bilgi bulmak (2) ve bilgi sunmak (1) olmak üzere 4 alt temaya ayrılmıştır. 3.1. Bilgi temasının 1. alt teması olan bilgi almak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö12: *"(...) bilgi edinmek."*

Ö13: *"(...) bilgi alma."*

Ö22: *"Dijital aletlerden bilgi almak."*

Ö38: *"Telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerden yardım alarak bilgiye ulaşma."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 4'ü dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan bilgi almak olarak ifade etmiştir.

3.1. Bilgi temasının 2. alt teması olan bilgi paylaşmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö7: *"İnternette (...), bir şeyler paylaşmak gibi…"*

Ö37: *"Telefon, tablet ve bilgisayarları bilgi (...) paylaşmak için kullanmak."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan bilgi paylaşmak olarak ifade etmiştir.

3.1. Bilgi temasının 3. alt teması olan bilgi bulmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö37: *"Telefon, tablet ve bilgisayarları bilgi bulmak (...)*

Ö39: *"İnternet üzerinden bilgiyi bulup (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan bilgi bulmak olarak ifade etmiştir.

3.1. Bilgi temasının 4. alt teması olan bilgi sunmak ile ilgili öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö15: *"Bilgiyi alıp sunabilmek."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan bilgi almak olarak ifade etmiştir. Öğrencilerden 9'unun dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan bilgi almak, paylaşmak, bulmak ve sunmak olarak ifade ettiği görülmektedir.

3.2. İletişim teması kendi içerisinde; iletişim (1) ve mesajlaşma (1) olarak 2 alt temaya ayrılmıştır. 3.2. İletişim temasının 1. alt teması olan iletişim ile ilgili olarak öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Ö35: *"Telefon gibi yerlerde insanları bulma."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan kişileri bularak iletişim sağlamak olarak ifade etmiştir.

3.2. İletişim temasının 2. alt teması olan mesajlaşma ile ilgili olarak öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Ö16: *"(...) mesajlaşma gibi."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlardan mesajlaşarak iletişim kurmak olarak ifade etmiştir. Öğrencilerden 2'si dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlarda iletişim kurma olarak ifade ettiği görülmektedir.

3. Tema olan dijital araçlar temasının 3. alt teması olan dijital araçlar teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö20: *"Dijital deyince bilgisayar, telefon gibi araçlar geliyor(...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını dijital araçlar olarak ifade etmiştir. Öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğinde aklınıza ne geliyor, kısaca açıklar mısınız? Sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin 14'ü dijital okuryazarlık kavramını; dijital araçlarda bilgi almak, bilgi paylaşmak, bilgiyi bulmak, bilgi sunmak; dijital araçlarda iletişim kurulması ve dijital araçlar olarak ifade ettikleri görülmektedir.

4. Tema olan araştırma-inceleme teması kendi içerisinde; araştırma yapmak (5), ve sorunlara çözüm bulmak (2) ve bilim (1) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır. 4. Tema olan araştırma-inceleme temasının 1. alt teması olan araştırma yapmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö12: *"Benim aklıma okulda verilen araştırma ödevlerini internetten araştırıp (...)."*

Ö37: *"Telefon, tablet ve bilgisayarları bilgi bulmak, anlamak (...)"*

Ö38: *"Telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerden yardım alarak bilgiye ulaşma."*

Ö39: *"İnternet üzerinden bilgiyi bulup (...)*

Ö45: *"Bilgisayar ve telefonda araştırma yapmak."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 5'i dijital okuryazarlık kavramını araştırma yapmak olarak ifade etmektedir.

4. Tema olan araştırma-inceleme temasının 2. alt teması olan sorunlara çözüm bulmak ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö17 *"Sorunlara internet ve teknolojiden çözüm üretmek."*

Ö39: *"İnternet üzerinden bilgiyi bulup analiz etmek."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si dijital okuryazarlık kavramını sorunlara çözüm bulmak olarak ifade etmektedir.

4. Tema olan araştırma-inceleme temasının 3. Alt teması olan bilim ile ilgili öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Ö18: " (…) bilim (…) "

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını bilim olarak ifade etmektedir. Öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğinde aklınıza ne geliyor, kısaca açıklar mısınız? sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Öğrencilerden 8'i dijital okuryazarlık kavramını araştırma yapmak, çözüm bulmak ve bilim olarak ifade etmektedir.

5. Tema olan Eğitim-Öğretim teması kendi içerisinde; eğitim (3), ödev (2), ve internet kullanımın öğretimi (1) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır. 5. Temanın 1. alt teması olan eğitim ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"Eğitim."*

Ö6: *"İnternet üzerine eğitim."*

Ö32: *"Dijital işleri okulunda okumak"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü dijital okuryazarlık kavramını eğitim olarak ifade etmektedir.

5. Temanın 2. alt teması olan ödev ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö11: *"Benim aklıma okulda verilen bir ödevi internet üzerinde hazırlamak (...)"*

Ö12: *"Benim aklıma okulda verilen araştırma ödevlerini internetten araştır (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'ü dijital okuryazarlık kavramını ödev olarak ifade etmektedir.

5. Temanın 3. alt teması olan internet kullanımının öğretilmesi ile ilgili öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ö10: *"İnternetin doğru kullanılmasının öğretilmesi."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık kavramını internet kullanımının öğretilmesi olarak ifade etmektedir. Öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğinde aklınıza ne geliyor, kısaca açıklar mısınız? sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin görüşleri

alınmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük kısmı soruya dijital araçlarda okuma-yazma olarak cevap vermekle birlikte 45 öğrenciden 6'sının soruya cevap vermediği görülmektedir.

4.1.1. Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Bilgisi Edinme Yolları Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilere dijital okuryazarlık bilgisini nasıl edinirsiniz? sorusu sorulmuş, elde edilen bulgular Tablo 6'da ifade edilmiştir.

Tablo 6

Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Bilgisi Edinme Yolları Hakkındaki Görüşleri

No	Tema	Frekans (*f*)
1	İnternet	25
2	Aile	16
3	Okul Etkinlikleri	13
4	Öğretmen	12
5	Kurs	1
6	Arkadaş	1
7	Kendim	1
TOPLAM		69

Tablo 6' ya göre dijital okuryazarlık bilgisi edinme yolları hakkındaki öğrenci görüşleri, internet (25), aile (16), okul etkinlikleri (13), öğretmen (12), kurs (1), arkadaş (1) ve kendim (1) olmak üzere 7 tema altında toplanmıştır.

1.Tema olan internet teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *"İnternet sitelerinden bilgi alabileceğimi düşünüyorum."*

Ö2: *"İnternetten bilgi alabilirim."*

Ö12: *"İnternet sitelerinden."*

Ö26: *"İnternet sitesi"*

Ö33: *"İnternet sitesinden."*

Ö37: *"Aile ve internet sitesinden"*

Ö38: *"İnternet sitelerinden."*

Ö43: *"İnternet sitelerinden"*

Ö44: *"İnternet siteleri."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 25'i dijital okuryazarlık bilgisini internetten edinebileceğini ifade etmektedir.

2. Tema olan aile teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir.

Ö4: *"Aile (...)"*

Ö6: *"(...) ve aileden"*

Ö7: *"Aile"*

Ö10: *"Aile"*

Ö20: *"Aileden (...)"*

Ö27: *"Aile, (...)"*

Ö37: *"Aile (...)"*

Ö39: *"Aile."*

Ö45: *"Aile, (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 16'sı dijital okuryazarlık bilgisini ailesinden edinebileceğini ifade etmektedir.

3. Tema olan okul etkinlikleri teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"(...) okulda düzenlenen etkinlikler."*

Ö5: "*Okulda düzenlenen etkinliklerden."*

Ö17: *"Okul etkinlikleri."*

Ö18: *"Okulda düzenlenen etkinlik (...)*

Ö25: *"Okulda düzenlenen etkinliklerden"*

Ö30: *"(...), okulda düzenlenen etkinliklerden, (...)"*

Ö32: *"Okulda düzenlenen etkinliklerden edinebiliriz."*

Ö36: *"(...) okulda düzenlenen etkinliklerden"*

Ö42: *"Okuldan (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 13'ü dijital okuryazarlık bilgisini okul etkinliklerinden edinebileceğini ifade etmektedir.

4. Tema olan öğretmen teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Öğretmen"*

Ö4: *"(...) öğretmen (...)"*

Ö8: *"Öğretmen"*

Ö9: *"Öğretmen (...)"*

Ö15: *"(...) öğretmen, (...)"*

Ö22: *"Öğretmen (...)"*

Ö30: *"Aile, öğretmen, (...)"*

Ö36: *"Öğretmen, (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 12'si dijital okuryazarlık bilgisini öğretmenden edinebileceğini ifade etmektedir.

5. Tema olan kurs teması hakkındaki öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö11: *"(...) kursa giderek, öğrenebiliriz."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık bilgisini kurslardan edinebileceğini ifade etmektedir.

6. Tema olan arkadaş teması hakkındaki öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö29: *"Ailem, internet ve arkadaşlarımdan edinirim."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık bilgisini arkadaşlarından edinebileceğini ifade etmektedir.

7. Tema olan kendim teması hakkındaki öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö31: *"Kendim"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i dijital okuryazarlık bilgisini kendisinden edinebileceğini ifade etmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin dijital okuryazarlık bilgisini edinme yolları olarak en fazla verdikleri cevabın internet olduğu görülmektedir. Sırasıyla aile, öğretmen, okul etkinlikleri, kurs, arkadaş ve kendim olmak üzere cevaplar vererek görüşlerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin genel olarak soruya cevap verdikleri, 4 öğrencinin ise cevap vermediği görülmektedir.

4.1.2. Öğrencilerinin Güvenilir İnternet Kullanımı Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilere internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız? (Araştırdığınız bilgilerin resmî web sitesi olmasına dikkat eder misiniz? İnternette arama yaparken filtre kullanır mısınız? İnternette tanımadığınız insanlarla iletişim kurar mısınız?) sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 7' de ifade edilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Güvenilir İnternet Kullanımı Hakkındaki Görüşleri

Tema	**Alt Tema**	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1.Evet	1.1. Yabancılarla İletişim Kurma	1.1.1. Hayır	34
		1.1.2. Evet	6
		1.1.3. Bazen	4
		Ara Toplam	**44**
	1.2. Filtre Kullanma	1.2.1. Evet	24
		1.2.2. Görsel	5
		1.2.3. Bazen	2
		1.2.4. Video	1
		1.2.5. Harita	1
		Ara Toplam	**33**
	1.3. Evet, Araştırırım		29
	1.4. Resmî Web Sitesi Kullanma	1.4.1. Evet	8
		1.4.2. gov.	2
		1.4.3. edu.	1
		Ara Toplam	**11**
2.Bazen			9
3.Hayır			6
TOPLAM			132

Tablo 7'ye göre internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: evet (117), bazen (9) ve hayır (6) olarak 3 tema altında toplandığı görülmektedir.

1. Tema olan evet teması kendi içerisinde; 1.1. Yabancılarla iletişim kurma ve 1.2. Filtre kullanma, 1.3. Evet ve 1.4. Resmî web sitesi kullanma olarak 4 alt temaya ayrılmıştır.1.1. Yabancılarla iletişim kurma teması ise kendi içerisinde; 1.1.1. Hayır (34), 1.1.2. Evet (6), 1.1.3. Bazen (4) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır. 1.1.Yabancılarla iletişim kurma temasının 1. alt teması olan hayır teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Hayır."*

Ö5: *"Hayır."*

Ö12: *"Hayır iletişim kurmam."*

Ö13: *"Hayır, kurmam."*

Ö14: *"Hayır, kurmam."*

Ö32: *"Hayır."*

Ö33: *"Kurmam."*

Ö44: *"Hayır, kurmam."*

Ö45: *"Hayır."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 34'ü yabancılarla iletişim kurmadığını ifade etmektedir.

1.1. Yabancılarla iletişim kurma temasının 2. alt teması olan evet teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö2: *"Evet, kurarım."*

Ö7: *"Evet."*

Ö16: *"Özel bilgilerimi paylaşmadan güvendiklerimle konuşurum."*

Ö26: *"Kurarım"*

Ö31: *"Evet."*

Ö40: *"Instagram'da kurarım."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 6'sı yabancılarla iletişim kurduğunu ifade etmektedir.

1.1. Yabancılarla iletişim kurma temasının 3. alt teması olan bazen teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö9: *"Bazen (...)"*

Ö28: *"Bazen."*

Ö29: *"Paylaştığım şeylere yorum gelirse cevaplamak için iletişim kurarım."*

Ö37: *"Bazen (...)*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 4'ü bazen yabancılarla iletişim kurduğunu ifade etmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin güvenilir internet kullanımı hakkındaki görüşlerini almak için internette tanımadığınız insanlarla iletişim kurar mısınız? Sorusu yöneltilmiş öğrencilerin 34'ü hayır cevabını verdiği görülmektedir. 6 Öğrencinin evet ,4 öğrencinin ise bazen cevabını vererek internette yabancılarla iletişim kurduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden sadece 1'i soruya cevap vermemiştir.

1. Tema olan evet teması kendi içerisinde; 1.2. Filtre kullanma teması kendi içerisinde, 1.2.1. Evet (24), 1.2.2. Görsel (5), 1.2.3. Bazen (2), 1.2.4. Video (1) ve 1.2.5. Harita (1) olarak 5 alt temaya ayrılmıştır. 1.2.Filtre kullanma temasının 1.alt teması olan evet teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *"Evet kullanırım."*

Ö2: *"Evet"*

Ö5: *"Kullanırım."*

Ö10: *"Evet."*

Ö11: *"Evet kullanıyorum."*

Ö20: *"Evet, filtre kullanırım."*

Ö28: *"Kullanırım."*

Ö35: *"Evet"*

Ö36: *"Evet kullanırım."*

Ö44: *"Kullanırım."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 24'ü filtre kullandığını ifade etmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu nasıl filtre kullandığını açıklamamıştır.

1.2. Filtre kullanma temasının 2. alt teması olan görsel teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"(...) sadece görsel."*

Ö13: *"Evet, (...) sadece görseller vb."*

Ö24: *"Evet (...), görseller (...)"*

Ö32: *"(...) görseller."*

Ö45: *"(...), görseller, (...)."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 6'sı görsel aramalarında filtre kullandığını ifade etmektedir.

1.2. Filtre kullanma temasının 3. alt teması olan bazen teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö6: *"Nadiren kullanırım."*

Ö27: *"Bazen."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 2'si bazen filtre kullandığını ifade etmektedir.

1.2. Filtre kullanma temasının 4. alt teması olan video teması ile ilgili öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö19: *"Kullanırım, videolar."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i video aramalarında filtre kullandığını ifade etmektedir.

1.2. Filtre kullanma temasının 5. alt teması olan haritalar teması ile ilgili öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö45: *"(...), haritalar, (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i harita aramalarında filtre kullandığını ifade etmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin güvenilir internet kullanımı hakkındaki görüşlerini almak için internette arama yaparken filtre kullanır mısınız? sorusu yöneltilmiş öğrencilerin çoğunluğunun "evet", 2 öğrencinin "bazen" kullanırım cevabını verdiği görülmektedir. Evet cevabını veren öğrencilerin 24'ü filtre kullandığını belirtmiş, açıklama yapmamıştır. Bazı öğrenciler ise görsel, video ve haritalar için filtre kullandığını ayrıca belirtmektedir.

1. Tema olan evet teması kendi içerisinde; 1.3. Evet, araştırırım (29) teması ile ilgili bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Evet."*

Ö10: *"Evet, araştırırım."*

Ö15: *"Evet, dikkat ederim."*

Ö17: *"Araştırırım."*

Ö23: *"Evet, tabi ki de araştırırım."*

Ö32: *"Evet, tabi ki de dikkat ederim."*

Ö38: *"Evet, güvenilir olup olmadığını araştırırım."*

Ö43: *"Evet, araştırırım (...)"*

Ö45: *"Evet (...)"*

Çalışmaya katılan öğrencilerin güvenilir internet kullanımı hakkındaki görüşlerini almak için, internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız? sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin çoğunluğunun "evet, araştırırım" cevabını verdiği görülmektedir. Bu soruya sadece 1 öğrenci cevap vermemiştir.

1.Tema olan evet teması kendi içerisinde; 1.4. Resmî web sitesi kullanma teması kendi içerisinde, 1.4.1. Evet (8), 1.4.2. gov. (2) ve 1.4.3. edu. (1) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır.

1.4. Resmî web sitesi kullanma temasının 1. alt teması olan evet teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"Resmî web sitesi kullanırım."*

Ö9: *"Evet, dikkat ederim."*

Ö15: *"Evet, dikkat ederim."*

Ö21: *"Evet, özellikle dikkatle bakarım."*

Ö22: *"Evet (...)"*

Ö32: *"Evet, tabi ki de dikkat ederim."*

Ö39: *"Evet (...)"*

Ö45: *"Evet, resmî web sitesi olmasına dikkat ederim (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 8'i resmî web sitesi kullandığını belirtmektedir.

1.4. Resmî web sitesi kullanma temasının 2. alt teması olan gov. teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö22: *"(...), 'gov.' olmasına bakarım."*

Ö39: *"(...) 'gov.' vb. bağlantıların daha güvenilir olduğunu düşünüyorum."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 2'si resmî web sitesi uzantılarından gov. Olmasına dikkat ettiğini ifade etmektedir.

1.4. Resmî web sitesi kullanma temasının 3. alt teması olan edu. teması ile ilgili öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö22: *"(...) 'edu.' (...) olmasına bakarım."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i resmî web sitesi uzantılarından edu. olmasına dikkat ettiğini ifade etmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin güvenilir internet kullanımı hakkındaki görüşlerini almak için, internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız? sorusu yöneltilmiş, öğrencilerin çoğunluğu "evet" cevabını vererek resmî web sitesi olmasına dikkat ettikleri görülmektedir. Bazı öğrenciler resmî web sitesi uzantıları olan "gov." ve "edu." uzantılarını açıkça belirtmektedirler.

2. Tema olan bazen teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö14: *"Bazen (...)"*

Ö16: *"Ara sıra dikkat ederim (...)*

Ö18: *"(...) bazen."*

Ö20: *"Bazen araştırırım (...)"*

Ö28: *"Bazen."*

Ö42: *"Bazen, araştırırım."*

Ö44: *"Bazen araştırırım."*

Araştırmaya katılan öğrencilerin güvenilir internet kullanımı hakkındaki görüşlerini almak için, internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız? Sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin çoğunluğunun evet araştırırım, 9 öğrencinin ise bazen araştırırım cevabını verdiği görülmektedir. Bu soruya sadece 1 öğrenci cevap vermemiştir.

3. Tema olan hayır teması ile ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *"Hayır, araştırmam."*

Ö2: *"Hayır, araştırmam."*

Ö8: *"Hayır."*

Ö13: *"Güvenirliğini araştırmam (...)"*

Ö40: *"Hayır."*

Ö41*: "Bilgilerin güvenirliliğini araştırmam."*

Çalışmaya katılan öğrencilerin güvenilir internet kullanımı hakkındaki görüşlerini almak için, internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız? Sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin çoğunluğunun evet araştırırım (29), 9 öğrencinin bazen araştırırım, 6 öğrencinin ise hayır cevabını verdiği görülmektedir. Bu soruya sadece 1 öğrenci cevap vermemiştir.

4.1.3. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Aldığı Kişi veya Kurumlar

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin interneti güvenli kullanma konusunda hangi kişi ve kurumlardan bilgi aldığı ile ilgili görüşlerini incelemek için öğrencilere interneti güvenli kullanma konusunda hangi kişi veya kurumlardan bilgi aldınız? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 8'de ifade edilmiştir.

Tablo 8

Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Alınan Kişi veya Kurumlar

No	Tema	Frekans (*f*)
1	Aile	35
2	Öğretmen	20
3	İnternet Siteleri	12
4	Okul Etkinlikleri	10
5	Arkadaş	2
6	Haberler	1
7	Ayarlar	1
TOPLAM		81

Tablo 8' e göre interneti güvenli kullanma konusunda hangi kişi veya kurumlardan bilgi aldınız? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: aile (35), öğretmen (20), internet siteleri (12), okul etkinlikleri (10), arkadaş (2), haberler (1) ve ayarlar (1) olmak üzere 7 tema ya ayrılmıştır.

1. Tema olan aile teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Aile"*

Ö4: *"Aile"*

Ö10: *"Aile"*

Ö15: *"(...) ailemden"*

Ö21: *"Ailemden (...)"*

Ö27: *"Aile (...)"*

Ö33: *"Aile"*

Ö44: *"Aile"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 35'i interneti güvenli kullanma konusunda ailesinden bilgi aldığını ifade etmiştir.

2. Tema olan öğretmen teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"Öğretmen"*

Ö11: *"(...), öğretmenimden (...)"*

Ö21: *"(...), okulda sosyal bilgiler dersinde öğretmenimden aldım."*

Ö28: *"(...), öğretmenler"*

Ö30: *"(...), öğretmen, (...)"*

Ö39: *"(...) öğretmen"*

Ö40: *"(...), öğretmen, (...)"*

Ö45: *"(...), öğretmen"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 20'si interneti güvenli kullanma konusunda öğretmenlerinden bilgi aldığını ifade etmiştir.

3. Tema olan internet sitesi teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö9: *"(...) ve internet sitesi"*

Ö16: *"İnternet siteleri"*

Ö19: *"(...) internet sitelerinden"*

Ö23: *"(...), internet sitelerinden"*

Ö26: *"(...), internet"*

Ö29: *"(...) ve internet siteleri"*

Ö35: *"İnternet siteleri"*

Ö38: *"(...), internet siteleri"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 12'si interneti güvenli kullanma konusunda internet sitelerinden bilgi aldığını ifade etmiştir.

4. Tema olan internet sitesi teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö6: *"(...) ve okuldan aldım"*

Ö12: *"(...), okulda düzenlenen etkinliklerden"*

Ö14*: "(...) ve okulda düzenlenen etkinliklerden bilgi aldım."*

Ö23: *"(...) okulda düzenlenen etkinliklerden, (...)"*

Ö27: *"(...), okulda düzenlenen etkinlikler"*

Ö30: *"(...), okulda düzenlenen etkinlik"*

Ö31: *"(...), okulda düzenlenen etkinlikler"*

Ö41: *"Okulda düzenlenen etkinliklerden bilgi aldım."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 10'u interneti güvenli kullanma konusunda okul etkinliklerinden bilgi aldığını ifade etmiştir.

5. Tema olan arkadaş teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö11: *"(...) arkadaşlarımdan bilgi aldım."*

Ö42: *"(...) ve arkadaşlarımdan"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si interneti güvenli kullanma konusunda arkadaşlarından bilgi aldığını ifade etmiştir.

6. Tema olan haberler teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö17: *"Haberler ve (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i interneti güvenli kullanma konusunda haberlerden bilgi aldığını ifade etmiştir.

7. Tema olan ayarlar teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö17: *"(...) ayarlar/bilgi sekmesinden"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i interneti güvenli kullanma konusunda ayarlar/ bilgi sekmesinden bilgi aldığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden çoğunluğu interneti güvenli kullanma konusunda ailesinden bilgi aldığını ifade etmektedir. Öğrencilerden bazıları birden fazla yerden bilgi aldığını ifade etmiştir. Örneğin; Ö11*: "Ben ailemden, öğretmenimden, internet sitelerinden bir de arkadaşlarımdan bilgi aldım."* gibi. Sadece 3 öğrenci soruya cevap vermemiştir.

4.1.4. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Almak İstediği Kişi veya Kurumlar

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin interneti güvenli kullanma konusunda hangi kişi ve kurumlardan bilgi almak istediği ile ilgili görüşlerini incelemek için, öğrencilere interneti güvenli kullanma konusunda hangi kişi veya kurumlardan bilgi almak istersiniz? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 9' da ifade edilmiştir.

Tablo 9

Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Almak İstenilen Kişi veya Kurumlar

No	Tema	Frekans (*f*)
1	Aile	28
2	Öğretmen	16
3	Okul etkinlikleri	15
4	İnternet siteleri	10
5	Arkadaş	3
6	İstemiyorum	2
TOPLAM		72

Tablo 9' a göre interneti güvenli kullanma konusunda hangi kişi veya kurumlardan bilgi almak istersiniz? Sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: aile (28), öğretmen (16), okul etkinlikleri (15), internet siteleri (10), arkadaş (3) ve istemiyorum (2) olmak üzere 6 temaya ayrılmıştır.

1. Tema olan aile teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *"Ailemden veya (...) bilgi almak isterim."*

Ö7: *"Aile"*

Ö13: *"Aile"*

Ö25: *"Aile"*

Ö28: *"Aile, (...)"*

Ö31: *"Aile, (...)"*

Ö38: *"Aile"*

Ö45: *"Aile (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 28'i interneti güvenli kullanma konusunda ailesinden bilgi almak istediğini ifade etmiştir.

2. Tema olan öğretmen teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *"(...) veya öğretmenlerimden bilgi almak isterim."*

Ö4: *"(...), öğretmen, (...)"*

Ö15: *"(...) ve öğretmenlerimden (...)"*

Ö27: *"(...), öğretmen, (...)"*

Ö28: *"(...) ve öğretmenler"*

Ö33: *"Öğretmen"*

Ö39: *"(...), öğretmen"*

Ö43: *"Öğretmenlerden bilgi almak isterim"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 16'sı interneti güvenli kullanma konusunda öğretmenlerden bilgi almak istediğini ifade etmiştir.

3. Tema olan okul etkinlikleri teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"Okulda düzenlenen etkinliklerden"*

Ö6: *"Etkinlik düzenlenmesini isterim"*

Ö11: *"Okulda düzenlenen etkinliklerden bilgi almak isterim."*

Ö14: *"(...), okulda düzenlenen etkinliklerden bilgi almak isterim."*

Ö22: *"(...), okulda düzenlenen etkinliklerden"*

Ö30: *"(...), okulda düzenlenen etkinlikler"*

Ö40: *"(...), okulda düzenlenen etkinlikler"*

Ö44: *"(...), okulda düzenlenen etkinlik"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 15'i interneti güvenli kullanma konusunda okul etkinliklerinden bilgi almak istediğini ifade etmiştir.

4. Tema olan internet siteleri teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"(...), internet sitelerinden"*

Ö9: *"(...), internet siteleri, (...)"*

Ö16: *"İnternet siteleri"*

Ö19: *"İnternet siteleri (...)"*

Ö23: *"İnternet sitelerinden"*

Ö24: *"İnternet sitelerinden (...)"*

Ö26: *"İnternet, (...)"*

Ö29: *"(...) ve internet"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 10'u interneti güvenli kullanma konusunda internet sitelerinden bilgi almak istediğini ifade etmiştir.

5. Tema olan arkadaş teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö2: *"Arkadaşlarımdan bilgi alabilirim"*

Ö37: *"Arkadaş, (...)"*

Ö42: *"(...) ve arkadaşlarımdan"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü interneti güvenli kullanma konusunda arkadaşlarından bilgi almak istediğini ifade etmiştir.

6. Tema olan istemiyorum teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö17: *"Gerek yok"*

Ö18: *"İstemezdim"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si interneti güvenli kullanma konusunda bilgi almak istemediğini ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu ailesinden bilgi almak istediğini ifade etmiştir. Öğrencilerden bazıları birden fazla yerden bilgi almak istediğini ifade etmiştir. Örneğin; Ö40: *"Aile, öğretmen, okulda düzenlenen etkinlikler"* gibi. Sadece 3 öğrenci soruya cevap vermemiştir.

4.2. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Durumları

Araştırmaya katılım gösteren ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin sosyal ağ üyelik durumları ile ilgili görüşlerini incelemek için herhangi bir sosyal ağ sitesine üye misiniz? sorusu yöneltilmiş ve elde edilen bulgulara Tablo 10 de yer verilmiştir.

Tablo 10

Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanım Durumları

Tema	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1. Sosyal Ağlar	1.1. Instagram	18
	1.2. Youtube	16
	1.3. Belirtmeyenler	11
	1.4. Tiktok	7
	1.5. Facebook	5
	1.6. Whatsapp	3
	1.7. Snapchat	2
	1.8. Twitter	1
	1.9.Messenger	1
2. Üye Değilim		8
TOPLAM		72

Tablo 10' a göre herhangi bir sosyal ağ sitesine üye misiniz? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: sosyal ağlar (68), ve üye değilim (8) olarak 2 tema altında toplandığı görülmektedir. 1. Tema olan sosyal ağlar teması kendi içerisinde; 1.1. Instagram (18), 1.2. Youtube (16), 1.3. Belirtmeyenler (11), 1.4. Tiktok (7), 1.5. Facebook (5), 1.6. Whatsapp (3), 1.7. Snapchat (2), 1.8. Twitter (1) ve 1.9. Messenger (1) olarak 9 alt temaya ayrılmıştır. 1. Tema olan sosyal ağ temasının 1. alt teması olan Instagram teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö10: *"(...) instagram"*

Ö14: *"Instagram kullanıyorum (...)"*

Ö21: *"Instagram, (...)"*

Ö21: *"Instagram, (...)"*

Ö29: *"(...) Instagram"*

Ö37: *"Instagram (...)"*

Ö39: *"Yalnızca Instagram (...)"*

Ö40: *"Instagram, (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 18'i sosyal ağlardan instagram kullandığını ifade etmektedir.

1.1.Tema olan sosyal ağ temasının 2. alt teması olan Youtube teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö15: *"(...) sadece youtube (...)"*

Ö17: *"Youtube, (...)"*

Ö22: *"Youtube, (...)"*

Ö23: *"Youtube 'a üyeyim (...)"*

Ö31: *"(...) youtube (...)"*

Ö33: *"Youtube (...)"*

Ö42: *"Youtube (...)"*

Ö45: *"(...) youtube"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 16'sı sosyal ağlardan youtube kullandığını ifade etmektedir.

1.1. Tema olan sosyal ağ temasının 3. alt teması olan belirtmeyenler hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"Evet"*

Ö8: *"Evet"*

Ö12: *"Evet, var."*

Ö26: *"Üyeyim"*

Ö27: *"Evet"*

Ö28: *"Evet"*

Ö41: *"Evet üyeyim (...)"*

Ö43: *"Evet (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 11'i sosyal ağlara üye olduğunu ifade etmektedir. Bu öğrenciler hangi sosyal ağları kullandıklarını belirmediği görülmektedir.

1. Tema olan sosyal ağ temasının 4. alt teması olan Tiktok teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö10: *"Evet, Youtube, Tiktok, Instagram"*

Ö17: *"Youtube, Instagram, Tiktok"*

Ö18: *"Instagram ve Tiktok"*

Ö24: *"Evet Tiktok ve Youtube"*

Ö29: *"Evet, Tiktok ve Instagram"*

Ö31: *"Evet, Youtube ve Tiktok."*

Ö37: *"Instagram ve Tiktok (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 7'si sosyal ağlardan Tiktok kullandığını ifade etmektedir.

1. Tema olan sosyal ağ temasının 5. alt teması olan Facebook teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö16: *"(...) Facebook, (...)"*

Ö36: *"(...) Facebook, (...)"*

Ö38: *"Facebook (...)"*

Ö40: *"(...) Facebook"*

Ö45: *"(...) Facebook (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 5'i sosyal ağlardan Facebook kullandığını ifade etmektedir.

1. Tema olan sosyal ağ temasının 6. alt teması olan Whatsapp teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö20: *"(...) Whatsapp."*

Ö21: *"(...) Whatsapp"*

Ö38: *"(...) Whatsapp (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 3'ü sosyal ağlardan Whatsapp kullandığını ifade etmektedir.

1. Tema olan sosyal ağ temasının 7. alt teması olan Snapchat teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö20: *"Snapchat, (...)"*

Ö16: *"(...) Snapchat"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 2'si sosyal ağlardan Snapchat kullandığını ifade etmektedir.

1. Tema olan sosyal ağ temasının 8. alt teması olan Twitter teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö16: *"Twitter (...)"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i sosyal ağlardan Twitter kullandığını ifade etmektedir.

1. Tema olan sosyal ağ temasının 9. alt teması olan Messenger teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö38: *"(...) Messenger"*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 1'i sosyal ağlardan messenger kullandığını ifade etmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilere sosyal ağlara üye misiniz? sorusu yöneltilmiş, öğrencilerin çoğunluğu üye olduğu sosyal ağları açıklamışlar, en fazla üye oldukları sosyal ağın Instagram olduğu görülmektedir.

1. Tema olan üye değilim teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Hayır"*

Ö4: *"Değilim."*

Ö6: *"Hayır"*

Ö9: *"Değilim."*

Ö11: *"Hayır, yok"*

Ö13: *"Hayır, değilim."*

Ö19: *"Hayır, değilim."*

Ö30: *"Hayır, yok."*

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerden 8'i sosyal ağ üyeliği olmadığını ifade etmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerden 4'ü bu soruya cevap vermemiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun sosyal ağ üyeliğinin olduğu ve 33 öğrenciden 18 tanesinin Instagram kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan sosyal medya ağının ise 2. sırada Youtube olduğu görülmektedir.

4.2.1. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerindeki Arkadaş (Takipçi) Durumları

Araştırmaya katılım gösteren ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin sosyal ağ üyelik durumları ile ilgili görüşlerini incelemek için sosyal paylaşım sitelerinde kaç arkadaşınız(takipçiniz) var? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 11' de ifade edilmiştir.

Tablo 11

Öğrencilerin Sosyal Paylaşım Sitelerindeki Arkadaş (Takipçi) Sayısı

Tema	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1. Üyeyim	1.1. 50'den az	17
	1.2. 51-100	3
	1.3. 101-150	4
	1.4. 151-200	9
	1.5. 201-250	2
	1.6. 500'den fazla	3
2. Üye Değilim		4
TOPLAM		42

Tablo 11'e göre sosyal paylaşım sitelerinde kaç arkadaşınız var? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: üyeyim (37) ve üye değilim (4) olarak 2 tema altında toplandığı görülmektedir. 1.Tema olan üyeyim teması kendi içerisinde; 1.1. 50'den az (17), 1.2. 51-100 (3), 1.3. 101-150 (9), 1.4. 151-200(4), 1.5. 201-250 (2) ve 1.6. 500'den fazla (3), olarak 6 alt

temaya ayrılmıştır. 1. Tema olan üyeyim temasının 1. alt teması olan 50'den az teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"50'den az."*

Ö13: *"50'den az"*

Ö14: *"50'den az (...)"*

Ö17: *"15-18"*

Ö20: *"(...)5-7 gibi"*

Ö22: *"5 tane"*

Ö23: *"1 tane var."*

Ö24: *"50'den az (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerin 17'sı 50 kişiden az arkadaşı (takipçisi) olduğunu ifade etmiştir.

1. Tema olan üyeyim temasının 2. alt teması olan 51-100 az teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö7: *"50-100"*

Ö37: *" (...) Instagram'da 76(...)"*

Ö41: *"50-100 arası"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü 51-100 arasında arkadaşı (takipçisi) olduğunu ifade etmiştir.

1. Tema olan üyeyim temasının 3. alt teması olan 101-150 teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"100- 150"*

Ö21: *"150 instagram takipçim var."*

Ö29: *"Tiktok üzerinde 100-150, (...)"*

Ö36: *"100-150 arası"*

Ö40: *"100-150"*

Ö42: *“100-150”*

Ö45: *“150-200 gibi”*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 9’u 101-150 arasında arkadaşı (takipçisi) olduğunu ifade etmiştir.

1. Tema olan üyeyim temasının 4. alt teması olan 151-200 teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö16: *“Toplam olarak 151-200”*

Ö27: *“151-200”*

Ö35: *“170”*

Ö45: *“150-200 gibi”*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 4’ü 151-200 arasında arkadaşı (takipçisi) olduğunu ifade etmiştir.

1. Tema olan üyeyim temasının 5. alt teması olan 201-250 teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö11: *“200’den fazla”*

Ö38: *“200-250”*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2’si 201-250 arasında arkadaşı (takipçisi) olduğunu ifade etmiştir.

1.Tema olan üyeyim temasının 6. alt teması olan 500’den fazla teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö8: *“600’den fazla”*

Ö10: *“1500”*

Ö18: *“500’den fazla”*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3’ü 500’den fazla arkadaşı (takipçisi) olduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden sosyal ağ üyeliği olanların sosyal paylaşım sitelerinde kaç arkadaşın var? sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda verilen cevaplara bakıldığında çoğu öğrencinin 50’den az takipçisinin olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

2. Tema olan üye değilim teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Üye değilim."*

Ö15: *"Yok"*

Ö30: *"Sosyal medya kullanmıyorum."*

Ö43: *"Yok"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 4'ü sosyal medya kullanmadığını ifade etmiştir.

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyal ağ kullanım durumlarını anlayabilmek için araştırmaya katılım gösteren öğrencilere sosyal paylaşım sitelerinde kaç arkadaşınız var? sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin verdiği cevaplar incelendiğinde üye olanlardan bazı öğrencilerin, farklı sosyal paylaşım sitelerinde farklı takipçi sayılarının olduğunu özellikle ifade etmişlerdir. Sosyal medya kullananların çoğunluğunun 50'den az arkadaşının (takipçisinin) olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerden 4 tanesi sosyal medya üyeliğinin olmadığını ifade etmiş, diğer 4 öğrenci ise soruya hiç cevap vermemiştir.

4.3. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlar

Araştırmaya katılım gösteren ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyal ağlarda karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini incelemek için sosyal ağ kullanırken hangi sorunla veya sorunlarla karşılaştınız? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 12'de ifade edilmiştir.

Tablo12

Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlar

Tema	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1.Evet, Karşılaştım	1.1.Yabancı Kişilerden Mesaj Almak	17
	1.2.Hesap Çalınması	3
	1.3.Fotoğraf Paylaşımı	3
	1.4.Yabancı Kişilerin Araması	2
	1.5.Yabancı Kişilerin Arkadaşlık İsteği	2
	1.6.Güvenlik Sorunları	1
	1.7.Dolandırıcılık	1
2.Hayır, Karşılaşmadım		16
TOPLAM		45

Tablo 12'ye göre sosyal ağ kullanırken hangi sorunla veya sorunlarla karşılaştınız? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: evet, karşılaştım (29) ve hayır, karşılaşmadım (16) olarak 2 tema altında toplandığı görülmektedir. 1. Tema olan evet, karşılaştım teması kendi içerisinde; 1.1. Yabancı kişilerden mesaj almak (17), 1.2. Hesap çalınması (3), 1.3. Fotoğraf paylaşımı (3), 1.4. Yabancı kişilerin araması (2), 1.5. Yabancı kişilerin arkadaşlık isteği (2), 1.6. Güvenlik sorunları (1) ve 1.7. Dolandırıcılık (1) olarak 7 alt temaya ayrılmıştır. 1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 1. alt teması olan yabancı kişilerden mesaj almak teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö9: *"Tanımadığım kişilerden mesaj almak."*

Ö13: *"Tanımadığım kişilerden mesaj almak (...)"*

Ö23: *"Tanımadığım kişilerden mesaj almak."*

Ö24: *"Tanımadığım kişiler (...) mesajlar attı (...)"*

Ö32: *"Whatsapp 'tan tanımadığım birinden mesaj geldi."*

Ö38: *"Tanımadığım kişilerden (...) mesaj gelmesi"*

Ö45: *"Mesaj almak."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 17'si çeşitli sosyal ağlar üzerinden tanımadığı kişilerden mesaj aldığını ifade etmiştir.

1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 2. alt teması olan hesap çalınması teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö20: *"Sadece oyun oynarken hesabım çalınmıştı (...)"*

Ö26: *"Hesabın çalınmasıyla karşılaştım."*

Ö42: *"Hesabımın çalınması, (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü sosyal ağ hesaplarının çalındığını ifade etmiştir.

1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 3. alt teması olan fotoğraf paylaşımı teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö40: *"İstemediğim bir fotoğrafımın paylaşılması"*

Ö41: *"(...) istemediğim bir fotoğrafımın paylaşılması"*

Ö42: *"Hesabımın çalınması ve fotoğraflarımın (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü fotoğraflarının istenmeden paylaşıldığını ifade etmiştir.

1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 4. alt teması olan yabancı kişilerin araması teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö11: *"Tanımadığım kişiler beni aradı (...)"*

Ö44: *"Tanımadığım kişilerden arama aldım."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si çeşitli sosyal ağlardan tanımadığı insanlar tarafından arandığını ifade etmiştir.

1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 5. alt teması olan yabancı kişilerin arkadaşlık isteği teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö37: *"Biri istek atmıştı (...)"*

Ö38: *"Tanımadığım kişilerden arkadaşlık isteği (...)"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 2'si çeşitli sosyal ağlardan yabancı kişilerin arkadaşlık isteği gönderdiğini ifade etmiştir.

1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 6. alt teması olan güvenlik sorunları teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö17: *"Güvenlik sorunları"*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1 tanesi sosyal ağ kullanırken güvenlik sorunu yaşadığını ifade etmiştir.

1. Tema olan evet, karşılaştım temasının 7. alt teması olan dolandırıcılık teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö22: *"Dolandırıcılık oldu."*

Araştırmaya katılan öğrencilerden 1 tanesi sosyal ağ kullanırken dolandırıcılık sorunu yaşadığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden sorun yaşayanların büyük çoğunluğunun yabancı kişilerden mesaj aldıklarını ifade ettiği görülmektedir.

2. Tema olan hayır, karşılaşmadım teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Karşılaşmadım."*

Ö4: *"Bir sorunla karşılaşmadım."*

Ö5: *"Hiçbir sorunla karşılaşmadım."*

Ö15: *"(...) yaşamadım."*

Ö27: *"Böyle bir sorun yaşamadım."*

Ö35: "*Hiçbir şey yaşamadım."*

Ö43: *"Hiçbirini yaşamadım."*

Çalışmaya katılan öğrencilerden çoğunluğu sosyal ağlarda sorun yaşadığını ifade etmiş, 16 öğrenci sorun yaşamadığını belirtmektedir. Soruya hiç cevap vermeyen 3 öğrenci bulunmaktadır.

4.3.1. Öğrencilerin Sosyal Ağda Kullanırken Karşılaştıkları Sorunları Çözme Durumları

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin sosyal ağlarda karşılaştıkları sorunları çözme durumları ile ilgili görüşlerini incelemek için öğrencilere sosyal ağda yaşadığınız sorunu veya sorunları nasıl çözdünüz? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 13'te ifade edilmiştir.

Tablo13

Öğrencilerin Sosyal Ağda Karşılaştıkları Sorunları Çözme Durumları

Tema	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1.Çözüm Yolları	1.1.Engelleme	20
	1.2.Yakınından Yardım Alma	6
	1.3.Yetkiliye(Sayfaya) Bildirme	4
	1.4.Çözmeye Çalışmama	2
	1.5.Filtre Ayarlarını Değiştirmek	1
	1.6.Uygulamayı Silme	1
2. Sorun Yaşamadım		13
TOPLAM		47

Tablo 13'e göre sosyal ağda yaşadığınız sorunu veya sorunları nasıl çözdünüz? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: çözüm yolları (34) ve sorun yaşamadım (13) olarak 2 tema altında toplandığı görülmektedir. 1. Tema olan çözüm yolları teması kendi içerisinde; 1.1.

Engelleme (20), 1.2. Yakınından yardım alma (6), 1.3. Yetkiliye(sayfaya) bildirme (4), 1.4. Çözmeye çalışmama (2), 1.5. Filtre ayarını değiştirme (1) ve 1.6. Uygulamayı silme(1) olarak 6 alt temaya ayrılmıştır.

1. Tema olan çözüm yolları temasının 1. alt teması olan engelleme teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö9: *"Onu engelledim."*

Ö12: *"Kişiyi engellemek."*

Ö20: *"(...) engelledim."*

Ö36: *"(...) engelledim."*

Ö38: *"Engelleyerek"*

Ö44: *"Kişiyi engelliyorum."*

Araştırmaya katılan 20 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu engelleyerek çözdüğünü ifade etmiştir.

1. Tema olan çözüm yolları temasının 2. alt teması olan yakınından yardım alma teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö13: *"Bir yakınımdan yardım almak."*

Ö21: *"Aileme söyleyip (...)"*

Ö26: *"Bazı sorunları ailemden yardım alarak çözdüm."*

Ö31: *"Bir yakınımdan yardım aldım."*

Ö32: *"(...) bir yakınımdan yardım alıp, (...)"*

Ö39: *"Sorunu ailemden yardım alarak (...)"*

Araştırmaya katılan 6 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu yakınından yardım alarak çözdüğünü ifade etmektedir.

1. Tema olan çözüm yolları temasının 3. alt teması olan yetkiliye (sayfaya) bildirme teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö37: *"(...), onu şikâyet ettim."*

Ö39: *"Sorunu ailemden yardım alarak internet sayfasına bildirdim"*

Ö42: *"(...) şikâyet etmek gibi şeyler."*

Ö45: *"(...) sorunu internet sayfasına bildirerek"*

Araştırmaya katılan 4 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu yetkiliye yani sosyal ağ sayfasına şikâyet ederek çözdüğünü ifade etmektedir.

1. Tema olan çözüm yolları temasının 4. alt teması olan çözmeye çalışmama teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö17: *"Çözmeme gerek yok"*

Ö41: *"Çözmeye çalışmadım."*

Araştırmaya katılan 2 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu çözmeye çalışmadığını ifade etmektedir.

1. Tema olan çözüm yolları temasının 5. alt teması olan filtre ayarlarını değiştirmek teması hakkındaki öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö24: *"(...) filtre ayarlarını değiştirdim."*

Araştırmaya katılan 1 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu filtre ayarlarını değiştirerek çözdüğünü ifade etmektedir.

1. Tema olan çözüm yolları temasının 6. alt teması olan uygulamayı silme teması hakkındaki öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö22: *" (...)uygulamayı sildim."*

Araştırmaya katılan 1 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu uygulamayı silerek çözdüğünü ifade etmektedir. Sorun yaşayan öğrencilerin çoğunluğu çözüm yolu olarak en fazla engellemeyi tercih ettiğini ifade etmektedir.

2. Tema olan sorun yaşamadım teması hakkındaki bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Karşılaşmadım."*

Ö5: *"Hiçbir sorun yaşamadım."*

Ö10: *"Hiçbir sorun yaşamadım."*

Ö27: *"Sorun yaşamadım."*

Ö30: *"Sorun yaşamadım."*

Ö35: *"Sorun yaşamadım."*

Çalışmaya katılan öğrencilerden sosyal ağ sorunu nasıl çözdünüz sorusuna, 13 öğrenci bir sorunla karşılaşmadım derken, 8 öğrenci hiç cevap vermemiştir. 24 öğrencinin verdiği cevaplara bakıldığında en çok engelleme cevabının verildiği görülmektedir. Bazı öğrencilerin hem engelleyip hem de diğer cevapları verdiği görülmektedir.

4.3.2. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaştıkları Sorunu Paylaştıkları Kişiler

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin sosyal ağlarda karşılaştıkları sorunları çözme durumları ile ilgili görüşlerini incelemek için öğrencilere sosyal ağda yaşadığınız sorunu veya sorunları kimlerle paylaştınız? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 14' de ifade edilmiştir.

Tablo 14

Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaştıkları Sorunu Paylaştıkları Kişiler

Tema	**Alt Tema**	**Frekans (*f*)**
1.Paylaşma Durumu	1.1.Aile	22
	1.2.Arkadaş	13
	1.3.Öğretmen	3
	1.4.Paylaşmadım	2
	1.5.Kuzen	1
2.Sorun Yaşamadım		5
TOPLAM		46

Tablo 14'ye göre sosyal ağda yaşadığınız sorunu veya sorunları kimlerle paylaştınız? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: paylaşma durumu (41) ve sorun yaşamadım (5) olarak 2 tema altında toplandığı görülmektedir. 1.Tema olan paylaşma durumu teması kendi içerisinde; 1.1. Aile (22), 1.2. Arkadaş (13), 1.3. Öğretmen (3), 1.4. Paylaşmadım (2) ve 1.5. Kuzen (1) 5 alt temaya ayrılmıştır. 1.Tema olan sorun yaşadım temasının 1. alt teması olan aile teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Aile"*

Ö12: *"Ailem ile"*

Ö13: *"Ailem ile"*

Ö21: *"(...) ailemle (...)"*

Ö25: *"Ailemle"*

Ö38: *"Aile"*

Ö44: *"Aile"*

Araştırmaya katılan 22 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu ailesi ile paylaştığını ifade etmiştir.

1. Tema olan paylaşma durumu temasının 2. alt teması olan arkadaş teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"(...) arkadaş"*

Ö12: *"Arkadaş (...)"*

Ö19: *"Çoğunlukla arkadaşlarımla paylaşırım."*

Ö24: *"Arkadaşımla paylaştım."*

Ö37: *"(...) arkadaş (...)"*

Ö40: *"(...) arkadaşlarımla"*

Ö45: *"(...) arkadaş"*

Araştırmaya katılan 13 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu arkadaşı ile paylaştığını ifade etmiştir.

1. Tema olan paylaşma durumu temasının 3. alt teması olan öğretmen teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö22: *"(...) öğretmen"*

Ö23: *"(...) öğretmen"*

Ö37: *"(...) öğretmen."*

Araştırmaya katılan 3 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu öğretmen ile paylaştığını ifade etmiştir.

1. Tema olan paylaşma durumu temasının 4. alt teması olan paylaşmadım teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö17: *"Kimseyle"*

Ö36: *"Kimseyle paylaşmadım."*

Araştırmaya katılan 2 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu kimseyle paylaşmadığını ifade etmiştir.

1. Tema olan paylaşma durumu temasının 5. alt teması olan kuzen teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö18: "Kuzen"

Araştırmaya katılan 1 öğrenci karşılaştığı sosyal ağ sorununu kuzeniyle paylaştığını ifade etmiştir. Sorun yaşayan öğrencilerden çoğunluğu sorunu ailesi ile paylaşmıştır.

2.Tema olan sorun yaşamadım teması hakkında bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ö7: "Yok"

Ö27: "Sorun yaşamadım."

Ö29: "Bir sorun yaşamadım."

Ö30: "Sorun yaşamadım."

Ö33: "Yaşamadım."

Çalışmaya katılan öğrencilerden 5 tanesi sorun yaşamadım diyerek cevap verdiği, 12 öğrencinin soruyu boş bıraktığı görülmektedir. Sorun yaşayan öğrencilerden çoğunluğu sorunu ailesi ile paylaşmıştır. Bir öğrenci birkaç cevabı birlikte vermiştir. Örneğin; Ö37: *"Aile, arkadaş, (...) öğretmen."* gibi.

4.3.3. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaşacakları Sorunları Çözme Durumları

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin sosyal ağlarda karşılaşacakları sorunları çözme durumları ile ilgili görüşlerini incelemek için öğrencilere sosyal ağda karşılaştığınız zaman sorunu veya sorunları nasıl çözersiniz? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgulara Tablo 15' de ifade edilmiştir.

Tablo15

Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaşacakları Sorunları Çözme Durumları

No	Tema	Frekans (*f*)
1	1.Yakınımdan Yardım Almak	21
2	2.Engellemek	21
3	3.Yetkiliye (Sayfaya) Bildirmek	8
4	4.Araştırma Yapmak	2
5	5.Filtre Ayarlarını Değiştirmek	1
6	6.Karşılaşmıyorum	1
TOPLAM		54

Tablo 15'e göre sosyal ağda karşılaştığınız zaman sorunu veya sorunları nasıl çözersiniz? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: yakınımdan yardım almak (21), engellemek (21), yetkiliye (sayfaya) bildirmek (8), araştırma yapmak (2), filtre ayarlarını değiştirmek (1) ve karşılaşmıyorum (1) olarak 6 tema altında toplandığı görülmektedir. 1. Tema olan yakınımdan yardım almak teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"(...) yakınımdan yardım isterim."*

Ö5: *"Bir yakınımdan yardım alırım."*

Ö6: *"Ailemle paylaşırım."*

Ö14: *"Arkadaşlarımdan ve ailemden yardım alırdım."*

Ö24: *"Sorunları nasıl çözebileceğimi bilen bir yakınımdan yardım alırım."*

Ö30: *"Bir yakınımdan yardım alırdım herhalde."*

Ö41: *"Bir yakınımdan yardım alırım ve (...)"*

Araştırmaya katılan 21 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorunu bir yakınından yardım alarak çözebileceğini ifade etmiştir.

2. Tema olan engellemek teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"Kişiyi engellerim"*

Ö9: *"Geri bildirim engellemek gibi."*

Ö18: *"Sorun yaşadığım kişiyi engelleyerek"*

Ö19: *"(...)engellerim"*

Ö25: *"(...)engellerim"*

Ö32: *"Sorun yaşadığım kişiyi engellemek"*

Ö44: *"Kişiyi engelleyerek"*

Araştırmaya katılan 21 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorunu engelleyerek çözebileceğini ifade etmiştir.

3. Tema olan yetkiliye (sayfaya) bildirmek teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö11: *"Yetkili kişilere durumu bildiririm."*

Ö16: *"Sorunu internet sayfasına bildirmek"*

Ö22: *"(...)internet sayfasına bildiririm ve(...)"*

Ö23: *"(...)sorunu uygulamaya bildiririm,(...)"*

Ö39: *"Sorunu internet sayfasına bildirmek"*

Ö42: *"(...)şikâyet etmek gibi şeyler."*

Ö43: *"Sorunu internet sayfasına bildiririm."*

Araştırmaya katılan 8 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorunu yetkiliye (sayfaya) bildirerek çözebileceğini ifade etmiştir.

4. Tema olan araştırma yaparım teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö26: *"Araştırma yaparak sorunu çözerim."*

Ö36: *"Araştırarak, sayfaya göre hangisi uygunsa o şekilde hareket ederim."*

Araştırmaya katılan 2 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorunu araştırma yaparak çözebileceğini ifade etmiştir.

5. Tema olan filtre ayarı değiştirme teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö16: *"(...), filtre ayarı değiştirmek."*

Araştırmaya katılan 1 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorunu filtre ayarını değiştirerek çözebileceğini ifade etmiştir.

6. Tema olan karşılamıyorum teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö17: *"Karşılaşmıyorum."*

Araştırmaya katılan 1 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorunu ile karşılaşmıyorum diye ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden çoğunluğu 2 cevabı birlikte vermiştir. Örneğin; Ö16: *"Sorunu internet sayfasına bildirmek, filtre ayarı değiştirmek."* gibi. Öğrencilerin çoğunluğu sosyal ağda sorun ile karşılaştıkları zaman bir yakınından yardım alacağını veya engelleyeceğini ifade etmektedir. 3 Öğrenci soruya cevap vermemiştir.

4.3.4. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunları Paylaşmak İstedikleri Kişiler

Araştırmaya katılan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin sosyal ağlarda karşılaştıkları sorunları çözme durumları ile ilgili görüşlerini incelemek için öğrencilere sosyal ağda yaşadığınız sorunu veya sorunları kimlerle paylaşırsınız? sorusu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 16' da ifade edilmiştir.

Tablo 16

Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunları Paylaşmak İstedikleri Kişiler

No	Tema	Frekans (*f*)
1	1.Aile	37
2	2.Arkadaş	21
3	3.Öğretmen	7
4	4.Paylaşmam	3
5	5.Aynı Sorunu Yaşayanlarla	1
TOPLAM		69

Tablo 16 'ya göre sosyal ağda yaşadığınız sorunu veya sorunları kimlerle paylaşırsınız? sorusuna yönelik öğrencilerin verdiği cevaplar: aile (37), arkadaş (21), öğretmen (7), paylaşmam (3) ve aynı sorunu yaşayanlarla (1) olarak 5 tema altında toplandığı görülmektedir. 1. Tema olan aile teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: *"Aile"*

Ö6: *"Ailemle"*

Ö11: *"(...) yine ailemle paylaşırım."*

Ö21: *"(...) ailemle paylaşırım."*

Ö26: *"(...) aile ile paylaşırım."*

Ö39: *"Ailemle paylaşırım."*

Ö44: *"Aile"*

Araştırmaya katılan 37 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorununu ailesi ile paylaşacağını ifade etmiştir.

2. Tema olan arkadaş teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö5: *"(...) arkadaş"*

Ö12: *"(...) arkadaş."*

Ö19: *"Çoğunlukla arkadaşlarımla paylaşırım."*

Ö22: *"(...) arkadaş (...)"*

Ö29: *"(...) arkadaşlarım."*

Ö37: *"(...) arkadaş, (...)"*

Ö45: *"(...) arkadaş"*

Araştırmaya katılan 21 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorununu arkadaşı ile paylaşacağını ifade etmiştir.

3. Tema olan öğretmen teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö4: *"(...) öğretmen"*

Ö14: *"(...) eğitim içinde öğretmen"*

Ö15: *"(...) öğretmenimle paylaşırım."*

Ö22: *"(...) öğretmen"*

Ö23: *"(...) öğretmen"*

Ö35: *"(...) öğretmen (...)"*

Ö37: *"(...) öğretmen."*

Araştırmaya katılan 7 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorununu öğretmeni ile paylaşacağını ifade etmiştir.

4. Tema olan paylaşmam teması hakkında bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö17: *"Kimseyle."*

Ö33: *"Paylaşmam"*

Ö40: *"Genellikle kimseyle paylaşmam (...)"*

Araştırmaya katılan 3 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorununu kimseyle paylaşmayacağını ifade etmiştir.

5. Tema olan aynı sorunu yaşayanlar teması hakkında öğrenci görüşü şu şekildedir:

Ö24: *"Benimle aynı sorunu yaşayan kişilerle paylaşırım."*

Araştırmaya katılan 1 öğrenci karşılaşacağı sosyal ağ sorununu aynı sorunu yaşayan kişiler ile paylaşacağını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden sosyal ağ sorunu ile karşılaşırsanız kimlerle paylaşırsınız sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu aile cevabını vermiştir. Bazı öğrencilerin birden fazla cevap verdiği görülmektedir. Örneğin; Ö4: *"aile, arkadaş, öğretmen"* gibi. Bu araştırma sorusuna 4 öğrenci hiç cevap vermemiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bulguların yorumlandığı bu bölümde, sonuçlar benzer araştırmalarla karşılaştırılmış ve ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

5.1.Sonuç ve Tartışmalar

5.1.1.Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Kavram Bilgilerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık hakkındaki görüşlerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin dijital okuryazarlık kavramına yönelik, dijital araçlarda okuma-yazma, dijital araçların kullanımı, dijital araçlar, araştırma-inceleme ve eğitim-öğretim ifadeleri temalarında görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilere dijital okuryazarlık denildiğine aklınıza ne geliyor sorusu yöneltildiğinde 45 öğrenciden 6 öğrencinin soruyu cevaplamadığı görülmektedir. Cevaplamayan öğrencilerin 5'inin devlet okulu, 1'inin ise özel okulda eğitim gördüğü bilinmekte olup, 4 öğrencinin kız, 2 öğrencinin de erkek öğrenci olduğu saptanmıştır. Dijital okuryazarlık kavramı denildiğinde öğrencilerin çoğunluğu kelime bilgisi ile çıkarımda bulunarak dijital araçlarda okuma ve yazma becerisi olarak, görüş belirtmektedir. Bazı öğrencilerin dijital okuryazarlık denildiğinde dijital araçlardan bilgi ve iletişim sağlandığını; dijital araçların doğru kullanımını, teknolojik ve sosyal faaliyetleri, e- güvenliği, araştırma yapmayı, sorunlara çözüm bulmayı, bilimi, eğitimi, ödev yapmayı ve internet kullanımının öğretimi şeklinde açıkladıkları tespit edilmiştir. Öztürk (2015) çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunlukla interneti ödev yapmak için ayrıca, araştırma yapmak ve sosyal medya kullanmak için tercih ettiklerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin tam bir tanımlama yapamadığını fakat dijital okuryazarlık hakkında bilgi sahibi oldukları alt problemlerde verilen cevaplardan tespit edilmiştir. Günümüzde sürekli ilerleyen teknoloji çağında her ortamda dijital araçların bulunması öğrencilerin dijital araçlarla ve internetle daha sık vakit geçirme olanağını sağlamaktadır. Teknoloji içerisinde yetişen çocukların eğitim, sağlık, günlük yaşam sürecinde 7. sınıf ortaokul öğrencilerinin de dijital okuryazarlık bilgisinin iyi durumda olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, konuya ilişkin yapılan önceki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Benzer şekilde Çelik (2021) çalışmasında ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık seviyelerinin yüksek

olduğunu ifade etmiştir. Pala ve Başıbüyük (2020) çalışmalarında ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerinin iyi bir düzeyde olduğunu ifade ederken, bu durumun nedenini günümüzde çocukların evlerinde veya okullarında internet ve diğer dijital teknolojik cihazları daha fazla kullanma imkânın bulunması, internette geçirilen sürenin fazla olması, bazı ders içeriklerinin dijital okuryazarlık becerilerini kapsaması ve geliştirmesi şekilde düzenlenmesi olarak belirtmişlerdir.

Kasriyati vd. (2024) lise öğrencileri özerine yaptıkları çalışma sonucuna göre; öğrencilerin dijital okuryazarlık algılarının 2,94 puan ile orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Ek olarak, internetin öğrenciler için özellikle bilgi arama ve okul ödevlerini yapma açısından çok önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Alakrash ve Razak (2021) yaptıkları çalışmada öğrencilerin dijital okuryazarlık yeterliliklerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Aydoğdu (2022) çalışmasında ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık seviyesi ve algılarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Kaya (2020) ortaöğretim öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerilerinin yüksek olduğunu, öğrencilerin dijital ortamlarda olması gereken becerilere sahip oldukları olarak belirmektedir. Çelik ve Kılıçoğlu (2022) çalışmalarının sonucunda araştırmaya katılan 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin gelişen teknoloji paralelinde bilgi sahibi olduğu fakat kavram olarak dijital okuryazarlık üzerinde daha fazla durulması gerektiği tespit edilmiştir.

5.1.1.1.Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Bilgisi Edinme Yolları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin dijital okuryazarlık bilgisini nasıl edinirsiniz sorusuna aile, internet, okul etkinlikleri, öğretmen, kurs, arkadaş ve kendim olarak cevap verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu dijital okuryazarlık bilgisinin ailelerden edinebileceklerini açıkça ifade ettikleri görülmektedir. Çocuğun hayata hazırlanırken en temel eğitim yerinin aile olduğu düşünüldüğünde, ailenin her konuda olduğu gibi dijital araçlar ve internet konusunda da ilk rehberin aile olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin geneli ailelerinin dijital okuryazarlık konusunda bilgi sahibi olduğunu bu nedenle ailelerinden bilgi alabileceklerini ifade ettikleri görülmektedir. Çelik (2021) çalışmasında ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin yükseldiği ifade edilmiştir. Pala ve Başıbüyük (2020) yaptıkları çalışmada anne ve babanın eğitim durumunun öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyini etkilediği belirtilmiştir. Bu durum, eğitim ve dijital hayatın giderek daha fazla iç içe

geçmesiyle açıklanabilir. Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe, dijital teknolojilerle ilgili daha fazla eğitim alma olasılıklarının arttığı düşünülmektedir. Bu nedenle, eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının dijital okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olması beklenmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, Öztürk (2020), Metin (2022) ve Aydoğdu (2022) çalışmalarında sonuçlara ulaşarak anne ve baba eğitim düzeyinin dijital okuryazarlık düzeyi üzerinde etkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.1.2. Öğrencilerin Güvenilir İnternet Kullanımı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin güvenilir internet kullanma hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla; internetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız, internette arama yaparken filtre kullanır mısınız, internette tanımadığınız insanlarla iletişim kurar mısınız soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğun bilgi sahibi olduğu ve güvenilir internet kullanımına dikkat ettiğini ifade ettiği görülmektedir. Büyük çoğunluğun yabancılarla iletişim kurmadığı, internet aramalarında filtre kullandığı ve bazı öğrencilerin resmî web sitesi kullandığı örneklendirmeleri tespit edilmiştir. Öğrencilerden 9'unun bazen dikkat ettiğini, 2 öğrencinin net olarak güvenilir internet kullanımına dikkat etmediğini ifade etmektedir. Sadece bir öğrenci güvenilir internet kullanımı hakkında görüş belirtmemiştir.

Elde edilen veriler, konuya ilişkin yapılan önceki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Öztürk (2015) çalışmasında öğrencilerin genellikle tanımadıkları kişiler ile iletişim kurmadıklarını ifade ettiğini belirtmiştir. Ayrıca çalışmasının nitel boyutunda öğrencilerin tamamının, internetten araştırma amaçlı kullandığı siteleri ödevlerinde ya da araştırmalarında kaynakçalarında gösterdiklerini ifade etmiştir. Beder (2015) araştırmasında, genel olarak öğrencilerin güvenli internet kullanımı konusundaki bilinç seviyelerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Ancak ortaokul öğrencilerinin bilinç düzeylerinin daha da yükselmesi için gerekli eğitimlerin artırılması gerektiği görüşüne yer verilmektedir.

5.1.1.3. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Aldığı Kişi veya Kurumlara Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Öğrencilere güvenli internet kullanımı hakkında nereden bilgi aldığı ile ilgili olarak; interneti güvenli bir şekilde kullanmanız konusunda hangi kişi veya kurumlardan bilgi aldınız sorusu yöneltilmiş, öğrencilerin çoğunluğu ailesinden bilgi aldığını ifade etmektedir. Bazı öğrencilerin öğretmen, internet siteleri, okul etkinlikleri, arkadaş, haberler ve ayarlar cevabı verdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 1'i interneti güvenli kullanma

konusunda ayarlar/ bilgi sekmesinden bilgi aldığını, diğer 1öğrenci ise haberlerden bilgi aldığını ifade etmektedir. Öğrencilerden bazıları birden fazla yerden bilgi aldığını ifade etmiştir. Örneğin, Ö14 kodlu öğrenci *"Aile, öğretmen ve okulda düzenlenen etkinliklerden bilgi aldım."* diyerek soruya yanıt vermiştir. 3 öğrenci soruya cevap vermemiştir. Ogur(2016) çalışmasında, öğrencilerin interneti güvenli kullanma konusunda en fazla bilgi kaynağının aile üyeleri olduğu tespit edilmiştir. Karakuş, vd. (2023) çocukların internette üzücü bir durumla karşılaştıklarında büyük oranda anneden veya bir arkadaşından yardım aldığını ifade etmişlerdir. Çalışmalar bu yönleriyle benzerlik göstermektedir.

5.1.1.4. Öğrencilerin Güvenli İnternet Kullanımı Konusunda Bilgi Almak İstediği Kişi veya Kurumlara Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Öğrencilere güvenli internet kullanımı hakkında nereden bilgi almak istediği ile ilgili olarak görüşlerini incelemek üzere, interneti güvenli bir şekilde kullanmanız konusunda hangi kişi veya kurumlardan bilgi almak istersiniz sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun ailelerinden bilgi almak istedikleri cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin öğretmen, okul etkinlikleri, internet siteleri, arkadaş ve gerek yok cevabını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerden bazıları birden fazla yerden bilgi almak istediğini ifade etmiştir. Örneğin, Ö30 kodlu öğrenci *"Aile, öğretmen, okulda düzenlenen etkinlikler"* diyerek soruya yanıt vermiştir. Sadece 3 öğrenci soruya cevap vermemiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden 2 öğrenci gerek yok diyerek güvenli internet kullanma konusunda bilgi almak istemediğini açıklamıştır. Öğrenciler interneti güvenli kullanma konusunda okulda ve öğretmenlerinden aldıkları bilginin yeterli olmadığını ifade etmektedir. Kasriyati, vd. (2024) dijital teknolojilerin etik ve güvenli kullanımı alanlarında öğrencilerin dijital okuryazarlığını artırmak için kapsamlı müdahalelere ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Kasriyati, vd.'nin (2024) bu çalışması, benzerlik göstermektedir.

5.1.2. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanım Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyal ağ kullanım durumları analiz edildiğinde, 4 öğrencinin soruya cevap vermediği, 8 öğrencinin üye olmadığını belirttiği görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu sosyal ağ platformlarına üye olduğunu, birden çok sosyal ağ sitesine üyelik hesaplarının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kullandıkları sosyal ağların Instagram, Youtube, Tiktok, Facebook, Whatsapp, Snapchat, Twitter(X) ve Messenger olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu Instagram ve Youtube kullanıcısı olduklarını ifade etmektedir. Özcan (2025) yaptığı çalışmada katılımcılar arasında en fazla Instagram ve

Youtube platformlarının tercih edildiği sonucuna ulaşmıştır. Karademir (2017) çalışmaya katılanların yaklaşık üçte ikisinin sosyal ağ platformlarında hesabının olduğunu ifade etmiştir. Yiğit ve Yıldız (2023) yaptıkları çalışmada en çok kullanılan sosyal ağın Instagram olduğu, 2. sırada ise Youtube platformunun kullanıldığı verilerine ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Börekçi vd. (2018), 2018-2019 Eğitim- öğretim yılı içerisinde Antalya ili Konyaaltı ilçesinde belirlenen sekiz ortaokulda öğrenim gören 609 öğrenci ile yaptığı çalışmanın verilere göre, en çok tercih edilen sosyal medya platformlarının Youtube ve Instagram olduğu ifade edilmiştir. Ogur (2016) öğrencilerin çoğunluğunun sosyal paylaşım sitelerinde üyeliğinin bulunduğunu ifade etmiştir. Ogur' un araştırması bu konuda benzerlik göstermektedir.

Öztürk (2015) araştırmaya dahil edilen öğrencilerin çoğunluğunun (%85) sosyal medya kullanıcıları olduğunu belirtmektedir. Çalışma bu yönüyle benzerlik göstermektedir ancak öğrencilerin en fazla (%75) Facebook üyeliği olduğunu ifade eden Öztürk'ün çalışmasının 2014-2015 eğitim öğretim yılına ait olması nedeniyle farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Üçüncü (2019) öğrenciler arasında en çok tercih edilen sosyal medya sitesinin Facebook olduğu ve bu oranının %98,8 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin Twitter (X)%89,9 ve Youtube %60,3 oranında tercih edildiğini belirtmektedir. Çalışmanın Amasya ilindeki lise öğrencileri üzerinde yürütüldüğü göz önüne alınarak, kullanıcıların çoğunluğunun sosyal ağlardan Facebook'u tercih etmesinin aile ve çevre faktörlerinin etkisiyle olabileceği düşünülmektedir. Çalışma bu yönüyle farklılık göstermektedir.

5.1.2.1. Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerindeki Arkadaş (Takipçi) Durumları

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyal ağ kullanım durumları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, sosyal paylaşım sitelerindeki arkadaş (takipçi) durumları da araştırılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu, sosyal ağlardaki takipçi sayılarının 50'den az olduğunu ifade etmektedir. 500'den fazla takipçi sayısı olan 3 öğrenci olduğu, bu öğrencilerin 2'sinin Konyaaltı ilçesindeki bir devlet okulunda okuyan kız öğrenciler diğer öğrencinin ise, Kepez ilçesindeki bir özel okulda eğitim gören erkek öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Ogur (2016) araştırma sonucunda sosyal paylaşım sitelerinde öğrencilerin %29,3'ünün 50'den az arkadaşı olduğunu, %9,8'i sosyal paylaşım sitelerinde 150 ile 250 arasında arkadaşa sahip olduğunu ifade etmiştir.

5.1.3. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Sonuç ve Tartışma

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerin sosyal ağ kullanırken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri incelendiğinde, çoğunluğun sorun yaşadığı 16 öğrencinin şimdiye kadar sorun

yaşamadığı, 3 öğrencinin ise soruya cevap vermediği tespit edilmiştir. Sorun yaşayan öğrencilerin çoğunluğu yabancılardan mesaj aldığını ifade etmektedir. Bazı öğrencilerin ise sosyal ağ hesaplarının çalınması, yabancılardan arama ve arkadaşlık isteğinin gelmesi, fotoğraflarının izinsizce paylaşılması, güvenlik sorunları ve dolandırıcılık sorunlarını yaşadıkları ifade edilmiştir. Ogur (2016) çalışmasında, öğrencilerin internette en sık karşılaştıkları sorunlar arasında; rahatsız edici video veya görsellerle karşılaşılması, bilgisayar virüsü bulaşması, e-posta ve sosyal ağ şifrelerinin ele geçirilmesi ve yabancı kişiler tarafından gönderilen olumsuz içerikli mesajlar yer aldığını belirtmektedir. Elde edilen bu sonuç konuyla ilgili yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

5.1.3.1. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaştıkları Sorunları Çözme Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Öğrencilerin sosyal ağ kullanırken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri incelenirken, öğrencilere sosyal ağlarda karşılaştığınız sorunları nasıl çözdünüz sorusu yöneltilmiş çoğunluğun engelledim cevabını verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğrencilerin ise, yakınımdan yardım aldığını, filtre ayarlarını değiştirdiğini, yetkiliye bildirdiğini ve çözmeye çalışmadığını ifade ettiği görülmektedir. Bir öğrencinin birden fazla çözüm yöntemi kullandığı verilen cevaplarda tespit edilmiştir. Örneğin, Ö45 kodlu öğrenci "engellemek ve sorunu internet sayfasına bildirerek" diyerek soruya yanıt vermiştir. Çözmeye çalışmadım cevabını veren 2 öğrenci olduğunu bu öğrencilerin farklı ilçelerde ve okullarda eğitim gören bir kız bir erkek öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Ogur (2016) araştırmada ortaya çıkan veriler doğrultusunda, internet üzerinde karşılaşılan sorunlara karşı alınan en yaygın önlemler arasında; iletişimi engelleme, sorun yaşanan kişiden gelen mesajları silme, tanımadıkları kişilerden gelen arkadaşlık isteklerini reddetme, gizlilik ayarlarını ve kişisel ayarları değiştirme ile bir süre internet kullanımını sınırlama yer almaktadır.

5.1.3.2. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaştıkları Sorunu Paylaştıkları Kişilere Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Öğrencilerin sosyal ağ kullanırken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri incelenirken, öğrencilere, yaşadığınız sorunu kiminle veya kimlerle paylaştınız sorusu yöneltilmiş, çoğunluğun aile cevabını verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca cevaplar arasında arkadaş, öğretmen, kuzen ve paylaşmadım ifadeleri de yer almaktadır. Bir öğrencinin birden fazla cevap verdiği tespit edilmiştir. Örneğin, Ö22 kodlu öğrenci *"Aile, arkadaş, öğretmen"* diyerek soruya yanıt vermiştir. Sorunu kimseyle paylaşmadım cevabını veren 2 öğrenci bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnsan olarak ilk rol modelimiz anne ve babalarımızdır. Anne-

babaların deneyimi ve bilgi birikimi çocuğun güven duygusunu arttırır. Buna paralel olarak anne-babanın eğitim düzeyi arttıkça, bilgi birikimi ve deneyimi de artacaktır. Eğitim düzeyi artan bireyin yaptığı işlerde uzman konuma gelmesi ve üst görevlerde bulunmasını sağlamaktadır. Bu durum günümüzde gelişen teknoloji çağında dijital araçlara daha hâkim olmayı sağlamaktadır. Öğrencilerin sorun yaşadıklarında ilk paylaştıkları kişilerin aile olması beklenen bir durumdur.

Öztürk (2020), lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada, 15 ve 16 yaş grubundaki öğrencilerin anne-babalarının dijital okuryazarlık değerlendirme puanlarının, 17 yaş grubundakilere kıyasla daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu durumu, öğrencilerin yaş ilerledikçe bilgi birikimleri ve deneyimlerinin artmasıyla birlikte, ailelerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin algılarının da değişmesine bağlamaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Ogur (2016), Pala ve Başıbüyük (2020) ve Aydoğdu (2022) yaptıkları çalışmalarda anne- baba eğitim düzeyinin dijital okuryazarlık düzeyi üzerinde etkisi olduğunu ifade etmektedir.

5.1.3.3. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanırken Karşılaşacakları Sorunları Çözme Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Öğrencilerin sosyal ağ kullanırken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri incelenirken, öğrencilere sosyal ağlarla karşılaştığınız zaman sorunları nasıl çözersiniz sorusu yöneltilmiş, çoğunluğun engelleyerek ve yakınımdan yardım alarak cevabını verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğrencilerin, yetkiliye bildirmek, filtre ayarlarını değiştirmek, araştırma yapmak, karşılaşmıyorum cevaplarını verdiği görülmektedir. Ö26 ve Ö36 kodlu 2 öğrencinin sorun yaşadıklarında nasıl çözdükleri sorusunda verilen cevaplara ek olarak sorun yaşayacaklarında araştırma yaparak diyerek yeni bir cevap ekledikleri tespit edilmiştir. Bir öğrencinin birden fazla çözüm yöntemi kullandığı verilen cevaplarda tespit edilmiştir. Örneğin, Ö23 kodlu öğrenci *"(...) sorunu uygulamaya bildiririm, (...) engellerim ve bir yakınıma haber veririm."* diyerek soruya yanıt vermiştir. Ogur (2016) çalışmasında, internette karşılaşılan sorunlara yönelik olarak en sık uygulanan önlemler arasında; tanımadıkları kişilerden gelen arkadaşlık isteklerini reddetme, sorun yaşanan kişiden gelen mesajları silme, iletişimi engelleme, gizlilik ve kişisel ayarları değiştirme ile bir süre internet kullanımını sınırlama yer aldığı belirtilmiştir.

5.1.3.4. Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Karşılaşacakları Sorunları Paylaşmak İstedikleri Kişilere Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Öğrencilerin sosyal ağ kullanırken karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri incelenirken, öğrencilere, yaşadığınız sorunu kiminle veya kimlerle paylaşırsınız sorusu yöneltildiğinde büyük çoğunluk ailesi ile paylaşacağını ifade etmektedir. Ayrıca, arkadaş, öğretmen, aynı sorunu yaşayanlarla ve paylaşmam şeklinde cevap verdikleri de görülmektedir. Bir öğrencinin birden fazla cevap verdiği tespit edilmiştir. Örneğin, Ö4 kodlu öğrenci *"Aile, arkadaş, öğretmen"* diyerek soruya yanıt vermiştir. Aydoğdu (2022) araştırma verilerini analiz ettiğinde, annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin, annesi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu belirtmiştir. Ayrıca, babası yüksekokul ve lise mezunu olan öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin, babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere kıyasla daha iyi durumda olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Karaboğa (2019), Pala ve Başıbüyük (2020)'de araştırmalarında elde ettikleri verilerin paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Metin (2022) çalışmasında üniversite eğitim düzeyine sahip anne-babaların çocuklarının dijital okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan araştırma genel olarak değerlendirildiğinde, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık kavramına yönelik, dijital araçlarda okuma-yazma, dijital araçların kullanımı, dijital araçlar, araştırma-inceleme ve eğitim-öğretim ifadeleri temalarında görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin dijital okuryazarlık kavramı hakkında birçok görüş bildirdikleri ancak tam bir tanımlama yapamadıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin güvenli internet kullanımı ve sosyal medyada karşılaştıkları sorunları çözme yöntemleri değerlendirildiğinde dijital okuryazarlık bilgilerinin iyi olduğu gözlenmiştir.

5.2. Öneriler

1. Öğrencilerin dijital okuryazarlık ile ilgili okul etkinliklerinin düzenlenmesine olan talepleri göz önüne alınarak, okullarda her yıl dijital okuryazarlık bilgisi hakkında 1 ders saatinde eğitim seminerleri düzenlenebilir.

2. Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin çoğunluğunun sosyal ağ üyesi olduğu ve yarım saatin üzerinde sosyal medyada vakit geçirdikleri tespit edildiğinden, ebeveynlerin filtre programı kullanımı konusunda desteklenmesi önerilmektedir.

3. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık bilgisini ailelerinden aldıkları ve almak istedikleri görülmektedir. Bu sebeple ihtiyacı olan aileler dijital okur yazarlık konusunda rehberlik servisi tarafından desteklenebilir.

4. Öğrencilerin sosyal medyada karşılaştıkları sorunlardan kişisel bilgilerin çalınması, siber taciz veya herhangi bir bilişim suçu nedeniyle ebeveynler ve öğretmenler tarafından Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüklerine suç duyurusunda bulunulabilecekleri bilgisinin verilmesi önerilmektedir.

5. 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumları nitel yöntemle belirlenmeye çalışılmıştır. Konu ile ilgili yapılan çalışmaların nicel ve karma yöntemlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumları nitel çalışmalarla daha fazla desteklenerek farklı boyutlarda ve derinlemesine incelenebilir.

6. Yapılan araştırmada öğrencilerin dijital okuryazarlık kavramına yönelik cevaplarının kısa olması nedeniyle, algılarını ortaya çıkarabilmek adına metafor ve çizim yöntemleri kullanılarak yeni araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acar, Ç. (2015). *Anne ve babaların ilkokul, ortaokul ve lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri* [Yayınlanmamış yüksel lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Acar, N. (2024). Bir kavram analizi: Sosyal medya mı, sosyal ağ mı? *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 241-262.

Aday, H., ve Meydan, A. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihi çevre farkındalıklarının incelenmesi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 85-107.

Alakrash, H. M. ve Razak, N. A. (2021). Technology-based language learning: Investigation of digital technology and digital Literacy. *Sustainability*. 13, 12304.

Altun, A. (2005). *Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar*. Anı Yayınları.

Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi, 7*(17), 9-26.

Aydoğdu, Ö.U. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi.* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Aytaş, G. ve Kaplan, K. (2017). Medya okuryazarlığı bağlamında yeni okuryazarlıklar, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 18(2), 291-310.

Azrak, Y. (2022). Sosyal bilgiler dersinde sürdürülebilir kalkınma: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *E-Kafkas Journal of Educational Research, 9*(3), 792-835.

Banaz, E. (2024). 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın dijital okuryazarlık açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(1), 279–290

Belshaw, D. (2012). *What is 'digital literacy'? A pragmatic investigation* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Durham University.

Bitir, T. ve Duran, E. (2024). Examining the digital literacy levels and writing skills of fourth grade primary school students. *Research in Reading & Writing Instruction*, 12(2), 115-134

Boyd, D. ve Ellison, N. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication,* 13(1), 210-230.

Börekçi, G., ve diğerleri. (2018). *Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçları incelenmesi*. Konyaaltı Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Bölümü.

Brown, R. (2009). *Public relations and the social web: How to use social media and web 2.0 in communications*. Kogan Page Publishers.

Bozkurt, F., & Çoşkun, D. (2018). 21. yy okuryazarlığı: Öğretmen adaylarının medya algılarına genel bir bakış. *Erciyes İletişim Dergisi, 5*(4), 493–511.

Buckingham, D. (2010). Defining digital literacy. In B. Bachmair (Ed.), *Media literacy in the digital age* (pp. 59–71). VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (31. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.

Colwell, J., Vd. (2013). Obstacles to developing digital literacy on the internet in middle school science instruction. *Journal of Literacy Research* 45(3) 295–324

Corbel, C. ve Gruba, P. (2004). *Teaching computer literacy.* National Centre for English Language Teaching and Research.

Çakmak, E. (2013). Geleneksel okuryazarlık ve yeni okuryazarlıklar . E. Gençtürk ve K. Karatekin (Ed.), *Sosyal bilgiler için çoklu okuryazarlıklar*. (s. 11-18). Pegem Akademi Yayıncılık.

Çelik, H. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi.* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çelik, H. ve Kılıçoğlu, G. (2022). Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*. 6(1), 115-134.

Çelikkaya, T., Öztürk Demirbaş, Ç., Yıldırım, T. ve Yakar, H. (2018). *Yeni Program ve Ders İçeriklerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretimi 1*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Çubukçu, A. ve Bayzan, Ş. (2013). Türkiye'de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 148-173.

Demirkaya, H. ve Sarılarhamamı, H., (2021). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sosyal bilgiler dersinin yeri ve önemi. *International Journal of Field Education, 7*(1), 131-143.

Doğanay, A. (2002). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s. 15–46). Pegem Akademi Yayıncılık.

Dündar, Ş. (2018). Sosyal bilgiler öğretimi içinde. H. Çalışkan ve B. Kılcan (Ed.), *Sosyal bilgilerde içerik ve temel kavramlar.* (s. 14-52). Lisans Yayıncılık.

Erdoğan, E. (2021). Dijital okuryazarlık ve siber zorbalık: Ortaokul öğrencilerine yönelik bir ilişkisel tarama araştırması. *Internatıonal Journal Of Fıeld Educatıon,* 7 (2), 61-76.

Erdoğan, G., Bahtiyar, Ş. (2014). *Sosyal ağlarda güvenlik.* XVI. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri. Mersin Üniversitesi.

Faiz, M. (2016). *Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık durumları* [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Gençer, S. L. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Gillen, J. ve Kucirkova, N. (2017). *Literacy learning in a digital world.* European Early Childhood Research Association.

Gilster, P. (1997). *Digital literacy*. John Wiley & Sons.

Glowniak, J. V., (1995). Medical resources on the internet. *Annals of Internal Medicine,* 123(2), 123-131.

Görmez, E. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri* [Yayınlanmış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi.

Görmez, E. ve Şen, A. (2021, Aralık). Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerisi hakkındaki görüşleri. *International Journal of Language Academy*, 9(4), 90-101.

Gürkan, B. (2009). *Sosyal Bilgiler eğitiminde güncel olaylar: ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Güven, İ. (2015). *Türk eğitim tarihi.* Pegem Akademi Yayıncılık.

Güzel, M.(2006). Küreselleşme, internet ve gençlik kültürü., *Küresel İletişim Dergisi*, 1(1), 1-16.

Harmon, D. A. ve Jones, T. S. (2005). *Elementary education: A reference handbook.* ABC-CLIO.

Kahn, R. E., (1999). Evolution of the Internet. World Communication and Information Report 1999-2000, UNESCO.

Kara, T. (2016,). Gençler neden snapchat kullanıyor kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı üzerinden bir araştırma. *Intermedia International E-Journal*, 3(5), 262-277.

Karabacak, Z. İ. ve Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 91(488), 319-343.

Karaboğa, M. T. (2019). Dijital medya okuryazarlığında anne ve baba eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, *14*(20), 2040-2073.

Karademir, M. (2017). *Sosyal ağların kullanımının ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeylerine etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.

Karaduman, M. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya*. IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Karakuş, Y., vd. (2023). *Türkiye'deki çocukların ve ebeveynlerin bilinçli ve güvenli internet kullanım deneyim ve alışkanlıkları.* Atatürk Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. https://avesis.atauni.edu.tr/yayin/43e13037-6527-4b26-ab37-db270c51d0c6/turkiyedeki-cocuklarin-ve-ebeveynlerin-bilincli-ve-guvenli-internet-kullanim-deneyim-ve-aliskanliklari#

Kasriyati, D., vd. (2024) Students' perception: Students' digital literacy skill in senior high school. *J-SHMIC: Journal of English for Academic* , (11)2, 157-167.

Kellner, D. (2001), New technologies, new literacies: Reconstructing education fort he nwe millenium. *International Journal of Technology and Design Education*, 11, 67-81.

Kızılkaya, Z.Z. (2022). Gençlerin Tiktok kullanım ve doyumu üzerine nitel bir araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 231-247

Koçer, Y. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerine göre yeterliliklerinin belirlenmesi- Tokat ili örneği* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, M. S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi, *Türklük Bilimi Araştırmaları,* 28, 283-298.

Lankshear, C. ve Knobel, B. (2006). Digital literacy and digital literacies: Policy, pedagogy and research considerations for education. *Digital Kompetanse, 1*(1),12-24.

Littlejohn, A., Beetham, H., ve McGill, L. (2012). Learning at the digital frontier: a review of digital literacies in theory and practice. *Journal of Computer Assisted Learning*, 28(6), 547-556

Maden, S., Maden, A. ve Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 685-695.

Martin, A. (2005). Digeulit – a european framework for digital literacy: a progress report. *Journal of e Literacy (Work in Progress), 2*(1), 130-136.

Martin, A. ve Grudziecki, J. (2006). DigEuLit: Concepts and tools for digital literacy development. *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences, 5*(4), 249-267.

Masyhura, N. Ve Ramadan, Z.H. (2021). Implementation of digital literacy in elementary schools, *International Journal of Elementary Education, 5(4)*, 639-647.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2005). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4,5,6 ve 7. sınıflar).* MEB Devlet Kitapları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4,5,6 ve 7. sınıflar).* MEB Devlet Kitapları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Ortaokul ve imam hatip okulları sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı*. Yıldırım Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Dijital okuryazarlık öğretmen kılavuzu*. Eğitim Bilişim Ağı (EBA).

Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan, Çev.). Seçkin Yayıncılık.

Mete, G. (2020). Okuryazarlık türleri ve 2023 eğitim vizyonu belgesi. *Kesit Akademi Dergisi*, (22), 109–120.

Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı [Özel sayı]. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (2) ,273-294.

Metin, T. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.

Mhalla, M., vd. (2020). Video-sharing apps business models: Tiktok case study, *International Journal of Innovation and Technology Management, 17 (7), 1-25*

Mihvanlı Akdoğan, E. ve Öner, Ü. (2023). Opinions of social Studies teachers and 7th-grade students regarding digital literacy skills [Özel sayı]. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, (7),75-106

Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education, 59*(1), 1065–1078.

Ogur, B. (2016).*Ortaokul öğrencilerinin internet kullanım alışkanlıklarının araştırılması* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Özcan, H. Z. (2025). Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya kullanımı bağlamında sözcük eğilimlerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(45), 195-213.

Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan ilkokul-ortaokul öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 16-25.

Öztürk, C. (2012). *Sosyal bilgiler öğretimi,* Pegem Akademi Yayıncılık.

Öztürk, Y. (2020). *dijital okuryazarlık hakkında lise öğrencilerinin kendilerine ve anne-babalarına yönelik görüşleri* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Park, H., vd. (2021) A scientometric study of digital literacy, ICT literacy, information literacy, and media literacy. *Journal of Data and Information Science,* 6(2), 116–138.

Rambousek, V., vd. (2016), Contents of digital literacy from the perspective of teachers and pupils. *Procedia - Social and Behavioral Sciences,* (217),354 – 362

Ribble, M. (2011). *Digital citizenship in schools.* DC: International Society for Technology in Education (ISTE).

Saçar, E. E. (2010). *Social network sites, user rights and Internet governmentality* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kadir Has Üniversitesi.

Sağıroğlu, Ş., vd. (2020). *Dijital okuryazarlık: araçlar, metodolojiler, uygulamalar ve öneriler.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Stripling, B. (2010). Teaching students to think in the digital environment: digital literacy and digital inquiry. *School Library Monthly*, 26(8), 16-19.

Temizel, İ. (2023). *İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin sosyal medya kullanma alışkanlıklarının incelenmesi* [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.

Toplu, M. (2009). Belge Sağlama Hizmetlerinin Gelişimi ve Türkiye Perspektifi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23(1), 83-118.

TÜİK. (2024). *Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*, (Sayı, 53638).

Yavanoğlu, U., vd. (2012*).* Sosyal ağlarda bilgi güvenliği tehditleri ve alınması gereken önlemler. *Politeknik Dergisi,* 15(1), 15-27.

Yiğit, D. U. ve Yıldız, E. P. (2023). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Analizi: Kars İli Örneği. *Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi / Institute of Natural and Applied Science Journal,* 16(1), 40-45,

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yildirim, T. ve Öztürk, D. (2023). A mixed-method research on digital literacy of middle school students. *International Journal of Education & Literacy Studies,* 11(2), 70-85.

Williams, K.,Boyd, vd. (2009*). Social networking privacy behaviors and risks*. Seidenberg School of CSIS, Pace University.

http://tdk.gov.tr adresinden 21.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://literacy.ala.org/dijital-literacy/ adresinden 21.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip51-global-framework-reference -digital-literacy-skills-2018-en.pdf adresinden 28.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.381046 adresinden 28.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.17719/jisr.20185537239 adresinden 30.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.1007/978-3-531-92133-4_4 adresinden 30.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.2478/jdis-2021-0001 adresinden 30.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

http://cdn.eba.gov.tr/kitap/digital/#p=1 adresinden 18.06.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://core.ac.uk/reader/158169730 adresinden 18.06.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.32570/ijofe.946326 adresinden 20.07.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.11120/-ital.2006.05040249 adresinden 20.07.2024 tarihinde erişilmiştir.

http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.469.1923&rep=rep1&type=pdf adresinden 20.07.2024 tarihinde erişilmiştir.

https://literacy.ala.org/dijital-literacy/ adresinden 05.11.2024 tarihinde erişilmiştir.

http://cdn.eba.gov.tr/kitap/digital/#p=1 adresinden 20.01.2025 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.38122/ased.1202981 adresinden 20.01.2025 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.30900/kafkasegt.1108869 adresinden 20.01.2025 tarihinde erişilmiştir.

https://www.snapchat.com/terms adresinden 03.06.2025 tarihinde erişilmiştir.

https://doi.org/10.3390/su132112304 adresinden 18.06.2025 tarihinde erişilmiştir.

EKLER

EK-1 Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.11.2023-779334

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 13.11.2023
TOPLANTI SAYISI : 20
KARAR SAYISI : 490

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN**'ın danışmanlığını, **Damla İŞLER**'in araştırmacılığını üstlendiği, *"Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerin Dijital Okuryazar Durumlarının Belirlenmesi"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan **Prof. Dr.** **Hilmi DEMİRKAYA**	**Başkan Yrd.** **Prof. Dr.** **Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM**	**Üye** **Prof. Dr.** **Ebru İÇİGEN**
Üye **Prof. Dr.** **Nurşen ADAK**	**Üye** **Prof. Dr.** **Taner KORKUT**	**Üye** **Prof. Dr.** **Gökhan AKYÜZ**
Üye **Prof.** **Ceren HEPYÜCEL**		

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK-2 Araştırma Uygulama İzni

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-20-93073501
Konu : Araştırma Uygulama İzni
Damla İŞLER

27.12.2023

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi.

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Damla İŞLER'in "Ortaokul 7.Sınıf Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Durumunun Belirlenmesi" isimli araştırmasını İlimiz Konyaaltı, Kepez ve Muratpaşa İlçelerinde bulunan resmi-özel ortaokul 7.sınıf öğrencilerine yönelik uygulama isteği ile ilgili Akdeniz Üniversitesinin 20/12/2023 tarih ve 804531 sayılı yazısı Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş olup;

Adı geçenin ilgi Genelge kapsamında 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde olmak üzere, İlimiz Konyaaltı, Kepez ve Muratpaşa İlçelerinde bulunan resmi-özel ortaokul 7.sınıf öğrencilerine yönelik araştırmasını, Okul Müdürlüğünün sorumluluğunda Eğitim Öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 25/08/2020 tarih ve 24911 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mukaddes BİRŞEN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
Salih KAYGUSUZ
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Adres : Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. No:59
Muratpaşa / Antalya
Telefon No : 0 (242) 238 60 00
E-Posta: basarizleme07@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Mustafa KÜÇÜKKARA Dahili (132)
Unvan : Teknisyen
İnternet Adresi: ilbap07.meb.gov.tr Faks:2422386001

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 7da6-ddb6-3e46-b706-4153 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3 Bildirim Sayfası

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- □ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- □ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin/Raporumun …… yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Haziran 2025

Damla İŞLER

EK-4 Veri Toplama Formu

Dijital Okuryazarlık Düzeyi Görüşme Formu

Tarih: **Saat:**

Yer:

Giriş

Sevgili Öğrencilerimiz, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilgiler anabilim dalında Lisansüstü eğitimimi sürdürmekteyim. Bu görüşme formu, Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumlarını belirlemek için görüşlerinizi almak üzere hazırlanmıştır. Bu çalışmada ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Görüşmede kimlik bilgileriniz gizli tutulacak ve açıklamalarınız sadece bu araştırma kapsamında bilimsel amaçlı çalışmamda kullanılacaktır.

Görüşme esnasında önemli gördüğüm hususlarla ilgili not almak istiyorum ayrıca vereceğiniz cevapları daha ayrıntılı tutmak için ses kayıt cihazı kullanılacaktır.

Görüşmeye başlamadan önce, konuyla ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Bu görüşmenin yaklaşık 5 ile 15dk. arasında süreceğini tahmin ediyorum ve izin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Damla İŞLER

Görüşme Soruları

1-İnternette arama yaparken filtre kullanır mısınız? (Örneğin sadece görseller, videolar, haritalar…)

-İnternetteki bilgilerin güvenilirliğini araştırır mısınız? (Araştırdığınız bilgileri resmî web sitesi olmasına dikkat eder misiniz?)

-İnternette tanımadığınız insanlarla iletişim kurar mısınız? (Facebook, Twitter…gibi)

-Dijital araçları kullanırken hangi kurallara daha çok dikkat edersiniz? (Yorum yaparken, kişisel bilgileri paylaşırken… gibi)

2-Herhangi bir sosyal paylaşım sitesine üye misiniz? (Facebook, Twitter, Myspace, YouTube gibi başkaları ile bilgiler paylaştığın ortamları kastediyoruz)

-Sosyal paylaşım sitelerinde kaç arkadaşın var? (50' den az, 100-150, 151-200,201-250 arasında veya 500'den fazla… gibi)

-Günde ortalama ne kadar süre sosyal paylaşım sitesi kullanırsınız?(10-20 dk,20-30 dk, 1 saatten fazla… gibi)

3-Sosyal ağları kullanırken hangi sorunla veya sorunlarla karşılaştınız? (Hesabının çalınması, istemediğin bir fotoğrafının paylaşılması, tanımadığın kişilerden mesaj almak… gibi)

-Sosyal ağlarda karşılaştığınız sorunları nasıl çözdünüz? (Web sayfaları için filtre ayarlarını değiştirmek, sorunu internet sayfasına bildirmek, sorun yaşadığın kişiyi engellemek, bir yakınından yardım almak…gibi)

--Sosyal ağlarda karşılaştığınız zaman sorunları nasıl çözersiniz? (Web sayfaları için filtre ayarlarını değiştirmek, sorunu internet sayfasına bildirmek, sorun yaşadığın kişiyi engellemek, bir yakınından yardım almak…gibi)

-Yaşadığınız sorunu kiminle veya kimlerle paylaştınız? (Aile, arkadaş, öğretmen… gibi)

-Yaşadığınız sorunu kiminle veya kimlerle paylaşırsınız? (Aile, arkadaş, öğretmen… gibi)

4-İnterneti güvenli bir şekilde kullanman konusunda, hangi kişi ya da kurumlardan öğüt/bilgi aldın? (Aile, Öğretmen, okulda düzenlenen etkinliklerden, internet sitelerinden… gibi)

- İnterneti güvenli bir şekilde kullanman konusunda, hangi kişi ya da kurumlardan öğüt/bilgi almak istersin? (Aile, Öğretmen, okulda düzenlenen etkinliklerden, internet sitelerinden… gibi)

5- "Dijital okuryazarlık" denildiğinde aklınıza ne geliyor? Kısaca açıklar mısınız?

-Medya okuryazarlığı denildiğinde aklınıza ne geliyor? Kısaca açıklar mısınız?

-Dijital okuryazarlık bilgisini nasıl edinirsiniz? (Aile, öğretmen, okulda düzenlenen etkinliklerden, internet sitelerinden… gibi)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaşınız: **Sınıfınız:**

Okulunuz:

1.Cinsiyetiniz: Erkek( ) Kız( )

2.Anne Eğitim Düzeyi:

( )İlkokul

( )Ortaokul

( )Lise

( )Lisans

( )Yüksek Lisans

( )Diğer(Lütfen belirtiniz)

3.Baba Eğitim Düzeyi:

( )İlkokul

( )Ortaokul

( )Lise

( )Lisans

( )Yüksek Lisans

( )Diğer(Lütfen belirtiniz)

4. Annenizin mesleği:

( )Ev Hanımı

( )Memur

( )İşçi

( )Emekli

( )Diğer(Lütfen belirtiniz)

5.Babanızın mesleği:

( )Çalışmıyor

( )Memur

( )İşçi

( )Emekli

( )Diğer(Lütfen belirtiniz)

6.Kendinize ait odanız var mı? ( ) Evet ( )Hayır

7.Kendinize ait akıllı telefon, bilgisayar veya tabletiniz var mı?(Bir den fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

( )Akıllı telefon ( )Bilgisayar ( )Tablet

8. Evinizde internet bağlantınız var mı? ( )Evet ( )Hayır

9. Gün içinde interneti en çok hangi amaç için kullanırsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz?)

( ) Ödev(ders çalışma)

( )Bilgi edinme

( )İletişim kurma

( ) Oyun

( )Diğer (Lütfen belirtiniz)

10. Gün içinde internete ne sıklıkla bağlanırsınız?

( ) Hiç

( ) 1 saatten az

( )1-3 saat

( )3-5 saat

( )5 saatten fazla

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Damla İŞLER

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Marmara Üniversitesi, Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Rusça A2

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar : Kazım İşmen Anadolu Lisesi

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :Özel Mürekkep Okulları (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)
Yurtpınar Yenimahalle İ.Ö.O (Sınıf Öğretmeni-Ücretli.)

İletişim

E-Posta Adresi :

İNTİHAL RAPORU

ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK DURUMLARININ BELİRLENMESİ(1)

ORİJİNALLİK RAPORU

%13	%12	%6	%3
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	earsiv.kastamonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%3
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
4	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
5	adudspace.adu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
6	Submitted to (school name not available) Öğrenci Ödevi	<%1
7	ankad.org İnternet Kaynağı	<%1
8	meslek.eba.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	medyaokuryazari1.blogspot.com İnternet Kaynağı	<%1
10	acikerisim.bartin.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
11	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	<%1
12	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1

13	Yıldırım, Sevgi. "Ortaokul öğrencilerinin dijital hak ve sorumluluklarına yönelik farkındalık durumlarının değerlendirilmesi", Ankara Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1
14	acikerisim.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
15	Güner, Eda. "Müzik Ögretmenlerinin Web 2.0 Araçlari Kullanimi Yetkinliginin Incelenmesi (Istanbul Ili).", Marmara Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1
16	Submitted to Canakkale Onsekiz Mart University Öğrenci Ödevi	<%1
17	Sari, Ismail. "Sosyal Bilgiler Egitiminde ogretmenlere Uygulanan Seminer ve ogrencilere Yapilan Etkinliklerin Katkilari Bakimindan Dijital Vatandaslik Olgusu", Necmettin Erbakan University (Turkey), 2021 Yayın	<%1
18	usbes2018.ahievran.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
19	www.duvaryayinlari.com İnternet Kaynağı	<%1
20	acikerisim.aku.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
21	slideplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<%1
22	acikerisim.akdeniz.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
23	ŞEYİHOĞLU, Ayşegül and KARTAL, Ayça. "Views of the students on mind mapping	<%1

	technique in social studies course", Ankara Üniversitesi, 2013. Yayın	
24	www.orav.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
25	Akkuş, Ramazan. "8.Sınıf Öğrencilerinin Facebook Tutumu ile Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki Ilişkinin Incelenmesi (Balıkesir ili Merkez Ilçeler Örneği)", Balikesir University (Turkey), 2024 Yayın	<%1
26	Submitted to Universiteit Utrecht Öğrenci Ödevi	<%1
27	egitimbilimleri.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
28	Sağ, Mert. "Öğretmenlerin dijital okuryazarlığı ve engellerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi", Bartin University (Turkey), 2024 Yayın	<%1
29	openaccess.ogu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
30	www.gecekitapligi.com İnternet Kaynağı	<%1
31	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	<%1
32	Bildik, Elif. "Dini Bilgi Edinme surecinde Sosyal Medya.", Marmara Universitesi (Turkey), 2020 Yayın	<%1
33	Kök, Filiz. "Harezmi Eğitim Modeli'nin Hayat Boyu Öğrenme Anahtar Yetkinliklerinden ; Matematik, Fen ve Dijital Okuryazarlık Yetkinliklerine Etkisi : Karma bir Çalışma", Marmara Universitesi (Turkey)	<%1

	Yayın	
34	Süslü, Semra İpek. "Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Necmettin Erbakan University (Turkey), 2023 Yayın	<%1
35	Kucuk, Kursat. "Edebiyat Eserlerinin Cografya ogretiminde Kullanilmasi zerine Bir Inceleme: Cumhuriyet Donemi Turk usiirindeki Cografi ogeler", Necmettin Erbakan University (Turkey), 2021 Yayın	<%1
36	eyuder.org İnternet Kaynağı	<%1
37	www.kafkas.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
38	Submitted to Düzce Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
39	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	<%1
40	Submitted to Mugla University Öğrenci Ödevi	<%1
41	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<%1
42	firtinahaber.com İnternet Kaynağı	<%1
43	Ergün, Kevser. "Türkiye Ile Kanada Okul Psikolojik danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Karşılaştırılması", Marmara Universitesi (Turkey), 2023 Yayın	<%1
44	Submitted to Girne American University Öğrenci Ödevi	<%1

45	Submitted to Inonu University Öğrenci Ödevi	<%1
46	aseddergi.aksaray.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
47	Kaplan, Yasemin. "8. Sinif ogRencilerinin Siber Zorba/kurban Davranislari Ile Hosgoru ve oz Guven Degerleri Arasindaki Iliskinin Incelenmesi", Bursa Uludag University (Turkey), 2021 Yayın	<%1
48	tymm.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
49	ubek-icse.com İnternet Kaynağı	<%1
50	www.ozguryayinlari.com İnternet Kaynağı	<%1
51	9lib.net İnternet Kaynağı	<%1
52	ATMACA, Çağla. "Medya Okuryazarlığı Dersinin Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkileri", Ege Ünivesitesi Eğitim Fakültesi, 2016. Yayın	<%1
53	Aksoy, Arman. "Ortaokul ogrencilerinin riskli internet davranislari ve guvenli internet kullanimi hakkinda ogrenci ve ebeveyn gorusleri.", Marmara Universitesi (Turkey), 2021 Yayın	<%1
54	Baş, Özgür. "Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Eleştirel Düşünme Becerisinin Yeri", Dokuz Eylul Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1

55	Koçer, Merve. "Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Algıları ile Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri Arasındaki Ilişkinin Incelenmesi: Zonguldak ili Örneği", Dokuz Eylul Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1
56	dspace.balikesir.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
57	Submitted to Ataturk Universitesi Öğrenci Ödevi	<%1
58	Balci, Funda. "Sosyal Bilgiler Ögretmenlerinin Dijital Okuryazarlik Yetkinliklerinin Web 2.0 Araçlari Kullanim Durumuna Etkisi.", Ankara Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1
59	Submitted to Dumlupinar University Öğrenci Ödevi	<%1
60	Sahin, Gün Erol. "Sosyal Bilgiler Dersinde Ögrencilerin Yerel Cografi Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi.", Kirsehir Ahi Evran University (Turkey), 2024 Yayın	<%1
61	Taşkın, Sümeyye. "Ortaokul öğrencilerinde antisosyal davranışların incelenmesi.", Kirsehir Ahi Evran University (Turkey) Yayın	<%1
62	Yıldız, Sibel Saran. "Öğretim Programlarının Uygulanmasında Ortaokul Fiziki Koşullarının Yeterliğine Ilişkin Öğretmen Görüşlerinin Incelenmesi", Marmara Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1
63	dspace.trakya.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1

64	earsiv.odu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
65	pdffox.com İnternet Kaynağı	<%1
66	search.trdizin.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
67	Akgün, Akay. "Psikolojik Danışmanların Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki Ilişkinin çEşitli Değişkenler Açısından Incelenmesi: Karma Desen çAlışması", Dokuz Eylul Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1
68	Aydın, Kamuran. "Eğitim Örgütlerinde Dijital Liderlik ve Örgütsel Bilgelik Ilişkisi", Anadolu University (Turkey), 2023 Yayın	<%1
69	i11.haber7.net İnternet Kaynağı	<%1
70	iksadyayinevi.com İnternet Kaynağı	<%1
71	usos2016.com İnternet Kaynağı	<%1
72	Özdemir, Mehmet. "Meslek Dersi Ögretmenlerinin 21. Yüzyil Ögreten Becerileri ve Yaşam Boyu Ögrenme Eğilimleri", Necmettin Erbakan University (Turkey), 2023 Yayın	<%1
73	Aliye Tuba Gülsoy. "İlköğretim ve ortaöğretim fen alanlari ders kitaplarinin dijital okuryazarlik açisindan İncelenmesi", Marmara Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1

74	Kara, Tolga. "Ortaokul Öğrencilerinde Addie Öğretim Tasarım Modeli Temelli Sosyal Katılım Becerisinin Geliştirilmesi", Bursa Uludag University (Turkey), 2022 Yayın	<%1
75	Sonmez, Gulen. "Turkiye'De Kamunun Halkla Iliskiler Uygulamalari: Medya Okuryazarligi ornegi", Marmara Universitesi (Turkey), 2022 Yayın	<%1
76	Subasi, Sezin. "ilkogretim 5. Sinif ogrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi 'Adim Adim Turkiye' unitesinde Yer Alan Kavramlari ogrenme Duzeyleri Ile Derse Yonelik Tutumlari Arasindaki Iliski", Anadolu University (Turkey), 2021 Yayın	<%1
77	Tuğlu, Burcu. "Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları ve Sosyal Medya Kullanımlarına Ilişkin Tutumları", Sakarya Universitesi (Turkey), 2022 Yayın	<%1
78	Kara, Senem. "ogretmen Adaylarinin Dijital Okuryazarlik Duzeyleri ile Web Ortaminda Bilgi Arama Ve Yorumlama Stratejileri Arasindaki iliskinin incelenmesi", Necmettin Erbakan University (Turkey), 2021 Yayın	<%1
79	Sarıaslan, Mehmet. "Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi", Istanbul Sabahattin Zaim University (Turkey) Yayın	<%1
80	Yılmaz Akyıldız, Yasemin. "Türk ve İngiliz ders Kitaplarında Iklim Değişikliği Konusunun	<%1

Sunumu : Karşılaştırmalı bir Analiz", Marmara Universitesi (Turkey)
Yayın

81	Özdilek, Kübra. "Öğretmen Algılarına Göre Vizyoner Liderlik Ile Yetenek Yönetimi Arasındaki Ilişkide Pozitif Psikolojik Sermayenin Aracılık Rolü", Dokuz Eylul Universitesi (Turkey), 2024 Yayın	<%1

Alıntıları çıkart	Kapat	Eşleşmeleri çıkar	< 5 words
Bibliyografyayı Çıkart	Kapat		